

ეკონომიკისა და
მდგრადი განვითარების
სამინისტრო

საქართველოს ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარების 2025-2030 წლების ეროვნული სტრატეგია

სარჩევი

შესავალი.....	5
1. არსებული სიტუაციის ანალიზი.....	9
მეთოდოლოგია.....	9
1.1 ფართოზოლოგანი ციფრული კავშირი.....	10
პრობლემა: ციფრული უთანასწორობა ქალაქსა და სოფელს შორის.....	15
ციფრული უთანასწორობის პრობლემის გამომწვევი ფაქტორი:.....	17
1.2 ციფრული სერვისები და სანდო ინფრასტრუქტურა.....	17
პრობლემა: ციფრული სამთავრობო სერვისების არასაკმარისი განვითარება და გამოყენება.....	23
ციფრული სამთავრობო სერვისების არასაკმარისი განვითარება და გამოყენების პრობლემის გამომწვევი ფაქტორები.....	24
1.3 ციფრული მეწარმეობა, საწარმოების ციფრული ტრანსფორმაცია და ინოვაციები.....	24
პრობლემა: ადგილობრივი ტექნოლოგიური საწარმოების და სტარტაპების ზრდის, აგრეთვე მცირე და საშუალო საწარმოების ციფრული ტრანსფორმაციის დაბალი ტემპი.....	29
ადგილობრივი ტექნოლოგიური კომპანიების და სტარტაპების ზრდის, აგრეთვე მცირე და საშუალო საწარმოების ციფრული ტრანსფორმაციის დაბალი ტემპის გამომწვევი ფაქტორები.....	29
1.4 ციფრული ფინანსური სერვისები.....	31
საქართველო, როგორც „შუა დერეფნის“ ფინტექ-ჰაბი.....	33
პრობლემა: ციფრული ფინანსური სერვისების გამოყენებაში და განვითარებაში ჩამორჩენა, როგორც მოსახლეობის ასევე საწარმოების მხრიდან.....	37
ციფრული ფინანსური სერვისების გამოყენების და განვითარების ჩამორჩენის გამომწვევი ფაქტორები.....	39
1.5 ციფრული უნარები.....	39
პრობლემა: ციფრული უნარების განვითარების დაბალი დონე.....	42
ციფრული უნარების განვითარების პრობლემების გამომწვევი ფაქტორები.....	43
1.6 ციფრული ინკლუზია.....	43
პრობლემა: ციფრული გარიყულობა.....	45
ციფრული გარიყულობის გამომწვევი ფაქტორები.....	46
1.7 ციფრული ეკონომიკის განვითარების ხელშემწყობი გარემო.....	46
პრობლემა: ციფრული ლიდერობის და სხელმწიფო უწყებებს შორის კოორდინაციის ნაკლებობა.....	47

ციფრული ლიდერობის და სახელმწიფო უწყებებს შორის კოორდინაციის ნაკლებობის გამომწვევი ფაქტორები.....	47
უარყოფითი შედეგები	47
2. სტრატეგიის ხედვა	48
3. სტრატეგიული პრიორიტეტები, მიზნები და ამოცანები	49
3.1 ფართოზოლოვანი ციფრული კავშირის განვითარება.....	50
მიზანი 1: ციფრული სატელეკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურის განვითარებით ციფრული უთანასწორობის დაძლევა.....	50
ამოცანა 1.1: სატელეკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურის, მათ შორის მონაცემთა ცენტრების და ღრუბლოვანი ტექნოლოგიების განვითარების ხელშეწყობა.....	51
ამოცანა 1.2: სანდო და უსაფრთხო ხელოვნური ინტელექტის (AI) სერვისების განვითარების ხელშეწყობა	52
ამოცანა 1.3: საქართველოში ციფრული და მაღალი ტექნოლოგიების წარმოების ხელშეწყობა	53
3.2 ციფრული სერვისების და სანდო ინფრასტრუქტურის განვითარება	53
მიზანი 2: მოსახლეობისთვის და ბიზნესებისთვის მეტი და გაუმჯობესებული ციფრული სერვისების მიწოდება, ღია მონაცემების უზრუნველყოფა და სისტემების უსაფრთხოების და პერსონალური მონაცემების დაცვა.....	53
ამოცანა 2.1: ციფრული მმართველობის ძირითადი ხელშეწყობი მექანიზმების გაძლიერება და ერთი ფანჯრის პრინციპის პლატფორმის გაუმჯობესება	55
ამოცანა 2.2: ელექტრონული იდენტიფიკაციის (eID) და სანდო სერვისების განვითარება მოქალაქეებისთვის	55
ამოცანა 2.3: ჯანდაცვის ელექტრონული სერვისების განვითარება.....	56
ამოცანა 2.4: ღია მონაცემთა შეგროვების, დამუშავების, გაზიარების და გაცვლის პრაქტიკის დახვეწა.....	56
ამოცანა 2.5: ღია მონაცემთა გამოყენების სანდოობის გარემოს გაძლიერება	56
ამოცანა 2.6: სახელმწიფო ფინანსური მართვის სისტემაში (PFMS) ინტეგრირებული საჯარო სექტორის ერთეულების გაზრდილი რაოდენობა, რომლებიც შემოსულობების მიღებისა და გადასახდელების გადახდის მიზნებისათვის, იყენებენ ხაზინის ელექტრონულ სისტემას (E-treasury).....	57
ამოცანა 2.7: ანგარიშების პორტალის განვითარება	57
ამოცანა 2.8: ანგარიშგებების სრული გაციფრულება - XBRL სტანდარტის დანერგვა.....	58
3.3 ციფრული მეწარმეობა, საწარმოების ციფრული ტრანსფორმაციის ხელშეწყობა და ინოვაციების განვითარება.....	58
მიზანი 3: ბიზნესების გაციფრულების ხელშეწყობა.....	58

ამოცანა 3.1: ციფრული ბიზნესებისთვის და გაციფრულების პროცესში მყოფი ბიზნესების განვითარების ხელშეწყობა	60
ამოცანა 3.2: დამწყები ბიზნესებისთვის დაფინანსებაზე წვდომის ხელშეწყობა	60
ამოცანა 3.3: საჯარო სექტორში ადგილობრივი IT კომპანიების მომსახურებების მიღების ხელშეწყობა	61
3.4 ციფრული ფინანსური სერვისების განვითარება.....	61
მიზანი 4: ციფრული ფინანსური სერვისების ბაზრის განვითარების ხელშეწყობა.....	61
ამოცანა 4.1: ციფრული ფინანსური სერვისების ბაზარზე კონკურენციის ზრდა - “უნაღდო გადახდების ეკოსისტემის“ განვითარება	63
ამოცანა 4.2: საგადახდო ინფრასტრუქტურის განვითარება და თავსებადობის მხარდაჭერა	65
ამოცანა 4.3: ფინანსური ტექნოლოგიების და ინოვაციების განვითარების ხელშეწყობა....	66
3.5 ციფრული უნარების განვითარება	67
მიზანი 5: სამუშაო ძალის ციფრული უნარების ზრდა.....	67
ამოცანა 5.1: მომავლის პროფესიების მუშახელის მომზადება და ციფრული უნარების განვითარების ხელშეწყობა	68
3.6 ციფრული ინკლუზიის უზრუნველყოფა.....	69
მიზანი 6: ქალების და სოციალურად მოწყვლადი პირების ციფრული ინკლუზიის გაძლიერება	69
ამოცანა 6.1: სოციალურად მოწყვლადი სხვადასხვა ჯგუფების ციფრული შესაძლებლობების განვითარება	69
ამოცანა 6.2: წვდომის ზრდა კომპიუტერულ ტექნიკაზე და ვებმისაწვდომობა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისთვის	70
ამოცანა 6.3: მოქალაქეებისა და მცირე და საშუალო ბიზნესების ცნობიერების ამაღლება ციფრული შესაძლებლობების შესახებ.....	70
3.7 ციფრული ეკონომიკის განვითარების ხელშეწყობი გარემოს უზრუნველყოფა.....	70
მიზანი 7: ციფრული ტრანსფორმაციის ხელშეწყობის ეფექტური მექანიზმის შემუშავება...71	71
ამოცანა 7.1: ციფრული ლიდერობის ჩარჩოს ჩამოყალიბება ქვეყნის ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარებისთვის	72
ამოცანა 7.2: მომავალზე ორიენტირებული პოლიტიკის გატარება და ინვესტორებთან პროაქტიული ურთიერთობა ციფრული ეკონომიკის განვითარების მხარდაჭერისთვის ..73	73
4. სტრატეგიის განხორციელება, მონიტორინგი და შეფასება.....	73

შესავალი

უკანასკნელ წლებში საქართველოში, ელექტრონული კომუნიკაციების სექტორში განხორციელებულმა რეფორმებმა, პროგრამებმა და შესაბამისმა კანონმდებლობამ გამოიწვია სფეროს მნიშვნელოვანი განვითარება და ინტერნეტის მოხმარების ზრდა, რომელმაც ასახვა ჰპოვა ქვეყნის ციფრული ბაზრის განვითარებაში, საჯარო და კერძო სექტორში მრავალი ელექტრონული მომსახურებების დანერგვაში, შედეგად თანამედროვე საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენების დონე მნიშვნელოვნად გაიზარდა სახელმწიფოსა და მოქალაქეს, სახელმწიფოსა და ბიზნესს, ასევე ბიზნესებს შორის ურთიერთობისას. თანამედროვე ტექნოლოგიებით განვითარებულმა ელექტრონული კომუნიკაციების ქსელებმა შესაძლებელი გახადა წარმატებით დანერგილიყო თანამედროვე ციფრული სერვისები. ციფრული ტრანსფორმაციის პროცესები ქვეყანაში დიდი ხნის დაწყებულია და ახალმა პროექტებმა, პროგრამებმა, სტრატეგიებმა და საკანონმდებლო ინიციატივებმა ხელი უნდა შეუწყოს მის შემდგომ განვითარებას, რათა საქართველო არ ჩამორჩეს ციფრული ტრანსფორმაციის კუთხით მსოფლიოში არსებულ ტენდენციებს.

აღსანიშნავია, საქართველოს მთავრობის და ხელისუფლების ყველა შტოს მზაობა ციფრული ტრანსფორმაციისთვის, რაც ასევე დასტურდება იმ ფაქტით, რომ ინტერნეტზე წვდომის უფლება გამყარებულია საქართველოს კონსტიტუციით, რაც მნიშვნელოვან როლს ასრულებს დემოკრატიული პროცესის წარმართვაში. ყველა ადამიანს უნდა ჰქონდეს ინტერნეტზე წვდომის უფლება, რათა გამოიყენოს და ისარგებლოს აზრისა და გამოხატვის თავისუფლებით, ისევე როგორც სხვა ფუნდამენტური უფლებებით.

კოვიდ-19 პანდემიამ და მისი გავრცელების შესაჩერებლად სოციალური დისტანცირების და მობილობის შემცირების ზომებმა, მძიმედ დააზარალა გლობალური ეკონომიკა. ახლა, როდესაც გლობალური ეკონომიკა გამოჯანმრთელებას იწყებს, საქართველოს შეუძლია ისარგებლოს პანდემიის პერიოდში არსებული გაციფრულებით და დააჩქაროს ციფრული ტექნოლოგიების მასშტაბური გამოყენება.

საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების სექტორი გადამწყვეტ როლს ასრულებს ციფრულ ეკონომიკაში. იგი ხელს უწყობს უფრო მეტად პროდუქტიული და კონკურენტუნარიანი ეკონომიკის განვითარებას. მრავალრიცხოვანმა კვლევებმა აჩვენა, რომ საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები, დადებითად მოქმედებს ეკონომიკურ ზრდაზე, როგორც საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების მწარმოებელ, ისე სამომხმარებლო მიმართულებით.

ციფრული ეკონომიკა, რომელიც მოიცავს ციფრული ტექნოლოგიების ინტენსიურ გამოყენებას სოციალურ და ეკონომიკურ პროცესებსა და ურთიერთქმედებებში, საქართველოში ინტენსიურად ვითარდება. 2023 წლის მონაცემებით შინამეურნეოების დაახლოებით 95.7¹ პროცენტს და ბიზნესის 84.4² პროცენტზე მეტს აქვს კავშირი ფიქსირებულ ინტერნეტთან

¹ <https://www.comcom.ge/ge/>

² <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/105/sainformatsio-da-sakomunikatsio-teknologiebis-gamoqeneba->

(ხოლო მობილურ ინტერნეტთან 125%(სიმკვრივე მოსახლეობაში³)), ამასთან, გადაიდგა კონკრეტული ნაბიჯები 5G სერვისის კომერციული დანერგვის მიმართულებით. საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროსა და საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტოს აქტიური მხარდაჭერით, 2023 წელს საქართველოს ბაზარზე მსოფლიოს მოწინავე სატელიტური ფართოზოლოვანი ინტერნეტ სისტემა - Starlink შემოვიდა, რომელიც უზრუნველყოფს მაღალსიჩქარიან, დაბალი დაყოვნების მქონე ფართოზოლოვან ინტერნეტს, მათ შორის, იმ ადგილებში, სადაც ინტერნეტ კავშირი დაბალი ხარისხის ან სრულიად მიუწვდომელია. ამასთან, კომპანია SpaceX-მა საქართველოს ტექნოპარკები პარტნიორების პროგრამაში ჩასვა, რაც გულისხმობს ტესტირების პროცესში მონაწილეობას. აღსანიშნავია, რომ საქართველო პირველი ქვეყანა გახდა რეგიონში (ოკუპირებული ტერიტორიების გარდა), რომელიც სრულად დაიფარა Starlink-ის ინტერნეტით. მოსახლეობის მესამედზე მეტი ფინანსურ ტრანზაქციებს ახორციელებს ციფრული ინსტრუმენტების გამოყენებით და სამთავრობო უწყებების უმეტესობა თავის სერვისებს სთავაზობს ციფრული არხებით. არაერთი მეწარმე ავითარებს ინოვაციურ პროდუქტებსა და სერვისებს, მათ შორის, გლობალური ბაზრისთვის. ერთად, ეს პროცესები მიუთითებს, რომ საქართველო მყარად დგას მომავლის გზაზე, სადაც მიაღწევს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების მიზნებს გლობალური ციფრული ეკონომიკის კონტექსტში.

ბოლო პერიოდში, საქართველოში გაციფრულება განხორციელდა მრავალი მიმართულებით, საქართველოს ფართოზოლოვანი ქსელების განვითარების 2020 – 2025 წლების ეროვნული სტრატეგიის განხორციელების მიზნით, პროექტ „Log-In Georgia“-ს ფარგლებში, დაიწყო ინტერნეტიზაციის სახელმწიფო პროგრამა; სტარტაპ გრანტებმა მხარდაჭერა გაუწია არაერთ ციფრულ ინოვატორს; მიმდინარეობს განათლების სისტემის გაციფრულება; დაინერგა ციფრული ფინანსური სერვისები და სხვა.

ციფრული ტრანსფორმაცია გავლენას ახდენს საზოგადოებაზე რამდენიმე ფაქტორით. ეკონომიკის წარმოების მხრივ, ციფრული ტრანსფორმაცია საშუალებას აძლევს ბიზნესს პროცესების ავტომატიზაციას, რაც აისახება საოპერაციო ეფექტურობასა და პროდუქტიულობაზე, უზრუნველყოფს ახალ ბიზნეს შესაძლებლობებს, რაც გავლენას ახდენს დასაქმებასა და მეწარმეობის განვითარებაზე. ციფრული ტრანსფორმაცია ზემოქმედებს ადამიანურ ურთიერთობებზე და ინდივიდუალურ ქცევაზე, ხელს უწყობს დასაქმებას, მათ შორის თვითდასაქმებას, რადგან ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენებით გამარტივდა ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზრებზე გასვლა.

თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ციფრულ ტრანსფორმაციას ასევე შეუძლია გამოიწვიოს პოტენციური უარყოფითი ეფექტები, ციფრული უნარების ნაკლებობით გამოწვეული უმუშევრობა, იმ კომპანიების გაქრობა, რომლებიც ვერ აყვნიან ტექნოლოგიურ სიახლეებს, კიბერდანაშაული და სხვა.

ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) დოკუმენტის მიხედვით⁴, ციფრული ტრანსფორმაციის ზეგავლენა ბიზნესის მუშაობაზე იწვევს

satsarmoebshi

³ Comcom

⁴ <https://www.oecd.org/eurasia/competitiveness-programme/Fostering%20Business%20Development%20and%20Digitalisation%20in%20Georgia%20with%20cover>

პროდუქტიულობის მნიშვნელოვან ზრდას, რაც შეიძლება სხვადასხვა სახით გამოვლინდეს, დაწყებული ოპერაციების ეფექტურობის გაზრდით, დამთავრებული გაუმჯობესებული მარკეტინგისა და გაყიდვების საშუალებით მომხმარებელთა ფართო ჯგუფის მოცვით.

ისეთი ტექნოლოგიებით, როგორცაა მონაცემთა ანალიტიკა, რესურსების დაგეგმვის პროგრამული უზრუნველყოფა და ავტომატიზაცია, ბიზნესს შეუძლია მცირე დანახარჯებით გააუმჯობესოს ხარისხი. გარდა ამისა, მომხმარებელთა ონლაინ ინტერესების გაანალიზების გზით, ბიზნესებს შეუძლიათ შეიქმნან უკეთესი წარმოდგენა მათ საჭიროებებზე და შეიმუშაონ უფრო ეფექტური მარკეტინგული გზავნილები.

მიუხედავად ამისა, ბიზნესებს არ შეუძლიათ უგულვებელყონ მრავალი რისკი და გამოწვევა, რომელიც ციფრულ ტრანსფორმაციასთან არის დაკავშირებული, როგორცაა კიბერუსაფრთხოებასთან და მომხმარებელთა მონაცემების კონფიდენციალობასთან დაკავშირებული რისკები. ეს ეხება როგორც ისეთ დამკვიდრებულ ტექნოლოგიებს, როგორცაა ციფრული გადახდები, ასევე განვითარებად ტექნოლოგიებს: მაგალითად, ხელოვნური ინტელექტი (AI), რომელიც ეთიკურ კითხვებს ბადებს და შესაძლოა საჭიროებდეს მარეგულირებელი ჩარჩოს შემუშავებას, ნივთების ინტერნეტი (IoT) ამის კიდევ ერთ მაგალითს წარმოადგენს, რადგან მისი გამოყენება იწვევს კონფიდენციალობასთან/უსაფრთხოებასთან დაკავშირებულ მზარდ გამოწვევებს. რისკის ყველა პოტენციური წყაროს გააზრება და მათ მოსაგვარებლად სტრატეგიების იდენტიფიცირება გაციფრულების პროცესის განუყოფელი და ფუნდამენტური ნაწილია, ამიტომ, ციფრული პოლიტიკის შემუშავების დროს აუცილებელია გათვალისწინებული იქნეს აღნიშნული გამოწვევები. მათზე საპასუხოდ, ევროკავშირისა და ევროპის საბჭოს ახალი რეგულირებების კვალდაკვალ, კერძოდ, ევროკავშირის ხელოვნური ინტელექტის აქტი და ევროპის საბჭოს კონვენცია ხელოვნური ინტელექტის, ადამიანის უფლებების, დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის შესახებ, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო, საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო, მსოფლიო ბანკთან მჭიდრო თანამშრომლობით, აქტიურად მუშაობს საქართველოს ხელოვნური ინტელექტის სტრატეგიის შესამუშავებლად, რომელიც შექმნის ქვეყანაში პირველ მომწესრიგებელ ჩარჩოს, რომელიც უპასუხებს ხელოვნურ ინტელექტთან დაკავშირებით არსებულ რისკებს, გამოწვევებსა და წარმოაჩენს ქართული ხელოვნური ინტელექტის განვითარების პერსპექტივებს.

ციფრულ ეკონომიკაში ინვესტიცია ავტომატურად არ იწვევს წარმატებას; მართლაც არსებობს არაერთი მაგალითი სხვადასხვა ქვეყნებში, რომლებშიც არასწორად განაწილდა საჯარო რესურსები, ან რისკები აქტიურად არ იმართებოდა, რაც იწვევს არაოპტიმალურ შედეგებს და ჭიანჭურდება ციფრული ეკონომიკის შესაძლებლობების სრული რეალიზაცია. ამგვარად, სტრატეგია ხელს შეუწყობს ფოკუსირებას არსებული ნაკლოვანებების აღმოფხვრის და ციფრული ეკონომიკის საყრდენების – ფართოზოლოვანი კავშირის, ციფრული პლატფორმების, ციფრული ფინანსური მომსახურებების, ციფრული ბიზნესების და ციფრული უნარების განვითარების მიმართულებით, რაც საფუძველს შექმნის საქართველოს ციფრული განვითარებისთვის. ამასთან, ფუნდამენტური პროცესებისა და პოლიტიკის შექმნა ხელს შეუწყობს ციფრული ტრანსფორმაციის პროცესების შენელების რისკების მინიმუმამდე შემცირებას.

საქართველოს ციფრულ ეკონომიკაში არსებობს გამოწვევები. ციფრულ საშუალებებზე ხელმისაწვდომობა კვლავ განსხვავებულია საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფებში, რაც

ზღუდავს ადამიანების და ბიზნესების მონაწილეობას ციფრულ ეკონომიკაში. საჯარო სერვისები არ არის სრულად გაციფრულებული, რაც ამცირებს საჯარო სერვისების მიწოდების ეფექტურობას. ინოვაციების დანერგვისა და ფინანსური სერვისების განვითარების ტემპები საჭიროებს დაჩქარებას, რაც საშუალებას მისცემს უფრო მეტ ადამიანს და მცირე ბიზნესს, განსაკუთრებით სოფლად, გაციფრულონ და განაახლონ თავიანთი პროდუქტები და სერვისები. ამასთან, არსებობს შეუსაბამობა ICT მუშახელის შესაძლებლობებში. ბევრი დამსაქმებელი აღნიშნავს, რომ ბევრს არ აქვს შესაბამისი უნარები. ინოვაციების დანერგვის დაბალი ტემპები კერძო სექტორში ამცირებს ციფრული ბიზნესის ზრდასა და სამუშაო ადგილების შექმნას.

საქართველოში ციფრული ტრანსფორმაციის პროცესების ძირითადი კოორდინატორია საქართველოს ეკონომიკის და მდგრადი განვითარების სამინისტრო, ასევე მნიშვნელოვანი როლი აქვს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სსიპ „ციფრული მმართველობის სააგენტოს“, სსიპ „საქართველოს ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების სააგენტოს“ და სსიპ „განათლების მართვის საინფორმაციო სისტემას“.

ციფრული ტრანსფორმაცია, ციფრული პლატფორმების მხარდაჭერით, საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური სტრატეგიის განუყოფელი ნაწილი იყო ბოლო ორი ათწლეულის მანძილზე. მართლაც, საქართველომ გაიარა საჯარო ადმინისტრირების რეფორმების შთამბეჭდავი გზა, რამაც ქვეყანა რეგიონულ და გლობალურ დონეზე წარმოაჩინა როგორც ერთ-ერთი ყველაზე სწრაფი და ეფექტური ტრანსფორმაციის მქონე. საჯარო სერვისების მიწოდების სრულფასოვანი ოპტიმიზაციისა და ადმინისტრირების პროცესების გამარტივების შედეგად, საქართველოს რეიტინგმა „Doing Business“-ის მიხედვით 112-ე ადგილიდან (2004) მე-7 ადგილზე გადაინაცვლა (2020),⁵ ხოლო მსოფლიო ბანკის 2024 წლის რეიტინგში „ბიზნესისთვის მზაობა“ (B-READY) საქართველო, 50 ქვეყანას შორის, სინგაპურთან და ესტონეთთან ერთად პირველ სამეულშია. აღნიშნული „B-READY“ ახალი რეიტინგით ჩანაცვლდა მსოფლიო ბანკის „Doing Business“-ის რეიტინგი⁶.

საქართველოს ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების 2025-2030 წლების სტრატეგია და მისი სამოქმედო გეგმა შემუშავებულია „მსოფლიო ბანკის“ მხარდაჭერით, მათ მიერ შემუშავებულ დოკუმენტზე „Rebooting Georgia-Options for a digital economy & information society strategy for growth, inclusion, resilience, and competitiveness“ დაყრდნობით, რომლის შემუშავების პერიოდში შეიქმნა სამუშაო ჯგუფი საჯარო უწყებების ჩართულობით. საჯარო და კერძო დაწესებულებებთან, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან და აკადემიურ წრეებთან ჩატარდა ინტერვიუები საქართველოში ციფრული ეკონომიკის არსებული მდგომარეობის დასადგენად და სტრატეგიული განვითარების პოტენციური სფეროების განსასაზღვრად; სტრატეგიის შემუშავების საფუძველი, გარდა იმ გარემოებისა, რომ 21-ე საუკუნე აღიარებულია როგორც ციფრული ეპოქა და მე-4 ინდუსტრიული რევოლუცია და საქართველო მნიშვნელოვანია არ ჩამორჩეს გლობალურ ტექნოლოგიურ ტენდენციებს, არის ასევე 2020 წელს საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცებული „საქართველოს ფართოზოლოვანი ქსელების განვითარების 2020 – 2025 წლების ეროვნული სტრატეგია და მისი სამოქმედო გეგმა“; „სამთავრობო პროგრამა ევროპული სახელმწიფოს მშენებლობისთვის“ და „ხედვა 2030 -

⁵ <https://archive.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/georgia>

⁶ <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/717d6abc-91cc-4a0b-9f5a-6f59e4b626bb>

საქართველოს განვითარების სტრატეგია“. აღნიშნული სტრატეგიული დოკუმენტები ნათლად განსაზღვრავს სტრატეგიის მიღების საჭიროებას, საქართველოში ციფრული ეკონომიკის, საინფორმაციო საზოგადოების სწრაფი ტემპებით განვითარებისა და ამ მიზნის მისაღწევად უკეთესი საკოორდინაციო მექანიზმის ჩამოყალიბების მიზნით. სტრატეგიის მიღების საფუძველი ასევე არის ევროკავშირთან დინამიური დაახლოება და ევროკავშირის სტრატეგია „ციფრული კომპასი“ და „ციფრული დეკადა“.

წინამდებარე სტრატეგიის პირველი თავი ეთმობა თითოეულ ციფრულ მიმართულებაში არსებული სიტუაციის სიღრმისეულ ანალიზს – პრობლემების, მათი გამომწვევი ფაქტორებისა და უარყოფითი შედეგების იდენტიფიცირებას. მეორე თავში აღწერილია ამ პრობლემათა გადაჭრისთვის დასახული მიზნები და ამოცანები, ხოლო მესამე თავში წარმოდგენილია განხორციელების, მონიტორინგისა და შეფასების ჩარჩო.

ვინაიდან ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარების სტრატეგია ყოვლისმომცველი, მრავალსექტორული სტრატეგიული დოკუმენტია, სტრატეგიულ დოკუმენტში განისაზღვრა შვიდი პრიორიტეტული მიზანი და მათი ამოცანები, რათა დაჩქარდეს ქვეყნის ციფრული ტრანსფორმაცია მომდევნო წლების განმავლობაში. აღნიშნული პრიორიტეტული მიზნების მიღწევა კი საჭიროებს კოორდინაციას. სტრატეგიული მიზნები და ამოცანები იდენტიფიცირებულია ძირითადი საკითხების ანალიზით, რომლებიც დეტალურადაა აღწერილი სიტუაციის ანალიზის ნაწილში, სტრატეგიული ხედვის პერსპექტივაში. მიდგომა საშუალებას გვაძლევს ფოკუსირება მოვახდინოთ ყველაზე მნიშვნელოვან მიზნებზე და მათთან დაკავშირებულ ამოცანებზე რათა გადავლახოთ დაბრკოლებები და დავაჩქაროთ ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარება.

1. არსებული სიტუაციის ანალიზი

მეთოდოლოგია

წინამდებარე სიტუაციის ანალიზი ეფუძნება პრობლემის ხის მეთოდოლოგიას. სექტორში არსებული ძირითადი პრობლემის გამოვლენის მიზნით შესწავლილ იქნა ციფრულ სექტორში არსებული სიტუაცია. სექტორში არსებული სიტუაციის ანალიზი ეყრდნობა მსოფლიო ბანკის მიერ შემუშავებულ დოკუმენტს “Rebooting Georgia-Options for a digital economy & information society strategy for growth, inclusion, resilience, and competitiveness“, რომელიც ასევე გამოყენებული იქნა ძირითადი პრობლემის გამომწვევი ფაქტორების და უარყოფითი შედეგების დასადგენად. აღნიშნული დოკუმენტის გარდა, სიტუაციური ანალიზი ასევე ეფუძნება სხვადასხვა დაინტერესებულ მხარეებთან და საერთაშორისო ექსპერტებთან განხორციელებულ კონსულტაციებს.

1.1 ფართოზოლოვანი ციფრული კავშირი

ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში, ციფრული კავშირი (ფართოზოლოვანი ინტერნეტი) ფუფუნების მომსახურებიდან ხელმისაწვდომ მომსახურებად გადაიქცა, რაც გლობალური სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების საფუძველი გახდა.

ელექტრონული კომუნიკაციების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებს, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს წინადადებათა გათვალისწინებით შეიმუშავენს საქართველოს მთავრობა და დასამტკიცებლად წარუდგენს საქართველოს პარლამენტს. საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისია (ComCom) კანონით განსაზღვრული დამოუკიდებელი მარეგულირებელი უწყებაა. ინტერნეტის ხელმისაწვდომობის გასაუმჯობესებლად საქართველოს მთავრობამ, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მეშვეობით და ComCom-მა განახორციელეს მთელი რიგი ღონისძიებები ფართოზოლოვანი ინტერნეტ ინფრასტრუქტურის განვითარების ხარჯების შემცირების, ბაზრებზე კონკურენციის გაზრდის და საბითუმო ბაზრის რეგულირებისთვის. მიუხედავად ამისა, უცხოური ინვესტიციები შემცირდა ბოლო წლებში და ადგილობრივი კომპანიების შერწყმამ და შესყიდვებმა ტელეკომუნიკაციების ბაზარზე შეამცირა მსხვილი მოთამაშეების რაოდენობა.

სატელეკომუნიკაციო მომსახურებები და ციფრული სერვისები ქვეყნის განვითარებასა და მომხმარებლების ყოველდღიურ ცხოვრებაში სულ უფრო და უფრო დიდ მნიშვნელობას იძენს. მზარდი მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად ტელეკომ მომსახურებების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, ქსელურ ინფრასტრუქტურაში ინვესტირების დიდი კაპიტალტევადობის გამო, მნიშვნელოვანი გამოწვევაა.

2020 წლის იანვარში, საქართველოს მთავრობამ მიიღო ფართოზოლოვანი ქსელის განვითარების 2020-2025 წლების ეროვნული სტრატეგია და მისი განხორციელების სამოქმედო გეგმა. მსოფლიო ბანკის ტექნიკური დახმარებით და ევროკავშირის EU4Digital ინიციატივის მხარდაჭერით მომზადებული სტრატეგია, ითვალისწინებს ამბიციურ მიზნებს და შეესაბამება ევროკავშირის Gigabit Society ამოცანებს. სტრატეგია აღიარებს ფართოზოლოვან ქსელზე უნივერსალური წვდომის მნიშვნელობას, როგორც ფუნდამენტურ ინფრასტრუქტურას ეკონომიკური განვითარებისა და საქართველოს ინტეგრაციისთვის გლობალურ ციფრულ ეკონომიკაში. სტრატეგია ასევე აღიარებს ციფრული ინკლუზიურობის ხელშეწყობის აუცილებლობას და ფართოზოლოვანი ინტერნეტით სარგებლობის უნარების განვითარებას, განსაკუთრებით სოფლად. სტრატეგია ასახავს საქართველოს მთავრობის ამბიციებს, გადააქციოს ქვეყანა გლობალურ ციფრულ ჰაბად, რომელიც ოპტიკურ-ბოჭკოვანი წყალქვეშა მაგისტრალებით პირდაპირ დაუკავშირდება ევროპას და შექმნის ციფრულ დერეფნებს ევროპასა და აზიას შორის, რაც ხელს შეუწყობს საერთაშორისო მონაცემთა მიმოცვლის ზრდას საქართველოში და საფუძველს ჩაუყრის ადგილობრივი საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების (ICT) შესაძლებლობების განვითარებას. ციფრული ჰაბი გაზრდის მონაცემთა სერვისებზე მოთხოვნას და სარგებლობას, როგორც სამხრეთ კავკასიის რეგიონში, ასევე შიდა

ბაზარზე; მოკლევადიან პერსპექტივაში განავითარებს ციფრულ დერეფნებს (ევროპასა და ახლო აღმოსავლეთსა და სამხრეთ აზიას შორის), ასევე საშუალო და გრძელვადიან პერიოდში (ევროპასა და ცენტრალურ და აღმოსავლეთ აზიას შორის).

„საქართველოს ფართოზოლოვანი ქსელების განვითარების 2020 – 2025 წლების ეროვნული სტრატეგიის“ ძირითადი მიმართულებების განხორციელების მიზნით დაიწყო „Log-in Georgia“ პროექტი. აღნიშნული მიზნით, 2020 წლის 31 აგვისტოს „მსოფლიო ბანკსა“ და საქართველოს შორის, ხოლო 2021 წლის 11 ნოემბერს ევროპის საინვესტიციო ბანკსა და საქართველოს შორის გაფორმდა სასესხო ხელშეკრულებები. პროექტი „Log-in Georgia“ სამი კომპონენტისგან შედგება:

1. ფართოზოლოვანი ინტერნეტთან წვდომის ზრდა;
2. ფართოზოლოვანი ციფრული სერვისების გამოყენების ხელშეწყობა;
3. პროექტის განხორციელების მხარდაჭერა.

პროექტი ითვალისწინებს სახელმწიფო ინტერნეტიზაციის პროგრამის განხორციელებას და ქვეყნის მასშტაბით ციფრული სერვისების გამოყენების ხელშეწყობას ტრენინგისა და შესაძლებლობების განვითარების პროგრამების მეშვეობით;

პროექტი „Log-in Georgia“ ითვალისწინებს ასევე, ფართოზოლოვანი სერვისების ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებას პოლიტიკისა და მარეგულირებელი ჩარჩოების გაუმჯობესებით, რათა სოფლად ინტერნეტ-პროვაიდერებმა დაბალ ფასად შეძლონ კონკურენტული მაღალხარისხიანი ინტერნეტ სერვისის მიწოდება. ამავე დროს, სამიზნე დასახლებულ პუნქტებში სპეციალური ღონისძიებები განხორციელდება ქალების, ეთნიკური და სოციალური უმცირესობებისა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების მიერ ინტერნეტითა და ციფრული სერვისებით სარგებლობის ხელშესაწყობად.

ზემოაღნიშნული სტრატეგიისა და პროექტ „Log-in Georgia“-ს ფარგლებში ინტერნეტიზაციის სახელმწიფო პროგრამა აქტიურ ფაზაშია და ხორციელდება. პროგრამის ფარგლებში შეიქმნება ღია დაშვების ქსელი ისეთ დასახლებულ პუნქტებში ე.წ. „სამიზნე გეოგრაფიულ არეალში“, სადაც:

- არ არის ავტორიზებული პირების საკუთრებაში ან სარგებლობაში არსებული ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურა, რომელიც უწყვეტად დაკავშირებულია ავტორიზებული პირების ოპტიკურ მაგისტრალბთან;
- მოსახლეობის რაოდენობა მეტია ან ტოლია 200-ის;
- კერძო კომპანიების მიერ არ იგეგმება ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურის მშენებლობა მომდევნო 3 წლის განმავლობაში.

პროგრამის ფარგლებში უზრუნველყოფილი იქნება საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე:

- ერთიანი ნეიტრალური ოპტიკურ-ბოჭკოვანი ქსელის შექმნა;

- სამიზნე გეოგრაფიულ არეალებში ფართოზოლოვანი საბითუმო მომსახურებების განვითარება;
- შექმნილი ქსელის ორ ნებისმიერ დაშვების წერტილს შორის კავშირი.

ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურის განვითარება, საშუალებას მისცემს კერძო, განსაკუთრებით მცირე და საშუალო კომპანიებს მომსახურება გაუწიონ მოსახლეობას, სადაც ამ დრომდე ამგვარი სერვისი არ ყოფილა ხელმისაწვდომი. შესაბამისად, მთლიანად ინტერნეტიზაციის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში დაიფარება 1000-მდე დასახლებული პუნქტი (სოფლები), ხოლო 170,093 შინამეურნეობას (585,750 მოსახლეს) წვდომის შესაძლებლობა გაუზრდვით არანაკლებ 100 მბ/წმ-ის, ხოლო ადმინისტრაციული ორგანოებსა და საწარმოებს არანაკლებ 1 გბ/წმ-ის სიჩქარის ფართოზოლოვან ინტერნეტ მომსახურებებთან.

საქართველოს სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის მიერ ინტერნეტის ეფექტიანად გამოყენების მიზნით, პროექტ „Log-In Georgia“-ს ფარგლებში, აქტიურ ფაზაშია ქვეყნის მასშტაბით ტრენინგისა და შესაძლებლობების განვითარების პროგრამები, მათ შორის ქალებისთვის, ეთნიკური უმცირესობებისა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისთვის.

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მიერ ინიცირებული იქნა კანონპროექტი „სატელეკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურისა და სატელეკომუნიკაციო მიზნებისთვის გამოყენებადი ფიზიკური ინფრასტრუქტურის გაზიარების თაობაზე“, რომელიც საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებული იქნა 2023 წელს. აღნიშნული კანონი შემუშავდა ევროპის კავშირისა და საბჭოს 2014 წლის 15 მაისის მაღალსიჩქარიან ელექტრონული კომუნიკაციების ქსელების განვითარების ხარჯის შემცირების შესახებ 2014/61 დირექტივის შესაბამისად. კანონის მიღების შედეგად, ავტორიზებულ პირებს შესაძლებლობა მიეცათ ნაკლები ფინანსური დანახარჯებით გააფართოონ საკუთარი სატელეკომუნიკაციო ქსელები, ასევე, გამარტივებულად მიიღონ ინფორმაცია საკომუნიკაციო მიზნებისათვის გამოსადეგი ფიზიკური ინფრასტრუქტურის შესახებ და სხვა. აღნიშნული, მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს ელექტრონული კომუნიკაციების ქსელების და მომსახურებების შემდგომ განვითარებას და შესაბამისად უზრუნველყოფს ფართოზოლოვან ინტერნეტ სერვისებთან წვდომის შესაძლებლობას, ციფრული სერვისების განვითარებას, რაც საბოლოოდ დარგის განვითარებაზე აისახება.

2023 წელს, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრომ, კომუნიკაციების კომისიასთან, ერთად, ევროკავშირის როუმინგის ერთიან სივრცესთან საქართველოს მიერთების მიზნით, ეკონომიკური გავლენის ანალიზი ჩაატარა.

ანალიზის შედეგად დადგინდა, რომ როუმინგის ერთიან სივრცესთან მიერთებით, ქართველი აბონენტების მიერ მობილური მომსახურებების მისაღებად გაწეული დანახარჯები მნიშვნელოვნად შემცირდება. ამასთან ერთად, როგორც დიდ, ისე მცირე და საშუალო ბიზნესებს მიეცემა შესაძლებლობა, ისარგებლონ ინოვაციური საკომუნიკაციო პროდუქტებით და გააფართოონ მათ მიერ შექმნილი ციფრული პროდუქტების მოხმარების არეალი. მიერთება, ასევე, ხელს შეუწყობს საქართველოს ციფრული ბაზრის განვითარებას, ევროკავშირის ერთიან ციფრულ ბაზართან ჰარმონიზაციასა და ევროკავშირში ინტეგრირების პროცესს.

როუმინგის ერთიანი ევროპული სივრცის მომსახურებები „Roam Like at Home“-ის (RLAH) სახელით მოიხსენება, რაც ევროკავშირის ქვეყნების აბონენტებს აძლევს შესაძლებლობას, ამ ქვეყნებში გამოიყენონ თავიანთი მობილური მომსახურებები როუმინგის დამატებითი საფასურის გადახდის გარეშე, ან ისარგებლონ მნიშვნელოვნად შემცირებული ტარიფებით.

2022 წელს, საქართველოს მთავრობამ ევროკავშირის როუმინგის ერთიან სივრცესთან საქართველოს მიერთების შესახებ საკითხი დააინიცირა. აღნიშნული საქართველოსა და ევროკავშირს შორის როუმინგის ერთიანი სივრცის შექმნას გულისხმობს, რაც საქართველოს მომხმარებლებს საშუალებას მისცემს, ევროკავშირში მოგზაურობისას ისარგებლონ როუმინგის ადგილობრივი ტარიფებით, მათ შორის ხმოვან, მოკლე ტექსტურ შეტყობინებებსა და ინტერნეტ მომსახურებაზე.

ევროკავშირის როუმინგულ სივრცესთან მისაერთებლად, როუმინგთან დაკავშირებული საქართველოს სამართლებრივი ბაზა და მარეგულირებელი ნორმები, სრულად უნდა შეესაბამებოდეს ევროკავშირისა და ევროპის ქვეყნების მარეგულირებელი ორგანოების გაერთიანების (BEREC) კანონმდებლობას და რეგულაციებს.

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრომ, კომუნიკაციების კომისიასთან, ერთად, ევროკავშირის ექსპერტების ჩართულობით, ევროკავშირის როუმინგის ერთიან სივრცესთან საქართველოს მიერთების მიზნით, განახორციელა პროექტი, რომელიც შესაბამისი სამართლებრივი თუ ეკონომიკური საფუძვლების მომზადებას ემსახურება.

მობილური და ფიქსირებული ინტერნეტის როგორც საბითუმო, ისევე საცალო სეგმენტი მაღალი კონცენტრაციით ხასიათდება, რაც ბაზარზე არსებულ, შესვლის სტრუქტურულ თუ საოპერაციო ბარიერების არსებობაზე მიუთითებს.

საბაზრო სტრუქტურამ და დაბალ კონკურენტულმა გარემომ წარმოაჩინა როგორც მობილური, ისე ფიქსირებული საკომუნიკაციო მომსახურებების სეგმენტების კვლევის საჭიროება, იმ მიზნით, რომ ერთი მხრივ, შეფასდეს მომხმარებლებისთვის საკომუნიკაციო მომსახურებების ხელმისაწვდომობა, ხოლო მეორე მხრივ, სექტორის განვითარებისა და გაფართოების შესაძლებლობები, რაც ბაზარზე შესვლის ბარიერების მოხსნით და მცირე და საშუალო ავტორიზებული პირების გაჩენით მიიღწევა.

2022 წელს კომუნიკაციების კომისიამ, ევროპელ ექსპერტებთან ერთად მუშაობა დაიწყო უმნიშვნელოვანეს პროექტზე, რომლითაც უნდა მოხდეს რეგულირებადი ბაზრების სრულფასოვანი შესწავლა ევროკომისიის მიერ დადგენილი ბაზრის ანალიზის მეთოდოლოგიური წესების მიხედვით, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს ევროპულ ჩარჩოსთან შესაბამისი რეგულირებადი ბაზრების სტრუქტურის განსაზღვრა, საცალო ბაზარზე კონკურენციის ეფექტიანობის და ქსელის საბითუმო ელემენტებზე დაშვების გაუმჯობესების მიზნით. ამასთან, აღნიშნული რეკომენდაციები არსებითია საქართველოსთვის ევროკავშირის სარეგულაციო ჩარჩოსთან დინამიური აპროქსიმაციის მიზნის მისაღწევად.

2023 წელს კომუნიკაციების კომისიამ ევროკავშირის მხარდაჭერით, ევროპელ ექსპერტებთან ერთად, საქართველოს სატელეკომუნიკაციო ბაზრის, კერძოდ, ფიქსირებული და მობილური მომსახურებების ბაზრების კომპლექსური კვლევა ჩაატარა.

ტექნოლოგიური წინსვლისა და შემდეგი თაობის ქსელების ე.წ. NGA, 5G ტექნოლოგიის განვითარების კვალდაკვალ, იზრდება მობილური ვირტუალური ქსელის ოპერატორების

(MVNO) როლი, რომლებიც ინოვაციური, ნიშური სერვისების განვითარებით, სხვადასხვა სფეროში ციფრული ეკონომიკის განვითარებასა და გაციფრულების პროცესების დაჩქარებას უწყობს ხელს.

ბოლო მონაცემებით, მსოფლიოში 2000-მდე აქტიური მობილური ვირტუალური ქსელის ოპერატორი არსებობს, ხოლო 300-ზე მეტი სერვისების გაშვებას გეგმავს.

ბოლო წლებია კომუნიკაციების კომისია აქტიურად მუშაობს სატელეკომუნიკაციო ბაზარზე მობილური ვირტუალური ქსელის ოპერატორის დაშვებისთვის საჭირო წინაპირობების უზრუნველსაყოფად. ბაზარზე ახალი მოთამაშეების გაჩენა მომხმარებლებისთვის მობილური მომსახურების არჩევანის გაზრდას უზრუნველყოფს და ეტაპობრივად აისახება როგორც მომსახურების ხარისხზე, ასევე, ხელმისაწვდომობასა და ფასებზე.

მიუხედავად იმისა, რომ 2005 წლიდან კანონით ისედაც განსაზღვრული იყო ვირტუალური ოპერატორის დაშვების ვალდებულება, საქართველოში MVNO-ები ვერ განვითარდა. სწორედ ამიტომ, კომუნიკაციების კომისიამ მიიღო გადაწყვეტილება და დააკონკრეტა ვირტუალური ოპერატორების დაშვების ვადები და მნიშვნელოვანი საბაზრო ძალაუფლების მქონე კომპანიებს ინფორმაციის გამჭვირვალობის ვალდებულება დაუწესა.

კომპლექსური კვლევის ფარგლებში, განხორციელდა მობილური მომსახურებების საცალო ბაზრის კვლევა და შედეგებიდან გამომდინარე მობილურ ქსელზე დაშვების საბითუმო ბაზრის ანალიზი, მნიშვნელოვანი საბაზრო ძალაუფლების მქონე ოპერატორების გამოვლენა და სპეციფიკური ვალდებულებების განსაზღვრა, რაც მომსახურების ბაზრის ამ სეგმენტზე უზრუნველყოფს შესვლის ბარიერების მოხსნას და გაზრდის კონკურენციას.

2023 წელს საქართველომ მონაცემთა გაცემისა და ახალი სამაუწყებლო გეოსტაციონარული თანამგზავრული ორბიტალური პოზიციები მოიპოვა, რაც იმას ნიშნავს, რომ მოპოვებულ ორბიტალურ პოზიციაზე შესაძლებელია განთავსდეს თანამგზავრები, რომლებიც საქართველოს და მიმდებარე ტერიტორიებს მონაცემთა გაცემის მომსახურებითა და სატელევიზიო პროგრამების მაუწყებლობით უზრუნველყოფენ. საქართველოს მიერ მონაცემთა გაცემის მომსახურების საკუთარი თანამგზავრის გაშვება მნიშვნელოვანია სტაბილური და უსაფრთხო კავშირის უზრუნველსაყოფად როგორც სახელმწიფო დაწესებულებებისთვის, ისე კომერციული ორგანიზაციებისთვის.

პოზიციების მინიჭება 2023 წლის ბოლოს ტელეკომუნიკაციის საერთაშორისო კავშირის (ITU) რადიოკავშირის მსოფლიო კონფერენციაზე WRC-2023 მოხდა და კონფერენციის ფინალური აქტებით, ფიქსირებული თანამგზავრული სამსახურის - FSS-ისა და სამაუწყებლო თანამგზავრული სამსახურის - BSS-ის გეგმებში აისახა. აღნიშნულით, WRC-2023 კონფერენციაზე დასრულდა კოორდინაციის ოთხწლიანი პროცესი, რომელიც 2019 წელს, რადიოკავშირის მსოფლიო კონფერენცია WRC-2019-ზე დაიწყო საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრომ და კომუნიკაციების კომისიამ სხვადასხვა ქვეყნის თანამგზავრული კავშირგაბმულობის ადმინისტრაციებთან და მარეგულირებელ ორგანოებთან ერთად, ტელეკომუნიკაციის საერთაშორისო კავშირის რადიოკავშირის ბიუროს (ITU BR) მიერ დადგენილი გრაფიკის შესაბამისად, წარმატებით განახორციელა.

უნდა აღინიშნოს, რომ კონფერენციაზე მოპოვებული თანამგზავრული სამაუწყებლო სამსახურის BSS-ს გეოსტაციონარული თანამგზავრული ახალი ორბიტალური პოზიცია, ადრე

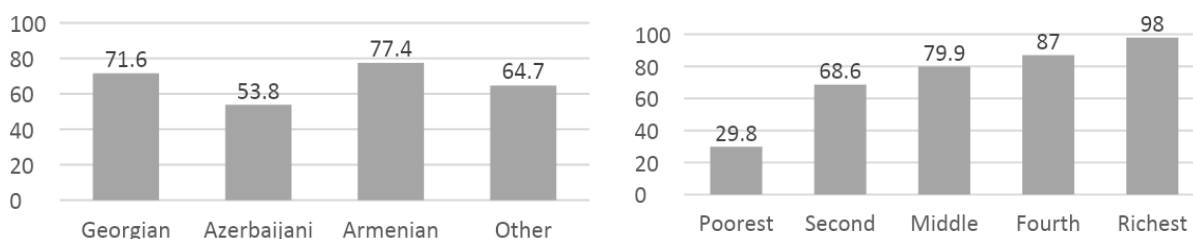
არსებულთან შედარებით, პერსპექტივაში გააუმჯობესებს საქართველოს ტერიტორიაზე მაუწყებლობის შესაძლებლობას.

ამასთან, როგორც ზემოთ აღინიშნა, 2022 წლის ივლისში ავტორიზაცია გაიარა Starlink-მა, რომელიც საქართველოს მოსახლეობას 2023 წლის ნოემბრიდან აწვდის თანამგზავრულ ინტერნეტს.

პრობლემა: ციფრული უთანასწორობა ქალაქსა და სოფელს შორის

საქართველოს ციფრული ეკონომიკის განვითარების მნიშვნელოვანი გამოწვევა, იმისათვის რომ იგი იყოს ინკლუზიური, არის ჯერ კიდევ არსებული ციფრული უთანასწორობა სოფლის და ქალაქის მაცხოვრებელ ოჯახებს, ასევე, საზოგადოების სხვადასხვა სეგმენტებს შორის. მაშინ როცა ქალაქის ოჯახების 93,1 პროცენტი სარგებლობს ინტერნეტით, სოფლად ეს მაჩვენებელი 83,4 პროცენტამდეა.⁷ მოწვევადი მოსახლეობა, როგორიცაა ღარიბი, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები, ქალები და სოციალურად დაუცველი ზოგიერთი პირი, რომელთაგან უმეტესობა სოფლად ცხოვრობს - ნაკლებად სარგებლობენ ინტერნეტით, რაც მიუთითებს, რომ არსებობს ნაკლოვანებები ციფრული კავშირის განვითარების მიმართულებით, ინტერნეტთან წვდომის ხარვეზები ასევე შესაძლოა შეეხოს ეთნიკურ უმცირესობებს და რაც უნდა იყოს მხედველობაში მიღებული (იხ. სურათი 1)

სურათი 1: ოჯახები, რომლებსაც აქვთ წვდომა ინტერნეტზე, ეთნიკური წარმომავლობის და შემოსავლის მიხედვით⁸

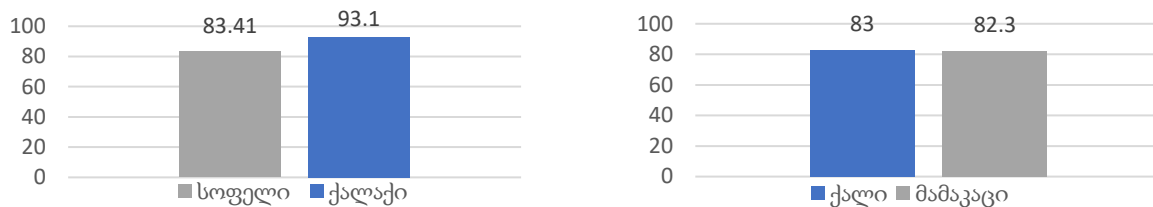
(ა) ეთნიკური წარმომავლობის მიხედვით

(ბ) შემოსავლის მიხედვით

⁷ საქსტატის მონაცემები, საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენების გამოკვლევა შინამეურნეოებში, 2023.

⁸ საქსტატი, მრავალინდიკატორული კლასტერული კვლევა 2018. <https://www.geostat.ge/media/29405/SFR---2018-Georgia-MICS---Eng.pdf>

სურათი 2: ინტერნეტის უზრუნველყოფილი შინამეურნეობების წილი (ა), ინტერნეტის გამოყენება ქალისა და მამაკაცის მიერ ბოლო სამი თვის განმავლობაში (ბ)

განსხვავებით ქალაქებისგან, სადაც მაღალი იყო ინვესტიციები ინტერნეტზე წვდომის თანამედროვე ტექნოლოგიებში, როგორცაა ოპტიკურ-ბოჭკოვანი კავშირი, ქსელები არ არის გაყვანილი ყველა სოფელში - 3,500 დასახლებიდან 1000-ზე მეტი დასახლება არ არის დაკავშირებული ოპტიკურ-ბოჭკოვანი ქსელთან (მობილური კავშირის ქსელის ანძების ჩათვლით). ეს ზღუდავს მომსახურების ხარისხს, რომელიც მიეწოდება სოფლის მოსახლეობას ქალაქის მოსახლეობისგან განსხვავებით იმავე ფასად, რაც აბრკოლებს მათ მიერ ფართოზოლოვანი კავშირის გამოყენებას. ცხრილი N1 გვიჩვენებს, რომ ფართოზოლოვანი კავშირის სერვისების სააბონენტო გადასახადები - განსაკუთრებით კი მაღალი სიჩქარის ფართოზოლოვანი კავშირისა, ბევრი ოჯახისთვის მიუწვდომელია, განსაკუთრებით სოფლის ან ისეთი ოჯახებისთვის, რომლებსაც ქალები ხელმძღვანელობენ. დაბალი ხელმისაწვდომობის და მომსახურების ხარისხის კომბინაცია აუარესებს სერვისების ხელმისაწვდომობას სოფლის მოსახლეობისთვის, რადგან ისინი ფაქტობრივად იგივე მომსახურებაში იხდიან მეტს, ვიდრე ქ.თბილისის ინტერნეტის აბონენტები.

ცხრილი N1: ფართოზოლოვანი კავშირის სერვისების საშუალო სააბონენტო გადასახადი ოჯახის ყოველთვიურ შემოსავლებში⁹

სერვისის დაახლოებითი საშუალო ღირებულება (თვეში)	35 ლარი-30 მზ/წმ (საწყისი პაკეტი)	100 ლარი-100 მზ/წმ (მაღალი სიჩქარის)
სერვისის ღირებულება, როგორც ყოველთვიური შემოსავლის წილი		
ოჯახების საშუალო შემოსავალი (ლარი 1123.5)	3.11%	8.9%
ქალაქში მაცხოვრებელი ოჯახი (ლარი 1195.7)	2.92%	8.36%
სოფლად მაცხოვრებელი ოჯახი (ლარი 1014.3)	3.45%	9.85%
ქალის მიერ მართული ოჯახი (ლარი 935)	3.74%	10.69%

⁹ მსოფლიო ბანკის ექსპერტების ანალიზი

ინტერნეტის, განსაკუთრებით ფართოზოლოვანი ინტერნეტის გამოყენების შეზღუდვა ვრცელდება საწარმოებზეც. სსიპ „სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის (საქსტატის)“ მონაცემებით, 2023 წლის მდგომარეობით დაქირავებული მუშახელის მქონე საწარმოების 84.4 პროცენტს აქვს ინტერნეტთან წვდომა, აქედან მხოლოდ 14.3 პროცენტს აქვს ვებსაიტი, თითქმის იგივე რაოდენობას (17.8 %) საიტზე „ონლაინ შეკვეთის ან დაჯავშნის“ სერვისი, ხოლო 2.9 პროცენტს აქვს შეკვეთები ონლაინ რეჟიმში საკუთარი ვებსაიტების ან აპლიკაციების საშუალებით. დაბალ ხელმისაწვდომობასთან ერთად, დაბალი ინფორმირებულობა არსებობს იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა განხორციელდეს ბიზნესის მიერ ინტერნეტ შესაძლებლობების გამოყენება. 2023 წელს საწარმოების მხოლოდ 39.7 პროცენტს ქონდა მინიმუმ 30 მბ/წმ სიჩქარის ინტერნეტ სერვისი გამოწერილი.

ციფრული უთანასწორობის პრობლემის გამომწვევი ფაქტორი:

ციფრული უთანასწორობა ნაწილობრივ გამოწვეულია ფართოზოლოვან ინფრასტრუქტურაში არასაკმარისი ინვესტიციებით და სოფლად „ბოლო მილის“ სერვისების დაბალი ხელმისაწვდომობით. სოფლად მოსახლეობის სიმცირე, რთული გეოგრაფიული რელიეფი და განხორციელებული ინვესტიციების დაბალი უკუგება, განაპირობებს იმას, რომ ავტორიზებული პირები მაღალსიჩქარიანი ინტერნეტ ინფრასტრუქტურის შესაქმნელად და გასავითარებლად ინვესტიციებს ურბანული ტერიტორიებისკენ მიმართავენ.

საქართველოში ფუნქციონირებენ მცირე და საშუალო ავტორიზებული პირები, რომელთაგან 100-ზე მეტი პროვაიდერი შეზღუდული რაოდენობის სასოფლო დასახლებებში ოპერირებს. თუმცა, საცალო ბაზარი რჩება კონცენტრირებული, რადგან 2 მსხვილ ავტორიზებულ პირს უკავია ბაზრის წილის თითქმის 80 პროცენტი, ხოლო მცირე და საშუალო ზომის ავტორიზებული პირები დამოკიდებულნი არიან მათი ინფრასტრუქტურის გამოყენებაზე, რათა დაუკავშირდნენ გლობალურ ინტერნეტს და გასწიონ მომსახურება. ბოლოდროინდელმა მარეგულირებელმა ზომებმა საშუალება მისცა მცირე და საშუალო ზომის ავტორიზებულ პირებს ჰქონდეთ წვდომა საბითუმო სერვისებზე რეგულირებული ფასებით, მაგრამ ზემოქმედება ბაზარზე შეზღუდულია ქსელების შეზღუდული სიმძლავრის გამო, რაც კვლავ მიუთითებს ინფრასტრუქტურულ ხარვეზებზე.

1.2 ციფრული სერვისები და სანდო ინფრასტრუქტურა

ელექტრონული მმართველობის სისტემების და ელექტრონული სერვისების განვითარება ბოლო ათწლეულის მანძილზე საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრიორიტეტია. საქართველო გამოირჩევა მთავრობასა და მოქალაქეებს შორის (G2C) და

მთავრობასა და ბიზნეს სექტორს შორის (G2B) ურთიერთობების ციფრული სერვისების ფართო ხელმისაწვდომობით, ციფრული პლატფორმებით და სისტემებით, განვითარებული ციფრული ინფრასტრუქტურით და მარეგულირებელი და საკანონმდებლო კომპონენტებით.

საჯარო სერვისების მიწოდების გაუმჯობესების მიზნით, საქართველომ ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში შექმნა ფიზიკური სერვისის მიწოდების არხების ფართო ქსელი, მათ შორის, იუსტიციის სახლები და მობილური იუსტიციის სახლები, რომლებიც მუშაობენ ერთი ფანჯრის პრინციპით და უზრუნველყოფენ 500-მდე სერვისს. პარალელურად, საქართველოს მთავრობამ ინვესტიცია განახორციელა ელექტრონული სერვისების ერთიანი პორტალის (my.gov.ge) შექმნისა და პოპულარიზაციისთვის. პორტალი ამჟამად აერთიანებს 720 ელექტრონულ სერვისს. აღნიშნული სერვისების რიცხვი ბოლო წლებში (2020-2024 წწ.) თითქმის ორჯერაა გაზრდილი. ყველა სამთავრობო ციფრული სერვისი იყენებს სანდო მომსახურების ინფრასტრუქტურას, რომელიც შეიქმნა 2011 წელს მოქალაქეების ავტორიზაციისთვის. თუმცა, სერვისების გაციფრულების დონე სამთავრობო უწყებებში განსხვავებულია. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახური სერვისების 95-98 პროცენტს (სულ 550-ზე მეტი სერვისი და ქვესერვისი) ციფრულ რეჟიმში უზრუნველყოფს.

2020 წელს დაფიქსირდა my.gov.ge პლატფორმის რეგისტრირებული მომხმარებელთა 40 პროცენტიანი ზრდა, კოვიდ-19 პანდემიის გამო იზოლირების, შენობებზე შეზღუდული ფიზიკური წვდომის და იუსტიციის სამინისტროს სსიპ „ციფრული მმართველობის სააგენტოს“ (DGA) მიერ ციფრული არხების აქტიური პოპულარიზაციის გამო.¹⁰

გარდა უშუალოდ მოქალაქეებისთვის განკუთვნილი პლატფორმებისა, საქართველოს მთავრობამ, პარტნიორების დახმარებით განახორციელა მნიშვნელოვანი ინვესტიციები ციფრულ სერვერულ სისტემებსა და პლატფორმებში, რომელთაგან მრავალი განკუთვნილია სახელმწიფო ორგანიზაციების მიერ შიდა გამოყენებისთვის. ყველაზე გამოყენებადი შიდა მართვის სისტემებია - საჯარო ფინანსების მართვის ელექტრონული სისტემები (სახელმწიფო ხაზინის ელექტრონული სერვისის სისტემა; ბიუჯეტის მართვის ელექტრონული სისტემა; სახელმწიფო ვალის და საინვესტიციო პროექტების მართვის სისტემა); დოკუმენტების მართვის სისტემა, საგადასახადო და საბაჟო ადმინისტრირების სისტემა; სახელმწიფო შესყიდვები, ანგარიშგების პორტალი და ა.შ. ასევე, აღსანიშნავია, რომ სსიპ „განათლების მართვის საინფორმაციო სისტემის (EMIS)“, როლი გადამწყვეტი იყო კოვიდ-19 პანდემიის დროს სწავლის პროცესის უწყვეტობისთვის. ამასთან, ადამიანური რესურსების მართვის სისტემის მეშვეობით, სახელმწიფო უწყებებს შეუძლიათ მონიტორინგი გაუწიონ და მართონ საჯარო მოხელეთა საქმიანობა. რამდენიმე ახალი ციფრული პლატფორმა ამჟამად შემუშავების პროცესშია და ახლო მომავალში ამოქმედდება. აღნიშნული მოიცავს სამთავრობო მონიტორინგის და შეფასების პლატფორმას პოლიტიკის შემქმნელებისთვის, ონლაინ ციფრულ სასწავლო პლატფორმას საჯარო მოხელეებისთვის, რომელიც იფუნქციონირებს ერთი ფანჯრის პრინციპით.

სამთავრობო უწყებებს შორის უწყვეტი ტრანზაქციების განსახორციელებლად და ციფრული

¹⁰ მსოფლიო ბანკის ექსპერტების ანალიზი

სერვისების სრულად მისაწოდებლად, საქართველოს მთავრობამ 2011 წლიდან ამოქმედდა „მონაცემთა გაცვლის ერთიანი სისტემა“, (G3, საქართველოს სამთავრობო კარიბჭე), რომელიც აკავშირებს 300-მდე ორგანიზაციას (სამინისტროები და საჯარო სექტორის სუბიექტები), მონაცემთა გაცვლის ერთიანი სისტემა აერთიანებს 176 სერვისს და 530 ქვესერვისს და ყოველწლიურად ემსახურება 100 მილიონზე მეტ ტრანზაქციას. კერძო საწარმოებს ასევე შეუძლიათ გამოიყენონ პლატფორმა პერსონალური, უძრავი ქონების, ბიზნეს რეესტრის, ფინანსური, შინაგან საქმეთა სამინისტროს, ჯანდაცვის, სოციალური მომსახურებისა და სხვა მონაცემების მოთხოვნის მიზნით. საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სსიპ „ციფრული მმართველობის სააგენტომ“ დაასრულა მუშაობა ციფრული მმართველობის სტრატეგიაზე, ხოლო, ამჟამად, მუშაობს ურთიერთთავსებადობის ჩარჩო დოკუმენტისა და ციფრული მმართველობის ტექნიკური სტანდარტებისა და რეგულაციების განახლებაზე.

ციფრულ რეჟიმში, ასევე, სრულად ფუნქციონირებს სახელმწიფო მონაცემების რეესტრები. სამთავრობო უწყებებს შორის მონაცემთა გაზიარება ეფუძნება ორმხრივ შეთანხმებებს და ხორციელდება მონაცემთა გაცვლის ჩარჩოს მეშვეობით. მაგალითად, ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურს გაფორმებული აქვს მონაცემთა გაცვლის შეთანხმება 55 სამთავრობო უწყებასთან. სსიპ „სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო“, ელექტრონულად უზრუნველყოფს არაერთ ყველაზე მოთხოვნად მომსახურებას (მაგ. პასპორტის, პირადობის მოწმობის, სამოქალაქო აქტის რეგისტრაციის მოწმობა და ა.შ.). კოვიდ-19 კრიზისის შემდეგ, ელექტრონული სერვისების გამოყენება (ქვეყნის შიგნით და მის ფარგლებს გარეთ მცხოვრები მოქალაქეების მიერ) 200%-ზე მეტით გაიზარდა.¹¹

ამჟამად, იუსტიციის სამინისტროს სსიპ „ციფრული მმართველობის სააგენტო“ მუშაობს საქართველოში ღია მონაცემების წარმოებისა და დამუშავების სისტემების განვითარებაზე. სააგენტო პასუხისმგებელია საჯარო სექტორში არსებული ღია მონაცემების გამოქვეყნების ერთიანი სტანდარტის დაწესებაზე და ერთიანი პორტალის – data.gov.ge-ს მეშვეობით მისი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფაზე.

სსიპ „ციფრული მმართველობის სააგენტო“ პასუხისმგებელია თანამშრომლობაზე სხვა ადმინისტრაციულ ორგანოებთან, მათი სერვისების გაციფრულების მიზნით და ელექტრონული სერვისების ერთიან პორტალში (my.gov.ge) ინტეგრაციის მიზნით. ამასთან, ციფრული მმართველობის სააგენტო მომხმარებლებს ელექტრონულ წვდომას აძლევს ერთიან პორტალში არსებულ სერვისებზე.

ციფრული მმართველობის სხვა მნიშვნელოვანი დაინტერესებული მხარეები არიან სხვადასხვა საჯარო უწყებები, რომლებიც თავად ავითარებენ ციფრულ სერვისებს.

2017 წლიდან ამოქმედდა ანგარიშგების პორტალი (www.reportal.ge), რომლის ფუნქციონირებას უზრუნველყოფს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მმართველობის სფეროში შემავალი სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება - ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგების და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახური. აღნიშნული პლატფორმა არის პირველი საჯარო საინფორმაციო წყარო საქართველოში, რომელზეც ანგარიშვალდებული საწარმოები წარადგენენ წლიურ ფინანსურ და მმართველობის ანგარიშგებებს. „ბუღალტრული აღრიცხვის,

¹¹ მსოფლიო ბანკის ექსპერტების ანალიზი

ანგარიშგების და აუდიტის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, სამსახური უზრუნველყოფს წარდგენილი ანგარიშგებების ხარისხის რისკზე დაფუძნებულ შემოწმებას და პორტალზე წარდგენილი ანგარიშგებების გამოქვეყნებას.

2020 წლიდან, ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგების და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახური აქტიურად თანამშრომლობს სსიპ - საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოსა და სსიპ - მონაცემთა გაცვლის სააგენტოსთან („საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ციფრული მმართველობის სააგენტოს შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, სსიპ - მონაცემთა გაცვლის სააგენტოს უფლებამონაცვლე ამჟამად არის სსიპ - ციფრული მმართველობის სააგენტო). მათ შორის გაფორმებული მემორანდუმის ფარგლებში, ამოქმედდა ერთი ფანჯრის პრინციპი, რომელიც მიზნად ისახავს ბიზნეს სექტორისთვის მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესებას.

თანამშრომლობის შედეგად, ელექტრონული სერვისების ერთიანი პორტალის - my.gov.ge - ბიზნესის რეგისტრაციის ბლოკში რეგისტრირებული სუბიექტების შესახებ არსებულ ინფორმაციასთან ერთად, ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგების და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახურის ანგარიშგების პორტალის შესაბამისი ბმული განთავსდა. ბმულის მეშვეობით, პორტალზე ხელმისაწვდომია შემდეგი ინფორმაცია ბიზნეს სუბიექტის შესახებ:

- მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში რეგისტრირებული მონაცემები;
- სამსახურის ანგარიშგების პორტალზე განთავსებული ინფორმაცია, აგრეთვე ფინანსური და მმართველობის ანგარიშგება.

აღნიშნული თანამშრომლობა გამჭვირვალობის კულტურის დამკვიდრებას უწყობს ხელს და მონაცემებს უფრო ხელმისაწვდომსა და სანდოს ხდის, რაც ამარტივებს ბიზნეს სექტორის წარმომადგენლებისთვის ახალი პარტნიორების მოზიდვას და ბიზნესის განვითარებისთვის სწორი გადაწყვეტილებების მიღებას.

საჯარო ფინანსური მართვის რეფორმის (PFM) ფარგლებში, სახელმწიფო სექტორში შემოსულობების მიღებისათვის და გადასახდელების გადასახდელად დანერგილია სახელმწიფო ხაზინის ელექტრონული მომსახურების სისტემა. სისტემაში ინტეგრირებულია როგორც სახელმწიფო ბიუჯეტის, ასევე, ავტონომიური რესპუბლიკების და ადგილობრივი თვითმმართველობის ერთეულები, გარდა საბიუჯეტო კოდექსით გათვალისწინებული გამონაკლისი საბიუჯეტო ორგანიზაციებისა.

ხაზინის ელექტრონული სისტემის შემდგომი განვითარების რეფორმის ფარგლებში, მიმდინარეობს საჯარო სკოლების, საბავშვო ბაღების და სამთავრობო სექტორს მიკუთვნებული სახელმწიფო საწარმოების ინტეგრირების პროცესი. 2024 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით, ხაზინის მომსახურებაზე გადმოყვანილია 585 საჯარო სკოლა.

აღნიშნული სუბიექტების შემოსულობების სწორად და დეტალურად აღრიცხვისათვის შექმნილია ბიუჯეტის შემოსულობების სახაზინო კოდები, ასევე, ორგანიზაციებს ხაზინის

ერთიანი ანგარიშის სისტემის ქვეშ გახსნილი აქვთ ანგარიშები, შემუშავებულია ამ ანგარიშებზე სახსრების კონტროლის მექანიზმები და პროცედურები და ა.შ.

ხაზინის ელექტრონულ სისტემაში ინტეგრირების ხელშესაწყობად, ხაზინის მოდულებთან მუშაობის უნარ-ჩვევების განვითარების მიზნით, მუდმივად ხორციელდება ერთეულების საფინანსო სამსახურების წარმომადგენლების შესაბამისი ტრენინგები, ასევე, პერიოდულად ეწყობა საინფორმაციო ხასიათის სამუშაო შეხვედრები და სხვა.

ამჟამად, მხოლოდ რამდენიმე საჯარო სერვისია ხელმისაწვდომი მობილური აპლიკაციებით, მათ შორის, 112-საქართველო; იმუნიზაციის აპლიკაცია; ონლაინ სკოლა - EMIS, My.gov.ge-ს მობილური აპლიკაცია (ეტაპობრივად ემატება პორტალზე არსებული ყველა სერვისი), მრავალფუნქციური ინტერაქტიული ვებგვერდის (MAPS.GOV.GE) მობილური აპლიკაცია “Georgia Maps” და სხვ.

დეცენტრალიზაციის 2020-2025 წლების სტრატეგიის სამოქმედო გეგმების განხორციელების ფარგლებში, 2022 წელს, საქართველოს 63 მუნიციპალიტეტში დაინერგა ინფორმაციული ნაკადების მართვის ერთიანი ელექტრონული სისტემა. აღნიშნული ელექტრონული სისტემა საშუალებას აძლევს მომხმარებლებს „ერთი ფანჯრის პრინციპით“ მიიღონ მუნიციპალური ელექტრონული სერვისები, როგორც დისტანციურად, ისე ადგილზე. ამასთან, პლატფორმამ შექმნა სხვადასხვა სახელმწიფო სერვისთან ინტერაქციის შესაძლებლობაც, შედეგად, მოქალაქისთვის/ბიზნესისთვის იზრდება მომსახურებაზე ხელმისაწვდომობა. ელექტრონული სისტემა აერთიანებს ელექტრონული სერვისების ონლაინ პორტალს მოქალაქეთათვის (ms.gov.ge), საქმისწარმოების ელექტრონულ სისტემას (apps.gov.ge), ინტერაქტიულ რუკას გეოსივრცითი მონაცემების მართვისათვის (maps.gov.ge) და სხვა ონლაინ მოდულებს. სამომავლოდ, დაგეგმილია აღნიშნული ელექტრონული სერვისების განვითარება.

გაციფრულება და ტექნოლოგიების გამოყენება საქართველოში საჯარო მმართველობის რეფორმის მნიშვნელოვანი ნაწილია. 2015 წელს მიღებული „საჯარო მმართველობის რეფორმის გზამკვლევი 2020“-ს ერთ-ერთი პრიორიტეტია ციფრული საჯარო სერვისების განვითარება. ამასთან, სსიპ „სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს“ ძალისხმევით, გაეროს განვითარების პროგრამისა და დიდი ბრიტანეთის მთავრობის (UKaid) მხარდაჭერით, შემუშავდა „2022-2025 წწ. სახელმწიფო სერვისების განვითარების სტრატეგია“ და შესაბამისი სამოქმედო გეგმები (2022-2023 და 2024-2025), რომელიც ითვალისწინებს ცენტრალური დონის სერვისის მიმწოდებელ სახელმწიფო ორგანიზაციებში ერთიანი მიდგომების დანერგვას საჯარო სერვისების დიზაინის, მიწოდების, ხარისხის უზრუნველყოფისა (ქვეკატეგორიებად იშლება: მომხმარებელთა კმაყოფილებს კვლევა და „შეფასების ერთიანი სისტემა (CAF)) და განფასების მიმართულებით. სტრატეგია ხელს უწყობს ელექტრონული მმართველობის განვითარებას, მათ შორის, მომსახურების მიწოდების სისტემის ერთიან სტანდარტიზაციას საჯარო სერვისის მიმწოდებელ სუბიექტებში.

ელექტრონული მმართველობის პირველი განვითარების ხედვა ჩამოყალიბდა 2014 წელს შექმნილ დოკუმენტში “ციფრული საქართველო: ელექტრონული საქართველოს სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა 2014-2018”. იუსტიციის სამინისტროს სსიპ „ციფრული მმართველობის სააგენტოს“ მიერ მომზადდა „საქართველოს ციფრული მმართველობის 2024-2029 წლების სტრატეგია“ და მისი სამოქმედო გეგმა.

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი სტრატეგიული დოკუმენტია „საქართველოს კიბერუსაფრთხოების 2021 – 2024 წლების ეროვნული სტრატეგია და მისი სამოქმედო გეგმა“, რომელიც ეროვნული უსაფრთხოების საბჭოს აპარატმა და სსიპ „ციფრული მმართველობის სააგენტომ“ მოამზადა ოქსფორდის გლობალური კიბერუსაფრთხოების შესაძლებლობების ცენტრის მოდელის საფუძველზე. საქართველოს კიბერუსაფრთხოების 2021 – 2024 წლების ეროვნული სტრატეგია და მისი სამოქმედო გეგმა დამტკიცდა 2021 წლის სექტემბერში. სააგენტო, ასევე, ამუშავებს კომპიუტერულ ინციდენტებზე რეაგირების ჯგუფს(CERT.DGA.GOV.GE), რა დროსაც გუნდი პასუხისმგებელია ინფორმაციული უსაფრთხოების შესახებ კანონის და ინციდენტებზე რეაგირების ჯგუფის წესდების დებულებების აღსრულებაზე.

ციფრული გარემოსადმი ნდობა აუცილებელია და სათანადო ნდობის გარეშე ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ეს მნიშვნელოვანი წყარო გამოუყენებელი დარჩება. ციფრული ტრანსფორმაციის სრულად გამოყენებისთვის, ინდივიდებს, კომპანიებს და მთავრობებს უნდა ჰქონდეთ ნდობა, რომ ციფრულ გარემოში ჩართვა მათი სოციალური და ეკონომიკური აქტივობების განსახორციელებლად უფრო მეტ სარგებელს მოიტანს, ვიდრე პრობლემებს.

კიბერუსაფრთხოების მხრივ საქართველომ 2020 წლის საერთაშორისო სატელეკომუნიკაციო კავშირის (ITU) გლობალური კიბერუსაფრთხოების ინდექსში 55-ე ადგილი დაიკავა. მიუხედავად დადებითი რეიტინგისა, ბევრი შეიძლება გაკეთდეს ციფრულ გარემოში ნდობის გასაძლიერებლად. მაგალითად, ცნობიერების ამაღლება და ინდივიდებისა და ორგანიზაციების გაძლიერება ციფრული რისკების უკეთ მართვისთვის შეიძლება გადამწყვეტ როლს თამაშობდეს. მთავრობამ ჩამოაყალიბა კიბერუსაფრთხოების მკაფიო სტრატეგიული ხედვა, რომელიც ხელს უწყობს ყოვლისმომცველ და თანმიმდევრულ დაცვას გლობალური საფრთხეებისგან, როგორიცაა კიბერდანაშაულები, მონაცემთა ბოროტად გამოყენება და მონაცემთა კონფიდენციალურობის დარღვევა. კიდევ ერთი კრიტიკული სფერო, რომელიც მოითხოვს მუდმივ მონიტორინგს და რეგულაციას, არის ფინანსური ციფრული სერვისების მომხმარებლების დაცვა.

ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ასპექტია პერსონალური მონაცემების დაცვა მათი მართვის დროს, სერვისების მიწოდების, ინოვაციების და ახალი ბიზნეს მოდელების უზრუნველსაყოფად. მიუხედავად იმისა, რომ ციფრულ გადახდებს ეკონომიკისთვის მნიშვნელოვანი სარგებლის მოტანა შეუძლია, ასევე წარმოიქმნება რისკები, რამაც შეიძლება ზიანი მიაყენოს მონაცემთა კონფიდენციალურობას, კიბერუსაფრთხოებას და ხელშეწყობის ნაცვლად შეაფერხოს ფინანსური ჩართულობა. ციფრული ფინანსური სერვისების მიერ გენერირებულ მონაცემებს შეუძლიათ მომხმარებლებს შეუქმნან პერსონალური მონაცემების ბოროტად გამოყენების რისკი, რადგან პერსონალური მონაცემები მოიცავს ისეთ სენსიტიურ ინფორმაციას, როგორიცაა, მაგალითად, ჯანმრთელობის ან პირადი ინფორმაცია.

სანდოობის შესაქმნელად და შესანარჩუნებლად, აუცილებელია ასეთი რისკების მაქსიმალურად შემცირება. ხარვეზების აღმოსაფხვრელად, მთავრობამ დაამტკიცა კიბერუსაფრთხოების სტრატეგია, ამასთან, 2023 წლის 14 მარტს, საქართველოს პარლამენტმა მიიღო „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონი, რომელიც იზიარებს ევროკავშირის „მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის“ (“GDPR”) პრინციპებსა და დებულებებს, შეესაბამება პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სფეროში საერთაშორისოდ აღიარებულ სტანდარტებს. 2023 წელს მიღებული ახალი კანონი ამოქმედდა 2024 წლის

პირველი მარტიდან, ხოლო მისი ცალკეული დებულებები, კერძოდ, პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ოფიცრისა და მონაცემთა დაცვაზე ზეგავლენის შეფასების მომწესრიგებელი ნორმები ამოქმედდა 2024 წლის პირველი ივნისიდან.

საქართველო გააგრძელებს დაწყებული ღონისძიებებს კიბერუსაფრთხო ეკონომიკის შესაქმნელად. მთავრობა განიხილავს რეგულაციების გამკაცრებას და პროგრამების განხორციელებას ციფრული ფინანსური ტექნოლოგიების რისკების მართვის მიზნით ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებებთან ერთად. ეს ძალისხმევა, საბოლოოდ გაზრდის ნდობას და შექმნის ციფრული ტრანზაქციების გამოყენების შემთხვევების ფართო სპექტრს.

პრობლემა: ციფრული სამთავრობო სერვისების არასაკმარისი განვითარება და გამოყენება

ციფრული საჯარო სერვისების ფართო ხელმისაწვდომობის მიუხედავად, ციფრული არხების გამოყენება ფიზიკურ არხებთან შედარებით კვლავ დაბალია. მაგალითად, 370 000 რეგისტრირებული ფიზიკური პირით და 220 000 ბიზნეს მომხმარებლით, my.gov.ge-ს ინტეგრირებული პორტალი ყოველდღიურად ამუშავებს 49 000-მდე ტრანზაქციას,¹² ხოლო იუსტიციის სახლები დღეში 20 000 მოქალაქეს ემსახურება.

დეცენტრალიზებული მიდგომა არსებობს ციფრული სერვისების განვითარებაში. ციფრული საჯარო სერვისების მიწოდების ინტეგრირებული პორტალი ჯერ კიდევ არ არის სრულად ინკლუზიური. სამინისტროებსა და სამთავრობო უწყებებს არ აქვთ მანდატი შეუერთდნენ ერთიან პორტალს და გააერთიანონ სერვისების მიწოდების პლატფორმები, რაც ამცირებს ციფრული სერვისების ერთი ფანჯრის პრინციპის ეფექტურობას. მაგალითად, რამდენიმე სახელმწიფო უწყება მომსახურებას გასწევს მხოლოდ საკუთარი ციფრული არხებით.

საქართველოს მთავრობას არ აქვს შემუშავებული ღრუბლოვანი ინფრასტრუქტურის (cloud infrastructure) ან მონაცემთა რეგულირების ერთიანი პოლიტიკა. სამი სახელმწიფო უწყება¹³ მუშაობს ე.წ. ვირტუალიზაციის ტექნოლოგიით და ემსახურება სხვა სამთავრობო უწყებებს. თუმცა, არ არსებობს საერთო სტანდარტები ან მოთხოვნები.¹⁴

მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთი G2B სერვისებისთვის ათვისება 100%-ის ფარგლებშია, არსებული ციფრული სერვისების ათვისების მოცულობა ჯერ კიდევ დაბალია. მოქალაქეთა სერვისების უმრავლესობის შემთხვევაში, იუსტიციის სახლები დომინირებს როგორც მომსახურების მიწოდების არხი;

შეზღუდულია მოქალაქეზე ორიენტირებული, მობილური აპლიკაციებით გამოყენებადი ციფრული საჯარო სერვისების უზრუნველყოფა.

რეგიონულ და მუნიციპალურ დონეზე გაციფრულება შეზღუდული და არათანაბრად

¹² 2023 წლის მონაცემები.

¹³ საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სსიპ „ციფრული მმართველობის სააგენტო“, ფინანსთა სამინისტროს ფინანსური ანალიტიკური სააგენტო

¹⁴ მსოფლიო ბანკის ექსპერტების ანალიზი

განვითარებულია, საქართველოს რეგიონებში ციფრული სერვისების განვითარება საწყის ეტაპზეა.

ციფრული სამთავრობო სერვისების არასაკმარისი განვითარება და გამოყენების პრობლემის გამომწვევი ფაქტორები

ციფრული სერვისების გამოყენება კვლავ შეზღუდულია, მათ შორის ზოგ შემთხვევაში ციფრულ პლატფორმაზე ტრანზაქციის სრული (უწყვეტი) ციკლის არარსებობის, ციფრული სერვისების შესახებ დაბალი ინფორმირებულობის, ციფრული წიგნიერების დაბალი დონის, ინტერნეტზე წვდომის და სხვა ფაქტორების გამო.

სახელმწიფო უწყებებს აქვთ თავიანთი დღის წესრიგი, ბიუჯეტები და დამოუკიდებლად განსაზღვრავენ ციფრული პლატფორმებისა და სერვისების სტანდარტებს და მოთხოვნებს, რაც ხშირად იწვევს პლატფორმებისა და ინსტიტუტების არასაკმარის თავსებადობას, ინსტიტუციური თანამშრომლობის და უწყებათაშორისი კოორდინაციის ნაკლოვანებებს.

სამთავრობო ციფრულ სისტემების და სერვისების შემუშავებაზე ძალისხმევისა და ხარჯების გაორმაგებას იწვევს ერთიანი არქიტექტურის არარსებობა, მაგალითად, საჯარო უწყებები იყენებენ დოკუმენტების მართვის 4 განსხვავებულ სისტემას, ადამიანური რესურსების მართვის 3 განსხვავებულ სისტემას და 3 განსხვავებულ ღრუბლოვანი ინფრასტრუქტურას. თუმცა, ეს მიუთითებს პლატფორმების განვითარების და მუშაობის ფაზებზე სახელმწიფო ხარჯების კოორდინაციის ნაკლებობასა და არასაკმარის ეფექტურობაზე. ასევე შეზღუდულია ხელშემწყობი ღონისძიებები მოქალაქეებისა და ბიზნესის მიერ არსებული ციფრული არხების გამოყენებისათვის.

ამასთან ერთად, პრობლემას წარმოადგენს, ინფორმაციული ტექნოლოგიების (IT) სფეროს კადრების გადინება საჯარო და კერძო სექტორიდან საერთაშორისო სტატუსის მქონე კომპანიებში, რაც გამოწვეულია საჯარო სექტორში დადგენილი სახელფასო ლიმიტებით.

1.3 ციფრული მეწარმეობა, საწარმოების ციფრული ტრანსფორმაცია და ინოვაციები

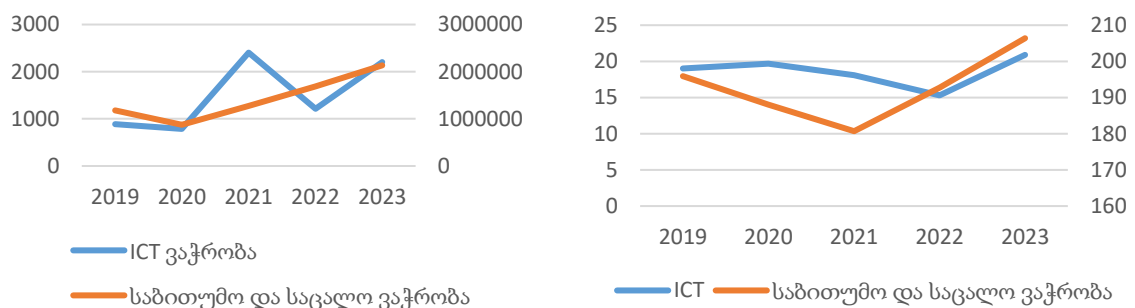
ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში, საქართველოში საწარმოებმა მოახდინეს გარკვეული დონის გაციფრულება და ავტომატიზაცია, ბიზნეს პროცესების გასამარტივებლად, ხარჯების შესამცირებლად და ეფექტურობის უზრუნველსაყოფად. (ვებ გვერდი, სოც. მედია, ERP პროგრამა, CRM, ხელოვნური ინტელექტი, ნივთების ინტერნეტი)¹⁵ დარგებში ბოლო დროს

¹⁵ საქსტატი-საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენება საწარმოებში (2016-2023 წწ.), აჩვენებს კომპანიების მიერ ვებსაიტების და სოციალური მედიის გამოყენების ტენდენციებზე ბიზნეს პროცესებისთვის, ასევე ელექტრონული ინვოისის ავტომატური პროცესებისთვის. თუმცა, საწარმოების ნახევარზე მეტი კვლავ

გაჩნდა სხვადასხვა სტარტაპები (მაგ. ფინანსური ტექნოლოგიები, ელექტრონული კომერცია, ხელოვნური ინტელექტი, ფინტექი, განათლება, ტრანსპორტი, ბიოტექნოლოგიები, სოფლის მეურნეობა,¹⁶ ჯანდაცვა, ტურიზმი და სხვა). ტექნოლოგიური სტარტაპის მხარდასაჭერად, ადრეული ეტაპის დაფინანსების სქემები, როგორიცაა წილობრივი მონაწილეობის გარეშე გრანტების ოფციები, ხელმისაწვდომი გახდა სსიპ „საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტოს“ მეშვეობით.¹⁷ 2024 წლის მდგომარეობით, სააგენტომ 2018 წლიდან, გლობალური პოტენციალის მქონე სტარტაპების ხელშეწყობის მიზნით, 38 მილიონი ლარის ოდენობით, 239 სტარტაპზე გასცა საგრანტო დაფინანსება, რომელთაც დააგენერირეს 200 მილიონი ლარის ოდენობის შემოსავალი და მოიზიდეს 300 მილიონ ლარამდე ინვესტიცია, ამასთან, შექმნეს 3 000-ზე მეტი ახალი სამუშაო ადგილი.

ელექტრონული კომერცია ერთ-ერთი მიმართულებაა, რომელიც დაჩქარებული ტემპით განვითარდა, ამან დადებითი გავლენა იქონია ფინანსურ ბრუნვაზე და დასაქმებაზე (სურათი 3).

სურათი 3. ICT ექსპორტი და დასაქმება საბითუმო და საცალო ვაჭრობასთან შედარებით¹⁸

(ბ) დასაქმებულთა განაწილება ეკონომიკური

დამოკიდებულია მექანიკურ პროცესებზე

¹⁶ სოფლის მეურნეობაში ციფრული პლატფორმები ფერმერებს საშუალებას აძლევს დაუკავშირდნენ მომხმარებელთა ფართო ჯგუფს, მიიღონ ინფორმაცია ბაზრებზე არსებული ფასების შესახებ, ან მიიღონ საკონსულტაციო მხარდაჭერა. ციფრული ტექნოლოგიები ასევე ხელს უწყობს დაბალი შემოსავლის მქონე ფერმერების ინტეგრაციას ღირებულების ჯაჭვებში, მაღალი ხარისხის პროდუქციის საწარმოებლად.

¹⁷ 2016 წლიდან მსოფლიო ბანკის მიერ მხარდაჭერილი, 42 მილიონი აშშ დოლარის GENIE პროექტი უზრუნველყოფს ინოვაციური ინფრასტრუქტურის და სერვისების, ეკოსისტემის მხარდაჭერას და პირდაპირ დაფინანსებას ქართული ინოვაციური ეკოსისტემის გაძლიერების და შემდგომი განვითარების მიზნით. 2021 წლის ნოემბერში, ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტომ და Catapult Georgia-მ გააფორმეს თანამშრომლობის ხელშეკრულება, რომლითაც 50 მილიონი აშშ დოლარის ინვესტიციას ახორციელებენ ქართულ ტექნოლოგიებსა და ინოვაციურ სტარტაპებში. ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო ასევე გამოყოფს 5 მილიონ დოლარს, რათა ხელი შეუწყოს ქართული სტარტაპების განვითარებას გლობალურ ბაზრებზე.

¹⁸ სსიპ „სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (საქსტატი)“

ა) საქართველოს ექსპორტი ეკონომიკური საქმიანობის სახეობების მიხედვით, ათასი აშშ დოლარი (ICT საბითუმო და საცალო ვაჭრობასთან შედარებით)

საქმიანობით, ათასი ადამიანი (ICT საბითუმო და საცალო ვაჭრობასთან შედარებით)

გლობალურად, კოვიდ პანდემია გახდა ერთ-ერთი მამოძრავებელი ფაქტორი, რომელიც დარგების და საწარმოების მეტად გაციფრულებას უწყობს ხელს, განსაკუთრებით მცირე და საშუალო საწარმოებში.

ამასთან, მთავრობამ მიიღო ზომები საქართველოში მოქმედი ექსპორტზე ორიენტირებული ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების კომპანიებისთვის მიმზიდველი საგადასახადო პოლიტიკის შესაქმნელად, ვირტუალური ეკონომიკური ზონის და საერთაშორისო სტატუსის მქონე საწარმოების ბენეფიტების ჩათვლით, რაც გულისხმობს შემცირებულ მოგების და საშემოსავლო გადასახადებს და ექსპორტის დღგ-სგან გათავისუფლებას.¹⁹ კერძოდ, განისაზღვრა, რომ საერთაშორისო კომპანიაში დაქირავებით მუშაობის შედეგად მიღებული შემოსავალი 5 პროცენტით იბეგრება. ამასთან, ამ სტატუსის მატარებელი კომპანიის მიერ გაცემული დივიდენდი გადახდის წყაროსთან არ იბეგრება და დივიდენდის მიმღები პირის ერთობლივ შემოსავალში არ ითვლება. გარდა ამისა, საერთაშორისო კომპანიის მოგების გადასახადის განაკვეთი 5 პროცენტს შეადგენს. აღნიშნულ რეფორმას უკვე მოჰყვა პოზიტიური შედეგები, კერძოდ, ქართულ ბაზარზე 120-ზე მეტი საერთაშორისო IT კომპანია შემოვიდა, რომელთაც შეძლეს 10,000-ზე მეტი ადამიანის დასაქმება, რომელთა საშუალო ხელფასმა \$3,400 შეადგინა, კომპანიებმა მილიარდ ლარზე მეტი გასცეს ხელფასებზე, ხოლო IT მომსახურების ექსპორტმა 415 მილიონი დოლარი შეადგინა. საერთაშორისო სტატუსის მინიჭებით, ტექნოლოგიების უცხოური კომპანიებისთვის მიმზიდველი გარემოს შექმნა იქონიებს დადებით სოციალურ-ეკონომიკურ გავლენას და გამოცდილების და ცოდნის შემოდინებას.

ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო პასუხისმგებელია ქვეყანაში ეკონომიკური საქმიანობის, მათ შორის ელექტრონული ვაჭრობის რეგულაციების შემუშავებაზე. საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სისტემაში შემავალი უწყებები, როგორცაა საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო და აწარმოე საქართველოში, ხელს უწყობენ ციფრული პლატფორმების და ციფრული მეწარმეობის განვითარებას, დამწყები ბიზნესისთვის სხვადასხვა მხარდაჭერის მექანიზმების მიწოდებით. საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტომ 2024 წლიდან დაიწყო

¹⁹ 2011 წლიდან, საქართველოში ვირტუალური ზონის სუბიექტის სტატუსის მქონე IT კომპანიებს (ადგილობრივი და უცხოური), რომლებიც ჩართული არიან საინფორმაციო ტექნოლოგიების წარმოებაში და ემსახურებიან მომხმარებელს საქართველოს ტერიტორიის ფარგლებს გარეთ, შეუძლიათ ისარგებლონ გადასახადისგან გათავისუფლებული რეჟიმით (გათავისუფლებული მოგების გადასახადისგან, ექსპორტის გადასახადიდან და დღგ-დან). გარდა ამისა, 2020 წელს ახალი საგადასახადო შეღავათები შევიდა ძალაში „საერთაშორისო“ სტატუსის მქონე ინფორმაციული და საკომუნიკაციო კომპანიებისთვის (შემოსავლის 90%-ზე მეტი უცხოეთიდან). გეგმა მოიცავს საშემოსავლო გადასახადის შემცირებას 20%-დან 5%-მდე, მოგების გადასახადის შემცირებას 15%-დან 5%-მდე და ქონების გადასახადის შეღავათებს. ამ შეღავათიან მარეგულირებელ და საგადასახადო ჩარჩოებს შეუძლიათ ინვესტიციების მოზიდვა და ადგილობრივი ტექნოლოგიური კომპანიების წახალისება გააფართოვონ ბიზნესი საზღვარგარეთ.

მუშაობა ინოვაციური სტარტაპებისა და მცირე და საშუალო მეწარმეების სამართლებრივი სტატუსის განსასაზღვრად შესაბამისი კრიტერიუმების შემუშავებაზე და მზადდება საკანონმდებლო ცვლილებათა პაკეტი „ინოვაციების შესახებ“ საქართველოს კანონში აღნიშნულის უზრუნველსაყოფად. ფინანსთა სამინისტრო, შემოსავლების სამსახურთან და საბაჟო სამსახურთან ერთად, საკვანძო როლს ასრულებს საგადასახადო რეჟიმების დაწესებაში და ლოგისტიკის უზრუნველყოფაში.

სსიპ „საჯარო და კერძო თანამშრომლობის სააგენტო“ უზრუნველყოფს შესაძლო საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტის იდენტიფიცირებასა და უფლებამოსილი ორგანოსთვის შეთავაზებას, საჭიროების შემთხვევაში, უფლებამოსილი ორგანოსთვის შესაძლო საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტის იდენტიფიცირებაში დახმარების გაწევას, უფლებამოსილი ორგანოს მიერ წარდგენილი პროექტის კონცეფციის შეფასებასა და შესაბამისი რეკომენდაციების შემუშავებას, უფლებამოსილი ორგანოს მიმართვის შემთხვევაში მისთვის საჯარო და კერძო თანამშრომლობასთან დაკავშირებული დოკუმენტაციის, მათ შორის, შერჩევის პროცესის შესაბამისი დოკუმენტაციის, საჯარო და კერძო თანამშრომლობის ხელშეკრულების პროექტისა და სხვა დოკუმენტაციის მომზადებაში დახმარების გაწევას, საჭიროების შემთხვევაში, მცირე პროექტთან დაკავშირებით განსაზღვრული უფლებამოსილებების განხორციელებას, საჭიროების შემთხვევაში, საჯარო და კერძო თანამშრომლობის ნებისმიერ ეტაპზე კონსულტანტის შერჩევის, დაქირავებისა და ზედამხედველობის უზრუნველყოფას, შესაბამისი ქმედებათა უფლებამოსილ ორგანოსთან კოორდინირებას, აგრეთვე საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტის განხორციელების მონიტორინგთან დაკავშირებული ინფორმაციის გამოთხოვას, ინსტიტუციური პოტენციალის განვითარების მიზნით, საჯარო და კერძო თანამშრომლობის სფეროში უფლებამოსილი ორგანოს ცოდნის ამაღლების ხელშეწყობისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელებას, საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტების მონაცემთა ბაზის შექმნასა და მართვას, სტანდარტული დოკუმენტების ფორმების, მათ შორის საჯარო და კერძო თანამშრომლობის ხელშეკრულების სტანდარტული მუხლების, შემუშავებას. საქართველოში საკანონმდებლო ბაზა, მათ შორის „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი და „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონი, ადგენს წესებს და რეგულაციებს ბიზნეს ორგანიზაციებისთვის და დოკუმენტების ელექტრონული ბრუნვის სისტემებისთვის.

საქართველოს კანონი „ინოვაციების შესახებ“ უკვე ძალაშია და მისი მიზანია საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელი ეროვნული ინოვაციების ეკოსისტემის შექმნა და სრულყოფა, ქვეყანაში ცოდნასა და ინოვაციებზე დაფუძნებული ეკონომიკის მშენებლობა, სხვა სახელმწიფოებში შექმნილი ტექნოლოგიების საქართველოში ათვისების ხელშეწყობა, საქართველოში შექმნილი ინტელექტუალური საკუთრებისა და ტექნოლოგიების დანერგვისა და ექსპორტის ხელშეწყობა, მოწინავე ტექნოლოგიების მეცნიერებისა და ეკონომიკის ყველა სფეროში შეღწევა ამ სფეროთა კონკურენტუნარიანობის გაზრდის მიზნით.

საქართველოს საგადასახადო და საბაჟო კანონმდებლობის დაცვაზე, გადასახადების/მოსაკრებლების მართვაზე პასუხისმგებელია ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახური. საქართველო აქტიურად ახორციელებს ბიზნესისთვის

ხელსაყრელ საგადასახადო და საბაჟო პოლიტიკას, რომლის მიზანია კანონმდებლობის ევროკავშირის სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანა. საბაჟო კოდექსმა, რომელიც 2019 წლის სექტემბერში შევიდა ძალაში, განსაზღვრა ავტორიზებული ეკონომიკური ოპერატორის კონცეფცია და გაამარტივა რეექსპორტის პროცედურა. საგადასახადო საკითხები რეგულირდება საქართველოს საგადასახადო კოდექსით, რომელიც ითვალისწინებს ექვს ძირითად გადასახადს. მსოფლიო ბანკის ჯგუფის მონაცემებით, საქართველო მსოფლიოში მე-3 გადასახადებით ყველაზე ნაკლებად დატვირთული ქვეყანაა, გადასახადის საერთო 9.9%²⁰ განაკვეთით.

კიდევ ერთი მარეგულირებელი ჩარჩო, რომელიც დიდ გავლენას ახდენს ციფრულ ეკონომიკაზე, არის ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების ჩარჩო და აღსრულების ზომები. ინტელექტუალური საკუთრების სფეროში პოლიტიკას განსაზღვრავს საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნული უწყება, საქპატენტი.

გარდა ამისა, ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შეთანხმება განსაზღვრავს მხარეთა ვალდებულებებს საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ხელმოწერილი ინტელექტუალური საკუთრების სფეროში საერთაშორისო შეთანხმებების ეფექტური განხორციელების შესახებ, მათ შორის მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის შეთანხმებას ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების ვაჭრობასთან დაკავშირებული ასპექტების შესახებ. შეთანხმების მოთხოვნები ავსებს და დამატებით აზუსტებს მხარეთა უფლებებსა და ვალდებულებებს ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების ვაჭრობასთან დაკავშირებული ასპექტების შესახებ შეთანხმების ფარგლებში.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს პარლამენტის მიერ 2023 წლის 13 ივნისს მიღებული იქნა საქართველოს კანონი „ელექტრონული კომერციის შესახებ“, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყანაში მეწარმეობის და ელექტრონული ვაჭრობის შემდგომ განვითარებას, ციფრული შიდა ბაზრის სათანადოდ ფუნქციონირებას და გაუმჯობესებას, აგრეთვე ელექტრონული კომერციის მომხმარებლების უფლებების დაცვის დამატებითი გარანტიების უზრუნველყოფას, ელექტრონული კომერციის პლატფორმების მიმართ ნდობის ამაღლებას, რაც დააჩქარებს საქართველოს ევროპის ერთიან ციფრულ ბაზარში და გლობალურ სავაჭრო სივრცეში ინტეგრირებას.

სსიპ „საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო“, უშუალოდ ხელს უწყობს ქვეყანაში ეკონომიკური საქმიანობის, მათ შორის ციფრული მეწარმეობის განვითარებას. ამასთან, სსიპ „აწარმოე საქართველოში“ სტარტაპებსა და მოქმედ ბიზნესებს სთავაზობს მხარდაჭერის სხვადასხვა მექანიზმს. ფინანსთა სამინისტრო, შემოსავლების სამსახურთან ერთად წარმოადგენს ძირითად მოთამაშეს ბიზნესის წარმოების საგადასახადო რეჟიმების და ადმინისტრაციული პროცესების შემუშავებაში. საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროსთან ერთად (კაპიტალის ბაზრის განვითარების სტრატეგია), ავითარებს ალტერნატიულ დაფინანსების ინსტრუმენტებს, რათა გაიზარდოს ფინანსებზე წვდომა კაპიტალის ბაზრის ინსტრუმენტების საშუალებით.

²⁰ https://data.worldbank.org/indicator/IC.TAX.TOTL.CP.ZS?most_recent_value_desc=false

პრობლემა: ადგილობრივი ტექნოლოგიური საწარმოების და სტარტაპების ზრდის, აგრეთვე მცირე და საშუალო საწარმოების ციფრული ტრანსფორმაციის დაბალი ტემპი

მცირე და საშუალო საწარმოებში გაციფრულების ტემპები არც ისე სახარბიელოა, ამასთან, ქართული კომპანიები განიცდიან გლობალური კონკურენტუნარიანობის ნაკლებობას და უჭირთ ინოვაციების შექმნა და დანერგვა. მსოფლიო ბანკის ბიზნეს პულს კვლევის ფარგლებში ჩატარებული ბოლო კვლევის მიხედვით, 51 ქვეყნის ფირმის მონაცემები აჩვენებს, რომ კომპანიები სულ უფრო მეტად ეყრდნობიან ციფრულ საშუალებებს, COVID-19 შოკზე რეაგირების სახით. როგორც შედეგები აჩვენებს, კომპანიების დაახლოებით 34%-მა გაზარდა ან დაიწყო ციფრული პლატფორმების, ინტერნეტის და სოციალური მედიის გამოყენება; პანდემიის დროს კომპანიების 17%-მა ინვესტიცია განახორციელა ახალ მოწყობილობებში, პროგრამულ უზრუნველყოფაში და ციფრულ საშუალებებში.

ამჟამად, საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომი ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების პროდუქტებისა და სერვისების უმეტესობა, რომლებსაც საქართველოს მთავრობა იყენებს, შემუშავებულია სხვადასხვა საჯარო უწყების შიდა რესურსებით, რაც ზღუდავს მთავრობასა და კერძო სექტორს შორის თანამშრომლობას და ტექნოლოგიური კომპანიების ზრდის ხელშეწყობას;

ინვესტიციის ინსტრუმენტების დივერსიფიკაციის ინიციატივები, განსაკუთრებით ვენჩურული კაპიტალისთვის, ბოლო დროს წახალისებულია (მაგალითად, საქართველოს კაპიტალის ბაზრის განვითარების 2023-2024 წლების სამოქმედო გეგმაში და საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგიაში), თუმცა საჭიროა ამ ინიციატივების შემდგომი განვითარება. მიუხედავად იმისა, რომ ადრეულ ეტაპზე ტექნოლოგიური სტარტაპების დაფინანსების ინსტრუმენტები ხელმისაწვდომი გახდა ქვეყანაში მთავრობის საგრანტო სქემების მეშვეობით, ინსტრუმენტები, როგორიცაა სარისკო კაპიტალის ფონდები, „angel“ ინვესტირება, „ქრაუდფანდინგი“ და სხვა, საქართველოში დაწყებით სტადიაზეა და აკლია ინსტიტუციონალიზაცია. ეს გავლენას ახდენს ტექნოლოგიური სტარტაპების პოტენციურ ზრდაზე და აფერხებს მომხმარებლის მიერ სტარტაპების მიერ შექმნილი პროდუქტების უფრო აქტიურად გამოყენებას და ბაზარზე დამკვიდრებას.

ადგილობრივი ტექნოლოგიური კომპანიების და სტარტაპების ზრდის, აგრეთვე მცირე და საშუალო საწარმოების ციფრული ტრანსფორმაციის დაბალი ტემპის გამომწვევი ფაქტორები

ქართულ კომპანიებს გლობალური კონკურენციისთვის არასაკმარისი განვითარების დონე გააჩნიათ ინოვაციების შექმნისა და დანერგვის კუთხით.²¹ ეს უკავშირდება ადამიანური

²¹ 2019 წლის კონკურენტუნარიანობის გლობალური ინდექსით, საქართველო 74-ე ადგილზეა 141 ქვეყანას შორის. სუსტი წერტილები, რომლებიც ამჟამად ხელს უშლის ციფრული ბიზნესის განვითარებას, შეიძლება გამოწვეული იყოს საერთო შეზღუდვებით, როგორიცაა ინოვაციების შესაძლებლობები (91-ე), კერძო სექტორის დაბალი

კაპიტალის შეზღუდულ შესაძლებლობებს და სამუშაო ძალის რაოდენობას საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებში, ციფრული მეწარმეობის გასაძლიერებლად, იქნება ეს ინოვაციური ბიზნესის დაფუძნება, საწარმოების გაციფრულება თუ ახალი პროგრამული გადაწყვეტილებების შესაქმნელად საჭირო ტექნოლოგიური უნარები.²² ამასთან, საწარმოები, რომლებიც ქმნიან ინოვაციურ და გლობალურად კონკურენტუნარიან პროდუქტს, მეტწილად დამოკიდებულნი არიან კომპანიის კვლევის და განვითარების კომპეტენციაზე და ტექნოლოგიის გადატანაზე აკადემიური სფეროდან ინდუსტრიაში. საქართველოს მთავრობამ გადადგა ნაბიჯები სამეცნიერო სფეროში დაგროვილი ცოდნის კომერციალიზაციისთვის.²³ თუმცა, პროცესი ნელი ტემპით მიმდინარეობდა, მხოლოდ მცირე რაოდენობით მნიშვნელოვანი შედეგია მიღწეული. საქართველოში ჯამური ხარჯები კვლევაზე და განვითარებაზე მცირედით გაიზარდა ბოლო ორი წლის განმავლობაში, თუმცა მაინც შვიდჯერ დაბალია ევროკავშირის მიერ რეკომენდებულ ხარჯებზე.²⁴

ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების სფეროში სახელმწიფო შესყიდვების ნაკლებობა ამცირებს კერძო სექტორის შესაძლებლობას ჩაერთოს ტექნოლოგიური პროდუქტების დაგეგმვასა და განვითარებაში.

ციფრული ბიზნესებისთვის, რომლებიც ცდილობენ ზრდას, შიდა ბაზრის მცირე ზომა რჩება შეზღუდვად, რაც მიუთითებს გლობალური გაფართოების და ინტეგრაციის აუცილებლობაზე. თუმცა, ამ პროცესის მხარდაჭერისთვის საჭირო ცოდნა და მექანიზმები შეზღუდულია. საქართველოს ბაზრის ზომა მცირეა და პრობლემური ყველა ინოვაციური კომპანიისთვის (ნებისმიერი დარგის), რადგან მათ აქვთ გამოწვევები ინოვაციის ხარჯის, არასაკმარისი რესურსების, ბაზარზე დომინირების კუთხით ყველა ძირითად სექტორში და შესაძლოა მეტი ინტერესი არ არსებობდეს გაუმჯობესებისთვის. ამით აიხსნება წარმატებული სტარტაპების/ინოვაციური პროდუქტებისა და სერვისების ქვეყნიდან გასვლის სურვილის ტენდენცია.

მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს რამდენიმე საგადასახადო შეღავათი ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ექსპორტზე ორიენტირებული კომპანიებისთვის, არ არის

ჩართულობა (117-ე), სარისკო კაპიტალის შეზღუდული ხელმისაწვდომობა (119), სამეწარმეო კულტურის ნაკლებობა (93-ე) და ინოვაციური კომპანიების ზრდის დაბალი ტემპი (108-ე).

²² მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს ადამიანური კაპიტალის ინდექსი 2020 წლისთვის უფრო მაღალია, ვიდრე საშუალო შემოსავლის მქონე ქვეყნების საშუალო მაჩვენებელი მთელ მსოფლიოში და ოდნავ გაუმჯობესებულია წინა ანგარიშთან შედარებით, მაინც ჩამორჩება ევროპისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნების საშუალო მაჩვენებელს. EBRD-ის ბიზნეს გარემოსა და საწარმოთა ეფექტურობის 2017 წლის კვლევაში, ინოვაციების მართვის უნარების ნაკლებობა გამოვლინდა, როგორც მთავარი გამოწვევა, რომელიც ხელს უშლის ქართულ კომპანიებს ითანამშრომლონ უცხოურ და ადგილობრივ პარტნიორებთან, განახორციელონ ინვესტიციები კვლევისა და განვითარებაში და ზოგადად ინოვაციებში.

²³ „ინსტიტუციური შესაძლებლობების ზრდის პროექტის“ ფარგლებში (2.7 მილიონი ევრო) ტექნოლოგიების ტრანსფერის საპილოტე პროგრამამ ხელი შეუწყო ქართული სამეცნიერო პროდუქტის კომერციალიზაციას, რომელიც პასუხობს ბაზრის საჭიროებებს. Technology Transfer Pilot-ს ახორციელებს საქართველოს ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების სააგენტო, მსოფლიო ბანკის ჯგუფის ტექნიკური მხარდაჭერით. ჯგუფი მჭიდროდ თანამშრომლობს ქართულ კვლევით ორგანიზაციებთან, რათა შეარჩიოს ყველაზე პერსპექტიული იდეები. (კვლევითი პროექტები, რომლებმაც მიაღწიეს ტექნოლოგიურ მზადყოფნის დონეს (TRL) 4+ და მეტს); საპილოტე პროგრამის შემდეგ, საჭიროა ინოვაციური აქტორების ეფექტურობის ზრდა და მრეწველობის და სამეცნიერო სფეროს შორის არსებული ხარვეზის შემცირება.

²⁴ მსოფლიო ბანკის ექსპერტების ანალიზი

საკმარისი სტიმულის მექანიზმები ადგილობრივი ტექნოლოგიური კომპანიების და სტარტაპების ზრდისთვის და მდგრადი შედეგების უზრუნველსაყოფად, მათ შორის უცხოელი ინვესტორების მოზიდვის მხრივ.

1.4 ციფრული ფინანსური სერვისები

საქართველოს ეროვნული ბანკი არის ბანკთა ბანკი, მთავრობის ბანკირი და ფისკალური აგენტი. მისი როლი ითვალისწინებს ფინანსური ბაზრის სტაბილურობის უზრუნველყოფას და ხელსაყრელი გარემოს შექმნას ფინანსური სერვისების მიწოდებისთვის.

საქართველოს ფინანსური სექტორი სხვა ეკონომიკურ სექტორებს შორის გამოირჩევა ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენების მაღალი დონით, როგორც მოქალაქეებისთვის გასაწევი სერვისების, ასევე საკუთარი შიდა ბიზნეს პროცესების მხრივ. ექვსი წლის განმავლობაში (2018-2023) ელექტრონული კომერციის (ინტერნეტის) მეშვეობით გადახდის ოპერაციების ჯამური წლიური თანხა 4,8-ჯერ გაიზარდა, ხოლო 3,9 -ჯერ სავაჭრო და მომსახურების ობიექტებში POS ტერმინალებით გადახდები. მნიშვნელოვანი ზრდა დაფიქსირდა ასევე ელექტრონული კომერციის ტერმინალებით განხორციელებული ტრანზაქციების რაოდენობაშიც. კერძოდ, 2023 წელს ინტერნეტით ქართული ბარათებით განხორციელებული ოპერაციების რაოდენობა 1,8-ჯერ აღემატებოდა 2021 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. სავაჭრო/მომსახურების ობიექტებში ელექტრონული გადახდების კუთხით POS ტერმინალები როგორც ციფრული გადახდების ფიზიკური წვდომის არხები, სულ უფრო მეტ პოპულარობას იძენენ. 2023 წლის მდგომარეობით, 6 წლის განმავლობაში (2018 წელთან შედარებით) 1,2-ჯერ გაიზარდა ბანკომატების რაოდენობა, ხოლო POS ტერმინალები 2,8-ჯერ.

ამჟამად, ქვეყნის შიგნით განხორციელებული საბარათო ოპერაციების 95 პროცენტზე მეტი ხორციელდება უკონტაქტო ინფრასტრუქტურის მეშვეობით. 2019 წელს საქართველო გახდა პირველი ქვეყანა კავკასიის რეგიონში, რომელმაც დაწერა „Apple Pay“.

ფინანსურ სექტორს აქვს კარგად განვითარებული გადახდების ინფრასტრუქტურა. მათ შორის, დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების სისტემა (RTGS სისტემა), ბანკომატებისა და POS ტერმინალების ქსელი, გადახდის თვითმომსახურების კიოსკები, ასევე ინტერნეტ და მობილური ბანკის აპლიკაციები, რაც განაპირობებს ციფრული გადახდის სერვისების მაღალ ხელმისაწვდომობას. ციფრული გადახდების გაუმჯობესებული ინფრასტრუქტურისა და სერვისების გამო, ელექტრონული არხებით შესრულებული გადახდის ოპერაციები მნიშვნელოვნად დომინირებს, კერძოდ საქართველოს ეროვნული ბანკის მონაცემებით 2023 წელს 317 მილიონი ინტერნეტ და მობილური ბანკის გადახდის ოპერაცია განხორციელდა და მხოლოდ 12.6 მილიონი ფიზიკურ ფილიალებში/სერვის-ცენტრებში.

მსოფლიო ბანკის საქართველოს მხარდაჭერის და რეაბილიტაციის პროექტი მოიცავს

საქართველოში მყისიერი გადახდების სისტემის დანერგვის მხარდაჭერასაც, მყისიერი გადახდების სისტემა იქნება საცალო საგადახდო სისტემა, რომელიც იმუშავებს 24/7/365 რეჟიმში და უზრუნველყოფს ფულადი სახსრების გადამხდელის ანგარიშიდან მიმღების ანგარიშზე დაუყოვნებლივ ჩარიცხვას (არაუმეტეს 20 წამში). მყისიერი გადახდების სისტემა და მისი ზედნაშენი სერვისები (Overlay services) საშუალებას მისცემს საგადახდო მომსახურების პროვაიდერებს (მათ შორის ფინტექ კომპანიებს) შექმნან როგორც მომხმარებლებისთვის ასევე სავაჭრო მომსახურების ობიექტებისათვის გადახდის მიღების ახალი შესაძლებლობები და ახალი არხები, რაც გაზრდის საგადახდო სისტემის ეფექტიანობასა და ეფექტურობას. აღსანიშნავია ასევე, რომ ახალ სისტემაში პირდაპირი წვდომა ექნებათ როგორც საბანკო, ასევე არასაბანკო საგადახდო მომსახურების პროვაიდერებს, რაც ხელს შეუწყობს კონკურენციის ზრდას საცალო საგადახდო ბაზარზე და საბოლოოდ, სარგებელს მოუტანს მომხმარებლებს უფრო სწრაფ ციფრულ გადახდებზე შეუფერხებელი წვდომის უზრუნველყოფით. სისტემაში შეტყობინებები დამუშავდება ISO 20022 სტანდარტზე და წესებზე დაყრდნობით, რაც არის გლობალური, ღია სტანდარტი საგადახდო შეტყობინებებისთვის, რომლის გამოყენებაც სამომავლოდ შესაძლებელს გახდის სხვა, მათ შორის საერთაშორისო საგადახდო სისტემებთან ინტეგრაციას/ინტეროპერაბელობას.

საგადახდო ბაზრის სამართლებრივი ბაზა ეფუძნება ევროკავშირის საგადახდო მომსახურების მეორე დერექტივას (PSD2), რომელიც ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულების შესაბამისად სრულად არის იმპლემენტირებული საქართველოს კანონმდებლობაში თანმდევი რეგულაციების ჩათვლით. აღნიშნული მყარ საფუძველს ქმნის საგადახდო სისტემების ეფექტიანი, ეფექტური და საიმედო ფუნქციონირებისათვის. გარდა ამისა, PSD2-ის ქართულ კანონმდებლობაში გადმოტანა ზრდის საგადახდო მომსახურების უსაფრთხოებასა და საიმედოობას, აუმჯობესებს მომხმარებელთა დაცვის სტანდარტებს, რაც ხელს შეუწყობს საგადახდო მომსახურებისადმი მომხმარებლების ნდობის გამყარებასა და საიმედო საფუძველს ქმნის უნაღდო გადახდების ზრდის დაჩქარებისთვის. ასევე, PSD2-ის მოთხოვნების შესაბამისად, ბაზარზე გაჩნდა ახალი ტიპის საგადახდო მომსახურებები - გადახდის ინიცირების მომსახურება და ანგარიშის ინიცირების მომსახურება, რომლებიც წარმოადგენს ღია ბანკინგის საფუძველს და საშუალებას აძლევენ საგადახდო მომსახურების პროვაიდერებს, მათ შორის ფინტექ კომპანიებს დამოუკიდებლად განახორციელონ ანგარიშის ინფორმაციისა და გადახდის ინიცირების მომსახურება და შექმნან ახალი ინოვაციური საგადახდო პროდუქტები მომხმარებლებისა და ბიზნესებისთვის. აღსანიშნავია, რომ პარალელურად ეროვნული ბანკის მიერ მიღებულ იქნა ღია და უსაფრთხო ერთიანი კომუნიკაციის სტანდარტები, რომელიც ანგარიშის მომსახურე პროვაიდერებს (კომერციულ ბანკებს) უწესებს სტანდარტებს, რის შესაბამისადაც კომერციული ბანკები ვალდებული არიან მისცენ საშუალება მესამე მხარის პროვაიდერებს API-ს მეშვეობით განახორციელონ ახალი საგადახდო მომსახურებები. აღნიშნული წარმოადგენს პირველ ნაბიჯებს საქართველოში ღია ბანკინგის განვითარებისათვის.

საყურადღებოა, რომ 2023 წლის დეკემბრიდან ეროვნულ ბანკთან ფუნქციონირება დაიწყო დავების განმხილველმა კომისიამ, რომელიც უზრუნველყოფს საგადახდო მომსახურებასთან დაკავშირებული დავების დამოუკიდებელ, სწრაფ და მომხმარებლისათვის უფასო განხილვას. დავების განმხილველი კომისიის საქმიანობა

ზრდის მომხმარებელთა დაცვას და ასევე ხელს შეუწყობს მომხმარებლების ნდობის გამყარებას საგადახდო მომსახურებისადმი.

ყველა ბანკი გარკვეულწილად იყენებს ტექნოლოგიებს როგორც შიდა პროცესებში ასევე მომხმარებლისთვის მომსახურების მიწოდებაში. შედარებით მსხვილი ბანკები მნიშვნელოვან ინვესტიციებს ახორციელებენ ციფრულ ტრანსფორმაციაში და აფართოებენ ღირებულების ჯაჭვს, ტექნოლოგიური გადაწყვეტილებების შემუშავების, ციფრული გადახდების, ელექტრონული ვაჭრობის და სხვა მიმართულებით. მიუხედავად ამისა, რიგ შემთხვევებში ბანკებისა და პროვაიდერების მიერ დანერგილ ინოვაციებს აკლია ურთერთთავსებადობა, რაც იწვევს ბაზრის ფრაგმენტაციას, ამცირებს საგადახდო ბაზრის ეფექტიანობას და ამცირებს საგადახდო მომსახურებას. აღნიშნულთან დაკავშირებით ეროვნული ბანკი მუდმივად ახორციელებს ბაზრის მონიტორინგს, სტატისტიკური მონაცემების შესწავლასა და საჭიროების შემთხვევაში ბაზართან კონსულტაციით ნერგავს ახალ სტანდარტებს ან რეგულაციებს. ამის ერთ-ერთი მაგალითია QR კოდების გამოყენება საგადახდო მომსახურებისას. მიუხედავად იმისა რომ ბაზრის ცალკეული მონაწილეები იყენებენ გადახდის ინიცირების ამ მეთოდს, ისინი არ იყვნენ ურთერთთავსებადი, რაც მნიშვნელოვნად ზღუდავდა მათ გამოყენებას. მიმდინარე ეტაპზე ეროვნული ბანკის მიერ EMVCo-ს QR კოდის სტანდარტის ბაზაზე შემუშავებულია QR კოდის ერთიანი სტანდარტი, რომელიც აღმოფხვრის ამ მხრივ არსებულ ნაკლოვანებებს. პროექტი განხილული იქნა როგორც ბაზრის მონაწილეებთან, ასევე საერთაშორისო საბარათე სქემებთან და მსოფლიო ბანკის კონსულტანტებთან. საყურადღებოა, რომ დაგეგმილი მყისიერი გადახდების სისტემა ხელს შეუწყობს QR კოდებით გადახდების შესრულებას, რითაც გაიზრდება თითოეული ინფრასტრუქტურის ეფექტიანობა.

მსოფლიო ბანკის საქართველოს მხარდაჭერის და რეაბილიტაციის პროექტი ასევე მიკრო, მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის დააფინანსებს ინვესტიციას „იცნობდე შენს კლიენტს“ ელექტრონული ინფრასტრუქტურის და რეესტრის შესაქმნელად, რომელიც დაემყარება არსებულ უნიკალურ „ID“ სისტემას, „MyGov.ge“ პლატფორმას და ცენტრალიზებულ ავტორიზაციის სისტემას, რომელსაც მართავს იუსტიციის სამინისტროს სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო. ეს ხელს შეუწყობს ფინანსური სექტორის კერძო პირების და კომპანიების რეკვიზიტების გადამოწმებას და რეგისტრირებას. პროექტი ასევე მოიცავს კომპონენტებს ინვესტიციების დასაფინანსებლად, საოპერაციო ხარჯებს და ტექნიკურ დახმარებას.

საქართველოს ეროვნული ბანკი მნიშვნელოვან როლს ასრულებს საქართველოში ინოვაციური ციფრული ფინანსური სერვისებისა და პროდუქტების განვითარებასა და დანერგვაში. 2019 წელს ეროვნულ ბანკში ფინანსური და საზედამხედველო ტექნოლოგიების განვითარების დეპარტამენტი შეიქმნა, რის შემდეგაც ეროვნული ბანკის ინიციატივითა და მონაწილეობით ფინანსურ ბაზარზე ინოვაციების ხელშეწყობის კუთხით ბევრი სასარგებლო პროექტი განხორციელდა/ხორციელდება.

საქართველო, როგორც „შუა დერეფნის“ ფინტექ-ჰაბი

საქართველოს ეროვნული ბანკი ფინტექის განვითარების სტრატეგიის ფარგლებში, ისეთი პროექტებით, როგორებიცაა ღია ბანკინგი/ფინანსები, „ცენტრალური ბანკის ციფრული ვალუტა (CBDC), როგორც ეკოსისტემა“, ქვეყნის შიგნით ხელს უწყობს ბაზარზე ახალი მოთამაშეებისთვის შესვლის ბარიერების შემსუბუქებას და ასევე ბაზრისთვის ხელმისაწვდომს ხდის თანამედროვე ფინტექ ინფრასტრუქტურას.

საერთაშორისო დონეზე ეროვნული ბანკის ფინტექ-სტრატეგიის მიზანი „შუა დერეფნის“ ქვეყნებისთვის საქართველოს რეგიონულ ფინტექ-ჰაბად პოზიციონირებაა, რაც ახალი ფინტექ-ინფრასტრუქტურით რეალურ ეკონომიკაში დღეს არსებული პოზიტიური ტენდენციების ხელშეწყობას გულისხმობს. ამისათვის ეროვნული ბანკი აქტიურად თანამშრომლობს რეგიონის ქვეყნებთან და ცდილობს მათ მოტივირებას. ამასთან, მუშავდება რეგულირების საერთაშორისო ლაბორატორიის (regulatory sandbox) კონცეფცია, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყნებს შორის რეგულატორულ ჰარმონიზაციას/სტანდარტიზაციას, თანამედროვე ფინანსური ინფრასტრუქტურის განვითარებასა და უცხოური ფინტექ-კომპანიებისა და ტალანტის მოზიდვას საქართველოში.

საქართველოს ეროვნული ბანკის ფინტექის განვითარების სტრატეგიული ხედვა სამ ძირითად მიმართულებას მოიცავს:

1. პროაქტიული მარეგულირებელი პოლიტიკის გატარება, რომელიც ფინანსურ სექტორს რეგულაციით ხელშეწყობილი ინოვაციების (regulatory-driven innovations) დანერგვაში დაეხმარება.

აღნიშნული მიმართულებით 2020 წელს ეროვნულმა ბანკმა რეგულირების ლაბორატორია ჩამოაყალიბა, რომელიც ეროვნული ბანკის საზედამხედველო უფლებამოსილებას დაქვემდებარებულ საფინანსო სექტორის წარმომადგენლებს საშუალებას აძლევს რეალურ რეჟიმში, ზედამხედველის კონტროლირებად გარემოში გამოსცადონ ინოვაციური სერვისები და პროდუქტები. ლაბორატორიის ძირითადი მიზანი ფინანსურ ბაზარზე შესასვლელი ბარიერების შემსუბუქება და იმ რეგულაციური ცვლილებების საჭიროებების იდენტიფიკაცია, რომლებიც ფინტექის სექტორს გაფართოებაში დაეხმარება. სამომავლოდ იგეგმება ლაბორატორიის მასშტაბების ეროვნული ბანკის მიერ არარეგულირებად და სხვა ქვეყნების ფინანსური სექტორის წარმომადგენელ სუბიექტებზე გავრცელება.

ფინანსური და საზედამხედველო ტექნოლოგიების განვითარების ხელშეწყობის მიზნით 2022 წელს საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს ზედამხედველობისთვის შემუშავებულ წესებში შესული ცვლილებით, ეროვნულმა ბანკმა დაუშვა ბიუროსგან განსხვავებულ/გამარტივებული მოთხოვნებით საკრედიტო საინფორმაციო ბიურო - პლატფორმის რეგისტრაცია, რათა გამოსცადონ თავიანთი ტექნოლოგიები და პროცესები ციფრულ სფეროში. აღნიშნული პლატფორმა ხელს შეუწყობს ახალი ფინტექ კომპანიების შემოსვლას ბაზარზე, რადგან მათ უკვე ექნებათ წვდომა მათთვის სასურველ მონაცემებზე

და შეეძლება სხვადასხვა ინოვაციური გზით ამ ინფორმაციის დამუშავება და მათი ბიზნეს მოდელის შესაბამისად გამოყენება.

2020 წელს ეროვნულმა ბანკმა ღია ბანკინგის დანერგვა დაიწყო, 2023 წლის მაისიდან კი იგი ეროვნული ბანკის მიერ რეგულირებადი ყველა სუბიექტისთვისაა ხელმისაწვდომი. ეროვნულმა ბანკმა ასევე ღია ბანკინგის პირველი ტექნიკური ლაბორატორია შექმნა რეგიონში, რომელშიც შერჩეულმა ფინტექ და სხვა არასაბანკო კომპანიებმა ღია ბანკინგის ახალი API-ები გამოსცადეს. ეროვნული ბანკის შემდგომი სტრატეგიული მიზანი ღია ფინანსებზე გადასვლაა, რომელიც ღია ბანკინგის ეკოლუციის მომდევნო ეტაპია და ინფორმაციის გაზიარების პროცესში არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტების (სადაზღვევო კომპანიები, ტელეკომუნიკაციის სერვისები, საინვესტიციო ფირმები და ა.შ.) ჩართვას გულისხმობს. ღია ფინანსები, წარმატებით დანერგვის შემთხვევაში, ფინანსურ ინსტიტუტებსა და მომხმარებლებს საკუთარ ფინანსურ მონაცემებზე უკეთესი კონტროლის შესაძლებლობასა და სერვისების უფრო ფართო არჩევანს შესთავაზებს.

2020 წელს ეროვნულმა ბანკმა ასევე ინოვაციების ოფისი შექმნა, რომელიც ფინტექ სტარტაპებსა და ფინანსური სექტორით დაინტერესებულ ტექნოლოგიურ კომპანიებს ეროვნული ბანკის მანდატის ფარგლებში საზედამხედველო თემატიკის კითხვებზე პირდაპირი უკუკავშირის მიღების მარტივ გზას სთავაზობს. ინოვაციების ოფისის მიზანია, ხელი შეუწყოს პასუხისმგებლიან ინოვაციებს ფინანსურ სექტორში და დაეხმაროს ფინტექ-ორგანიზაციებსა და სტარტაპებს ეროვნული ბანკის რეგულაციების საზედამხედველო მიდგომის შესახებ ცნობიერების ამაღლებაში.

ბაზრის ახალი მოთამაშეებისთვის შესვლის ბარიერების შემცირებისა და საბანკო სექტორში ტრადიციული ბიზნეს მოდელების ტრანსფორმაციის დაჩქარების მიზნით 2020 წელს ეროვნულმა ბანკმა ციფრული ბანკის ლიცენზირების ჩარჩო შეიმუშავა. 2024 წლის მდგომარეობით ლიცენზია უკვე სამმა ციფრულმა ბანკმა მიიღო.

2023 წელს ეროვნულმა ბანკმა ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერის (VASP) რეგისტრაციის წესი დაამტკიცა, რომლის მთავარ მიზანს ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების (AML/CFT) აღკვეთის მიზნით საქართველოში მოქმედი VASP-ების რეგულირება წარმოადგენს

გარდა ამისა, USAID-თან თანამშრომლობით ეროვნული ბანკი გონიერი კონტრაქტების მარეგულირებელი და საკანონმდებლო ჩარჩოს მომზადებაზე მუშაობს, რათა ხელი შეუწყოს ბლოკჩეინზე დაფუძნებული ინოვაციური გამოყენების სცენარების ფინანსურ და სამართლებრივ სისტემებში ინტეგრაციას.

2. **განვითარების ადრეულ ეტაპზე არსებული და უკვე გამოცდილი ტექნოლოგიების ტესტირება და დანერგვა თანამედროვე ფინანსური ინფრასტრუქტურის შესაქმნელად, რაც ფინანსურ სექტორში ტექნოლოგიებით ხელშეწყობილ ინოვაციებს (technology-driven innovations) წაახალისებს.**

აღნიშნული მიმართულებით ერთ-ერთი პრიორიტეტი ბლოკჩეინზე დაფუძნებული

ფინანსური ინფრასტრუქტურის უპირატესობების იდენტიფიცირება და მათი მეშვეობით არსებული სისტემების ეფექტიანობისა და ეფექტურობის გაზრდაა . კერძოდ, ბლოკჩეინის მნიშვნელოვანი უპირატესობა ე.წ. გაერთიანებული დავთრის (unified ledger) სისტემის უზრუნველყოფაა, რაც სხვადასხვა ტიპის აქტივისა და ტრანზაქციის ერთიან, პროგრამირებად პლატფორმაზე ინტეგრაციას გულისხმობს. აღნიშნული დიზაინი ხელს შეუწყობს ფინანსური სისტემების გამჭვირვალობას, ეფექტიანობასა და თავსებადობას. აღნიშნული დიზაინი მომხმარებლებსა და ბიზნესებს თავიანთ საჭიროებებზე მორგებული ფინანსური სერვისებისა და პროდუქტების უფრო ფართო არჩევანსა და საკუთარი ფინანსების მართვის პროცესში მეტ მოქნილობას შესთავაზებს. შესაბამისად, ეროვნული ბანკი ადრეულ ეტაპზევე აქტიურად იკვლევს CBDC-ს, საქართველოს, რომელსაც მნიშვნელოვანი დამატებითი ღირებულების შექმნა შეუძლია ციფრული ფინანსური სერვისების ინდუსტრიაში.

2023 წელს CBDC-ის ტექნიკური მახასიათებლების ტესტირების მიზნით ეროვნულმა ბანკმა ციფრული ლარის საპილოტე პროექტი დააანონსა, რომლისთვისაც ეროვნული ბანკის ტექნოლოგიური პარტნიორი მსოფლიოს ერთ-ერთი წამყვანი ტექნოლოგიური კომპანია, Ripple, გახდა. 2024 წლიდან უკვე დაწყებულია ციფრული ლარის საპილოტე პროგრამა, რომლის ფარგლებშიც გამოიცდება ბლოკჩეინზე მხარდაჭერილი ისეთი ტექნოლოგიური მახასიათებლები, როგორებიცაა პროგრამირებადობა, გონიერი კონტრაქტები და ტოკენიზაცია. აღნიშნულმა პლატფორმამ შესაძლოა, სამომავლოდ ბაზარზე ახალი ფინტექ ბიზნეს მოდელების გაჩენასა და მომხმარებლებისთვის ახალი პროდუქტებისა და სერვისების შეთავაზებას შეუწყოს ხელი უფრო ეფექტური და იაფი გზებით.

2022 წელს ეროვნულმა ბანკმა ასევე ოფიციალურად გააკეთა განაცხადი ერთიანი ევრო გადახდების სივრცეში (SEPA) გაწევრიანებაზე, რაც გააძლიერებს საქართველოს ფინანსურ კავშირებს და გაზრდის მის, როგორც "შუა დერეფნის" ქვეყნებსა და ევროპას შორის დამაკავშირებელი სტრატეგიული სუბიექტის მნიშვნელობას.

3. „საქართველოს მიღმა“ („beyond-Georgia“) ფინტექ-ეკოსისტემის ხელშეწყობა.

საქართველოს, როგორც პატარა, ღია ეკონომიკის ქვეყანას, ბაზრის მასშტაბირების შეზღუდული შესაძლებლობა აქვს. შესაბამისად, ეროვნულის ბანკის მიდგომა ფოკუსირებულია ისეთ ბიზნეს მოდელებზე, რომლებიც მიმართულია საერთაშორისო და რეგიონული თანამშრომლობის გაძლიერებისკენ. მაგალითად, ეროვნული ბანკი ჩართულია საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკის (BIS) ინიციატივის ჰაბის პროექტ mBridge-ში, რომლის მიზანი საბითუმო CBDC-ების მეშვეობით ცენტრალურ და კომერციულ ბანკებს შორის საერთაშორისო სავაჭრო კავშირების გაძლიერებაა. სწორედ ამიტომ ეროვნული ბანკი mBridge-ს შუა დერეფნის გასწვრივ ციფრული ფინანსური სერვისებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების გზით ვაჭრობის ზრდის დაჩქარებისა და არსებული საერთაშორისო საგადახდო სისტემებისთვის დამახასიათებელი შედარებით დაბალი ეფექტიანობის მნიშვნელოვანი ზრდის პერსპექტიულ შესაძლებლობად მიიჩნევს.

საქართველოს ეროვნული ბანკის გარდა, რამდენიმე სამთავრობო უწყება და საჯარო დაწესებულება მნიშვნელოვან როლს ასრულებს სექტორის რეგულირებასა და პოლიტიკის შემუშავებაში, მათგან ძირითადი ორგანოებია სსიპ „საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო

ზედამხედველობის სამსახური“ და „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახური“, რომელიც, როგორც პერსონალურ მონაცემთა დაცვის საზედამხედველო ორგანო, ახორციელებს პერსონალურ მონაცემთა დამუშავების კანონიერების კონტროლს, ასევე სსიპ „საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო“, რომელიც მხარს უჭერს ფინანსური ტექნოლოგიების სტარტაპების განვითარებას.²⁵ საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს კაპიტალის ბაზრის განვითარების, სადაზღვევო პოლიტიკისა და საპენსიო რეფორმის დეპარტამენტი, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში, ჩართულია საფინანსო ბაზართან დაკავშირებული საკანონმდებლო აქტებისა და პოლიტიკის დოკუმენტების შემუშავების პროცესში. სხვა მიმართულებებთან ერთად დეპარტამენტის ფუნქციებია:

საფინანსო ბაზრის ამოქმედების ხელშეწყობა და უზრუნველყოფა, საკანონმდებლო ბაზის განვითარება და სრულყოფა;

კაპიტალის ბაზრისა და კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის საქმიანობასთან დაკავშირებული საქართველოს კანონმდებლობაში ცვლილებების ინიციატივების შესაბამის ორგანოებში წარდგენის, არგუმენტირების, ცვლილებების გატანის სამუშაოების დაგეგმვა და ორგანიზება. კომპეტენციის ფარგლებში, საკანონმდებლო ინიციატივების დამუშავებისას შესაბამისი სტრუქტურული ქვედანაყოფების მონაწილეობის უზრუნველყოფა;

სადაზღვევო სექტორის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება, სადაზღვევო სექტორის საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფაში მონაწილეობა, სადაზღვევო სექტორის პრობლემებისა და განვითარების ხელისშემშლელი ფაქტორების გამოვლენა, სადაზღვევო სექტორის ანალიზი და სექტორის მონაწილეობა და სსიპ – საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურთან კოორდინაცია, შეხვედრების ორგანიზება, პრობლემებისა და საჭიროების გამოვლენის მიზნით;

ციფრული ფინანსური სერვისების ეკოსისტემაში, კერძო სექტორის ძირითადი დაინტერესებული მხარეები არიან კომერციული ბანკები, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერები, მათ შორის ელექტრონული ფულის პროვაიდერები, საგადახდო სისტემის ოპერატორები. ბოლო პერიოდში, ტექნოლოგიური გადაწყვეტილებების პროვაიდერები - ფინანსური ტექნოლოგიების სტარტაპები - ეკოსისტემაში მნიშვნელოვანი მოთამაშეები ხდებიან.

პრობლემა: ციფრული ფინანსური სერვისების გამოყენებაში და განვითარებაში ჩამორჩენა, როგორც მოსახლეობის ასევე საწარმოების მხრიდან

საქართველო ციფრული გადახდების განხორციელების მხრივ ჩამორჩება ევროპის და ცენტრალური აზიის ქვეყნების საშუალო მაჩვენებელს (იხ. ცხრილი 2).

²⁵ იზრდება უცხოური ინვესტიორების დაინტერესება ბიზნესების მიმართ, რომლებიც იყენებენ ბლოკჩეინ სისტემებსა და მათ შორის, კრიპტო გადახდების სფეროში ინოვაციურ გადაწყვეტებს. აღსანიშნავია, ტექნოლოგიური გიგანტის Tether-ის უახლესი ინვესტიცია საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტოს ბენეფიციარ სტარტაპში 10 მილიონი დოლარის მოცულობით.

ცხრილი 2: ციფრული გადახდები საქართველოში²⁶

პროცენტული ოდენობა	საქართველო	ECA*
ზრდასრულები, რომლებსაც აქვთ ანგარიში ფინანსურ დაწესებულებაში	70%	77%
ზრდასრულები, რომლებმაც განახორციელეს მინიმუმ ერთი ციფრული გადახდა გასული წლის განმავლობაში	46%	67%
ზრდასრულები, რომლებიც 2021 წლის განმავლობაში შედიოდნენ ტრანზაქციების ანგარიშზე მობილური აპლიკაციის ან ინტერნეტის გამოყენებით	15%	35%
კომუნალური გადასახადების გადამხდელები, რომლებმაც გადაიხადეს გადასახადი უშუალოდ ანგარიშიდან ერთხელ მაინც, გასული წლის განმავლობაში	48%	56%
ზრდასრულები, რომლებმაც გასული წლის განმავლობაში გამოიყენეს ინტერნეტი, რათა ონლაინ შეეძინათ პროდუქტი (ასაკი 25+)	12%	32%
კერძო სექტორის თანამშრომლები, რომლებმაც გასული წლის განმავლობაში ტრანზაქციის ანგარიშზე ანაზღაურება მიიღეს	55%	69%

*მაღალი შემოსავლის მქონე სუბიექტების გამოკლებით

სხვადასხვა ფაქტორები ზღუდავს საქართველოში ციფრული ფინანსური სერვისების სწრაფად განვითარებას და დანერგვას. ციფრული გადახდის ინსტრუმენტების ფართო ხელმისაწვდომობის მიუხედავად, საქართველოში მაინც ჭარბობს ნაღდი ფულით გადახდები.

შესამჩნევია სხვაობა ციფრული ფინანსური სერვისების გამოყენებაში სოფლებსა და ქალაქებს შორის.

ამჟამად, ფიქსირდება საბანკო და არასაბანკო ინფრასტრუქტურას შორის ურთიერთთანამშრომლობის ნაკლებობა.

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში წარმატებით ხორციელდება გადახდები დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების სისტემის (RTGS სისტემის) საშუალებით, ის არ არის ხელმისაწვდომი ღამით, ან დასვენების დღეებში.

ციფრული ფინანსური სერვისები არ არის კარგად განვითარებული საბანკო სექტორს გარეთ. ჯერ კიდევ შეზღუდული მოცულობით მიქსირდება აქციების პირველადი შეთავაზებები (initial public offerings) ან ობლიგაციების (bond) შეთავაზებები კაპიტალის ბაზრებზე, სადაზღვევო სერვისებში ან მიკროსესხების მომსახურებაში.

²⁶ Global Findex Data base, 2021, The World Bank: [The Global Findex Database 2021 \(worldbank.org\)](https://www.worldbank.org/en/indicators/SH.UY.CD)

ციფრული ფინანსური სერვისების გამოყენების და განვითარების ჩამორჩენის გამომწვევი ფაქტორები

ონლაინ ბანკის გამოყენების დონე სოფლად ქალაქის დონეზე ორჯერ ნაკლებია. განსხვავებები ასევე ფიქსირდება ციფრული ფინანსური სერვისების ინფრასტრუქტურის ხელმისაწვდომობაში, როგორცაა ბანკომატები და POS ტერმინალები. საქართველოს ეროვნული ბანკის მონაცემებით 2023 წლის დეკემბრის მდგომარეობით ბანკომატების 74% განთავსებული იყო დიდ ქალაქებში (თბილისი, ქუთაისი, ბათუმი, რუსთავი, ზუგდიდი) და მხოლოდ 26% სხვაგან. შედარებით მეტადაა ეს ტენდენცია გამოკვეთილი გადახდის პოსტ-ტერმინალების შემთხვევაში - მათი 79% განლაგებულია ზემოთ აღნიშნულ დიდ ქალაქებში და მხოლოდ 21% სხვაგან.

ციფრული ფინანსური სერვისების გამოყენების უთანასწორობა სოფლებსა და ქალაქებს შორის გარდა შემოსავლების შედარებით დაბალი დონისა მსოფლიოს რეგიონებში, ასევე გამოწვეულია იმ ფაქტორების ერთობლიობით, როგორცაა ციფრული კავშირის დაბალი დონე, ციფრული ფინანსური სერვისების შესახებ ინფორმირებულობის დაბალი დონე, ფინანსური განათლების დაბალი დონე, აგრეთვე ზოგ შემთხვევაში გადახდის მიმღები მოწყობილობების გამოყენების/მომსახურების შედარებით მაღალი ხარჯები და ონლაინ ტრანზაქციებისადმი უნდობლობა.

ციფრული ფინანსური სერვისების განვითარების გამოწვევები, შესაძლოა ასევე დაკავშირებული იყოს ბაზარზე არსებულ ვითარებასთან. კერძოდ, საქართველოს ფინანსური სექტორის საქმიანობის ძირითადი ნაწილი კომერციულ ბანკებზე მოდის, ხოლო საბანკო სექტორი მაღალი კონცენტრაციით ხასიათდება. ამასთან, ქვეყნის ფინანსური ინფრასტრუქტურაში ხშირ შემთხვევაში არა აქვთ პირდაპირი წვდომა ბაზრის მცირე ზომის არასაბანკო მოთამაშეებს ან სტარტაპ კომპანიებს, რაც ზიანს აყენებს მათ კონკურენტუნარიანობას დიდ ფინანსურ ინსტიტუტებთან შედარებით და ართულებს ასეთი კომპანიებისთვის ბაზარზე თავის დამკვიდრებას. ხშირ შემთხვევაში ფინტექების მიერ შემუშავებული ინოვაციური პროდუქტის/მომსახურების საბოლოო შემსყიდველი კვლავ მსხვილი ფინანსური ინსტიტუტები ხდებიან.

ციფრული ეკონომიკის ხელშეწყობის მიზნით კერძო და საჯარო ინსტიტუტებს შორის არასაკმარისი კომუნიკაცია აფერხებს ქვეყანაში ფინტექის ბაზრის განვითარების მიმართულებით თანმიმდევრული და შეთანხმებული ნაბიჯების გადადგმას.

1.5 ციფრული უნარები

მთავრობა ატარებს რეფორმებს განათლებაში ციფრული უნარების და ციფრული ტექნოლოგიების ინტეგრირებისთვის. მაგალითად, 2021 წელს განხორციელდა ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების სასწავლო გეგმის გადახედვა, რის

შედეგადაც დაინერგა ახალი საგანი სახელწოდებით „კომპიუტერული ტექნოლოგიები“ და ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების სწავლის ასაკი შემცირდა ადრეულ დაწყებით დონემდე. ამასთან, საქართველოს სხვადასხვა უმაღლეს სასწავლებლებში სულ 67 პროგრამა ხორციელდება საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების მიმართულებით.

საქართველოს მთავრობა ახორციელებს ე.წ. ახალი სკოლის მოდელის პილოტს, რომლის მიზანია მასწავლებლების მხარდაჭერა სასწავლო გეგმების გაუმჯობესებაში, უფრო ეფექტური მართვის და კომუნიკაციის ფორმატების შემუშავებაში და საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ინტეგრირებაში. 2024 წლისთვის დაგეგმილია საქართველოს ყველა საჯარო სკოლის ახალ სკემაში ჩართვა.

ციფრულ უნარებზე ბიზნესის მოთხოვნის ბოლოდროინდელი კვლევები ადასტურებს საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების კომპეტენციის გაზრდილ მნიშვნელობას სხვადასხვა პროფესიებში და მუშახელზე მოთხოვნილების ზრდას ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების სფეროში.

2022 წელს დასაქმებულთა რაოდენობამ ინფორმაციულ და საკომუნიკაციო სექტორში 39 ათასი შეადგინა და 2021 წელს სხვა სექტორებთან შედარებით დაფიქსირდა რაოდენობის ყველაზე მაღალი ზრდა - 27.5%, ასევე, ერთ დასაქმებულზე არსებული დამატებული ღირებულების მიხედვით მაჩვენებელი აღნიშნული სექტორი გამორჩეულია და შეადგენს - 76,6 ათას ლარს (2021 წელთან შედარებით ზრდა 40%. ამასთან, აღნიშნული ზრდა აღემატება ყველა სხვა სექტორში დაფიქსირებულ ზრდას). სპეციალისტების ძირითადი პროფესიული ჯგუფიდან მოთხოვნა საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების სპეციალისტებზე შეადგენს - 14%. 2022 წელს ყველაზე მაღალი საშუალო ხელფასი ინფორმაციისა და კომუნიკაციების სექტორში დაფიქსირდა - 3,033.4 ლარი (2021 წელთან შედარებით გაიზარდა 49.4 პროცენტით).²⁷

სხვადასხვა განვითარების პარტნიორები ხელს უწყობენ განათლების სექტორის განვითარებას საქართველოში, ბევრი მათგანი მონაწილეობს ციფრული უნარებისა და შესაძლებლობების განვითარებაში. ევროკავშირის მიერ მხარდაჭერილი „EU4Digital“ პროგრამის „ციფრული უნარების ქსელი“ ასევე ხელს უწყობს ციფრული დღის წესრიგით გათვალისწინებულ პროცესებს. შეიქმნა სამოქმედო გეგმა, რომლის მიზანია ციფრული უნარების განვითარება საქართველოში (აღმოსავლეთ პარტნიორობის სხვა ქვეყნებთან ერთად), მათ შორის, ხორციელდება შემდეგი ქმედებები: (i) ეროვნული ციფრული უნარების ხარვეზების გამოვლენა და აღმოფხვრისთვის შესაბამისი ქმედებების განსაზღვრა; და (ii) ეროვნული კოალიციის შექმნა ციფრული უნარებისა და სამუშაო ადგილებისთვის. მსოფლიო ბანკმა ასევე მხარი დაუჭირა ციფრული უნარების განვითარების პროცესს GENIE პროექტის მეშვეობით, რომელიც აფინანსებდა სსიპ „საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტოს“ მიერ განხორციელებულ გადამზადების პროგრამას თანამედროვე ციფრული უნარების ტრენინგ

²⁷ შრომის ბაზრის ანალიზი 2023 (lmis.gov.ge)

პროგრამების სახით, პროექტის ფარგლებში გადამზადდა 3 100-ზე მეტი სტუდენტი. პროექტის მნიშვნელოვან კომპონენტს საერთაშორისო გამოცდისთვის მომზადება და სერტიფიცირება წარმოადგენდა. ასევე, აღსანიშნავია, სააგენტოს კიდეც ერთი ახალი პროგრამა Do IT in Georgia, რომელიც, თავის მხრივ, მოიცავს რიგ ქვეპროგრამებს, მათ შორის, 5000 IT სპეციალისტის გადამზადების პროგრამის განხორციელება 2023 წლის ოქტომბერში დაიწყო. პროექტის ფარგლებში, ტრენინგები მიმდინარეობს სამი მიმართულებით: პროგრამირება, დიზაინი და პროექტების მართვა. ამასთან, 2023 წლის ივლისში, საქართველოს ბანკთან პარტნიორობით, ასევე დაიწყო Code IT პროექტის განხორციელება. პროექტის ფარგლებში, საქართველოს ყველა ტექნოპარკში ტარდება ტრენინგები End Development-ის მიმართულებით. ამასთან, აქტიურად მიმდინარეობს Do IT with the EU-ს პროგრამისთვის შესაბამისი აქტივობები. პროგრამის ფარგლებში შეირჩევა 1000 მონაწილე, მათგან წარჩინებული კურსდამთავრებულები მიიღებენ ვაუჩერებს და ექნებათ შესაძლებლობა გავიდნენ საერთაშორისო სასერთიფიკატო გამოცდებზე. პროგრამა ითვალისწინებს დასაქმების კომპონენტსაც, რომლის ფარგლებშიც, შეირჩევა 300 მონაწილე. გადამზადების დასრულებისთანავე, წარჩინებული კურსდამთავრებულები კიგაივლიან სტაჟირებას წამყვან საერთაშორისო IT კომპანიებში, შემდგომი დასაქმების მიზნით. განათლების სამინისტრო ახორციელებს პროექტს, რომლის მიზანია სკოლების ციფრული აღჭურვილობის და ინფრასტრუქტურის საჭიროებების იდენტიფიცირება. ამასთან, პროექტი ითვალისწინებს სკოლებში როგორც მასწავლებლებისთვის, ასევე მოსწავლეებისთვის საერთო სამუშაო სივრცეების შექმნას, რომელიც შეიძლება გახდეს არაფორმალური განათლების ინიციატივების ადგილი.

განხორციელებულ პროგრამებს შორის აღსანიშნავია „ათასწლეულის გამოწვევის ფონდის“ მიერ პროფესიული სასწავლო პროგრამების გაუმჯობესების ხელშეწყობა და სან დიეგოს სახელმწიფო უნივერსიტეტის კამპუსის გახსნა საქართველოში, ძირითადი აქცენტით IT განათლებაზე. გატარდა მრავალი ღონისძიება, რათა მოხდეს IT პროფესიების პოპულარიზაცია და ინოვაციური იდეების გაღვივება საქართველოს ახალგაზრდა თაობაში; ამასთან საქართველოს 100 საჯარო სკოლაში ტექნიკური კლუბების ქსელები შეიქმნება ევროკავშირის Skills4Jobs პროგრამის მხარდაჭერით, ხოლო აშშ-ს საელჩოს მხარდაჭერით საქართველოს 30 სკოლაში ხელოვნური ინტელექტის კლუბები, რომელსაც ახორციელებს ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი და მისი პარტნიორები.

ბოლო წლებში, სულ უფრო მეტი კერძო ინიციატივით ხორციელდება ციფრული და ტექნიკური უნარების მზარდი მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად, საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტოსთან თანამშრომლობით IT სასწავლო ცენტრების შექმნით (მაგ. Geolab, SmartAcademy და ა.შ.). ბოლო წლებში, არაფორმალური განათლების ცენტრების როლი გაიზარდა და დღესდღეობით მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ საქართველოს განათლების სისტემაში, თუმცა სექტორის მასშტაბების შეფასება და ფორმალური განათლების სისტემასთან უფრო მეტი კოორდინაციის ხელშეწყობა კვლავ გამოწვევად რჩება. ფორმალური საკოორდინაციო ჩარჩოს არარსებობა, აფერხებს როგორც ხელმისაწვდომობას, ისე ყველა ასაკობრივი ჯგუფის მოსწავლისთვის მიწოდებული განათლების ხარისხს.

ციფრული უნარები, როგორც ევროკავშირის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტი, სულ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება ჩვენი ცხოვრების თითქმის ყველა ასპექტში, თუმცა განსაკუთრებით დასაქმებასა და კარიერულ განვითარებაში. „SELFIE“ ჩარჩო ევროკავშირის მიერ შექმნილი

შეფასების მოდელია წევრი და პარტნიორი ქვეყნებისთვის, საქართველოს ჩათვლით, რომელიც ხელს უწყობს სკოლების გაძლიერებას ციფრულ ეპოქაში ფუნქციონირებაში.

საქართველოში განათლების სისტემის ზედამხედველობას ახორციელებს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო. 2022 წელს, სამინისტრომ შეიმუშავა „განათლებისა და მეცნიერების 2022-2030 წლების ერთიანი სტრატეგია“, რათა წარმართოს ქვეყნის განათლების სისტემა და უზრუნველყოს მაღალი ხარისხის განათლება ყველასთვის. ერთიანი სტრატეგიის ძირითადი პრიორიტეტები, მოიცავს, მოსწავლეზე ორიენტირებული სწავლების სტრატეგიების შემუშავებას, მასწავლებლებში ინვესტირებას და უსაფრთხო სასკოლო გარემოს შექმნას. სსიპ „განათლების მართვის საინფორმაციო სისტემა“ - საქართველოს განათლების, მეცნიერებისა და ახალგაზრდობის სამინისტროს სისტემაში შემავალი უწყება, უზრუნველყოფს განათლების ელექტრონული მართვის სისტემების ფუნქციონირებას ზოგად, პროფესიულ და უმაღლეს განათლებაში, სადაც ბოლო წლებში მნიშვნელოვანი პროგრესი იქნა მიღწეული. მეტიც, აღნიშნულ სსიპ-ს დაემატა სკოლამდელი განათლების მართვის ელექტრონული სისტემის შექმნის/განვითარების ფუნქცია.

რაც შეეხება ციფრული უნარების განვითარებას და შრომის ბაზრის შესაბამისობას, სსიპ „საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო“ ერთ-ერთი საკვანძო სტრუქტურაა ზემოთ ხსენებულ საერთაშორისო განვითარების პარტნიორებთან თანამშრომლობაში, მსოფლიო ბანკისა და ევროკავშირის ჩათვლით.

პრობლემა: ციფრული უნარების განვითარების დაბალი დონე

ძირითადი ხარვეზები, რომლებიც ხელს უშლის ციფრული უნარების განვითარებას:

- ციფრული უნარების ნაკლებობა არსებულ სამუშაო ძალაში, სხვადასხვა ასაკობრივ ჯგუფებსა და პროფესიებში;
- ბაზრის მოთხოვნებსა და მიწოდებას შორის არსებული ხარვეზები, როგორც არსებული სამუშაო ძალის მხრივ, ასევე მომავალი შრომის ბაზრის ციფრული კომპეტენციებისა და ტექნიკური უნარების მხრივ;
- ფორმალურ და არაფორმალურ საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის კოორდინაციის ჩარჩოს არარსებობა, რომელიც ხელს შეუწყობს უნარების ხარვეზის აღმოფხვრას დარგების საჭიროებებსა და სასწავლო გეგმებს შორის;
- ციფრული ინსტრუმენტების და ტექნოლოგიების მზარდი, თუმცა მაინც შეზღუდული ინტეგრაცია სასკოლო განათლებაში;
- სკოლის მოსწავლეების და სკოლის კურსდამთავრებულების ძირითადი უნარების ნაკლოვანებები, რამაც შეიძლება შეზღუდოს მათი შესაძლებლობები მომავლის გლობალიზებულ ციფრულ ეკონომიკაში;
- დისბალანსი გენდერსა და რეგიონებში - შესაძლოა სხვა სოციალურ-დემოგრაფიულ განზომილებაშიც - რაც კიდევ უფრო ზღუდავს ციფრული უნარების მქონე მუშახელის რაოდენობას.

დაინტერესებული მხარეები (დამსაქმებლები საჯარო და კერძო სექტორში) მიუთითებენ უნარებში არსებულ ხარვეზზე და რომ საქართველოს არ გააჩნია რეგულარულად

განახლებული შესაბამისი საგანმანათლებლო პროგრამები, როგორც უნივერსიტეტებში, ასევე პროფესიული განათლების დაწესებულებებში, რაც აუცილებელია ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების განვითარების სწრაფი ტემპის გათვალისწინებით.

ციფრული უნარების განვითარების პრობლემების გამომწვევი ფაქტორები

საქართველოში არსებობს არაერთი სასწავლო პროგრამა, რომელსაც ახორციელებს მთავრობა, საერთაშორისო ორგანიზაციების მხარდაჭერით, რომლებიც მიზნად ისახავს ციფრული უნარების განვითარებას, მათ შორის სახელმწიფო უწყებების თანამშრომლების გადამზადებას, სოციალურად დაუცველი ჯგუფებისთვის ან მიკრო, მცირე და საშუალო საწარმოების მფლობელების ტრენინგს. განსაკუთრებით აღსანიშნავია, ინოვაციური მეწარმეობისა და ICT და STEAM მიმართულებებით თბილისისა და რეგიონულ ტექნოპარკებში განხორციელებული ღონისძიებები, სადაც ინტენსიურ რეჟიმში ტარდება ჰაკათონები, ტექნოლოგიური კვირეულები, ტრენინგები, ლექციები, ვორკშოპები, ტექნოლოგიური ბანაკები, ინოვაციური კონკურსები და სხვ. მხოლოდ 2023 წელს ტექნოპარკებს ჰყავდათ 17,000-მდე ბენეფიციარი და ვიზიტორი. თუმცა, ძალისხმევის უმეტესობა მიმართულია ახალგაზრდებზე ან სამეწარმეო ან ადმინისტრაციულ პოზიციებზე დასაქმებულ პირებზე, რაც წარმოქმნის საჭიროებას უფრო კოორდინირებული და ყოვლისმომცველი ძალისხმევის აუცილებლობის, რომელიც გააძლიერებს არსებული მუშახელის ციფრულ უნარებს და უზრუნველყოფს კარიერული ცვლილების ან გადამზადების შესაძლებლობას სხვადასხვა დემოგრაფიულ ნაწილებში, განსაკუთრებით საშუალო ასაკის პროფესიონალების შემთხვევაში, რომლებმაც შესაძლოა გაციფრულების ფონზე დაკარგონ უკეთესი დასაქმების შესაძლებლობა.

მიუხედავად ამ მნიშვნელოვანი პოზიტიური მოვლენებისა და ინტენსიური მუშაობისა, პროფესიული უნარების სააგენტოს მიერ ყოველწლიურად ჩატარებული კურსდამთავრებულთა კვლევის თანახმად, 2020-2022 წლების კოჰორტებში პრობლემურია სწავლის პროცესში კომპიუტერული უნარების განვითარება. გამოკითხულთა მხოლოდ 60% ამბობს, რომ ციფრული კომპეტენცია საფუძვლიანად განივითარა და ამ კომპეტენციის სწავლის შედეგად განვითარება უცხო ენის შემდგომ ყველაზე ნეგატიურად ფასდება კურსდამთავრებულების მიერ.

1.6 ციფრული ინკლუზია

საქართველო განიცდის შესამჩნევ სოციალურ-ეკონომიკურ ზრდას, ციფრული ტრანსფორმაციის ხელშეწყობის მზარდი აქცენტით. ინდიკატორები, როგორიცაა მშპ, სიღარიბის მაჩვენებელი, ინტერნეტის ხელმისაწვდომობა და ფართოზოლოვანი ქსელებით ქვეყნის ტერიტორიების დაფარვა, გაუმჯობესდა ბოლო 20 წლის განმავლობაში, ქვეყანაში სტაბილურად ვითარდება ციფრული ინფრასტრუქტურა, უამრავი საჯარო და კერძო ციფრულ სერვისი, ვითარდებიან ციფრული საწარმოები, მიუხედავად ამისა, ციფრული ინკლუზია კვლავ რჩება გამომწვევად და ციფრული სერვისების ეფექტური გამოყენება ჯერ კიდევ შეზღუდულია.

მაშინ, როდესაც 2023 წლის მონაცემებით ქალაქში მაცხოვრებელი ოჯახების 93.1 პროცენტს

აქვს ინტერნეტზე წვდომა, სოფლად ეს მაჩვენებელი 83.4 პროცენტია²⁸. სიღარიბის აბსოლუტურ ზღვარს ქვევით მყოფი მოსახლეობა და სოციალურად დაუცველი ზოგიერთი პირი, რომელთაგან უმეტესობა სოფლად ცხოვრობს, ნაკლებად არიან დაკავშირებული ინტერნეტთან, რაც მიუთითებს, რომ არსებობს ხარვეზები ციფრულ ინკლუზიაში. მეტიც, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები აწყდებიან ინფორმაციის მისაწვდომობის მხრივ დაბრკოლებებს და გარემოსთან რთულად ადაპტირდებიან, რაც კიდევ უფრო აძლიერებს მათ დაშორებას სოციალური და ეკონომიკური აქტივობებიდან. ეს ბარიერები უფრო მაღალია სოფლად მცხოვრები შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისთვის.

2023 წლის მონაცემებით 6 წლისა და უფროსი ასაკის მოსახლეობის წილი, ვინც ბოლო 3 თვის განმავლობაში გამოიყენა ინტერნეტი, ქალაქში შეადგენს 87.7%, ხოლო სოფელში 74.7%²⁹, სოციალური ქსელების გამოყენება საქართველოში ფიზიკური პირების მიერ ინტერნეტით სარგებლობის მთავარი დანიშნულებაა. ინტერნეტის სხვა მიზნით გამოყენება გაიზარდა, მაგრამ საქართველოს სოფლად მცხოვრები მოსახლეობა ჩამორჩება საქართველოს ქალაქებსა და ევროკავშირის სოფლებში მცხოვრებთა მიერ ინტერნეტის გამოყენებას ისეთი მიზნებისთვის, როგორიცაა ინტერნეტ ბანკი, ჯანმრთელობის შესახებ ინფორმაციის მოძიება ან სამუშაოს ძებნა (იხ. სურათი 8).

განსხვავება ფიქსირდება შინამეურნეოებს შორის, შინამეურნეობის უფროსის სქესის მიხედვით. 2023 წლის მდგომარეობით, შინამეურნეობების 91 პროცენტს, რომელსაც მამაკაცი ხელმძღვანელობს, ჰქონდა ინტერნეტი, ხოლო ქალების შემთხვევაში ოჯახების 86 პროცენტს.³⁰ ინტერნეტზე წვდომაში განსხვავებამ შეიძლება შეზღუდოს ოჯახის ყველა წევრის მონაწილეობა ციფრულ ეკონომიკაში. აღსანიშნავია, რომ ინტერნეტით სარგებლობის სხვადასხვა ასპექტებში, სიხშირის და მიზნების ჩათვლით, გენდერული განსხვავებები ეროვნულ დონეზე უმნიშვნელოა.

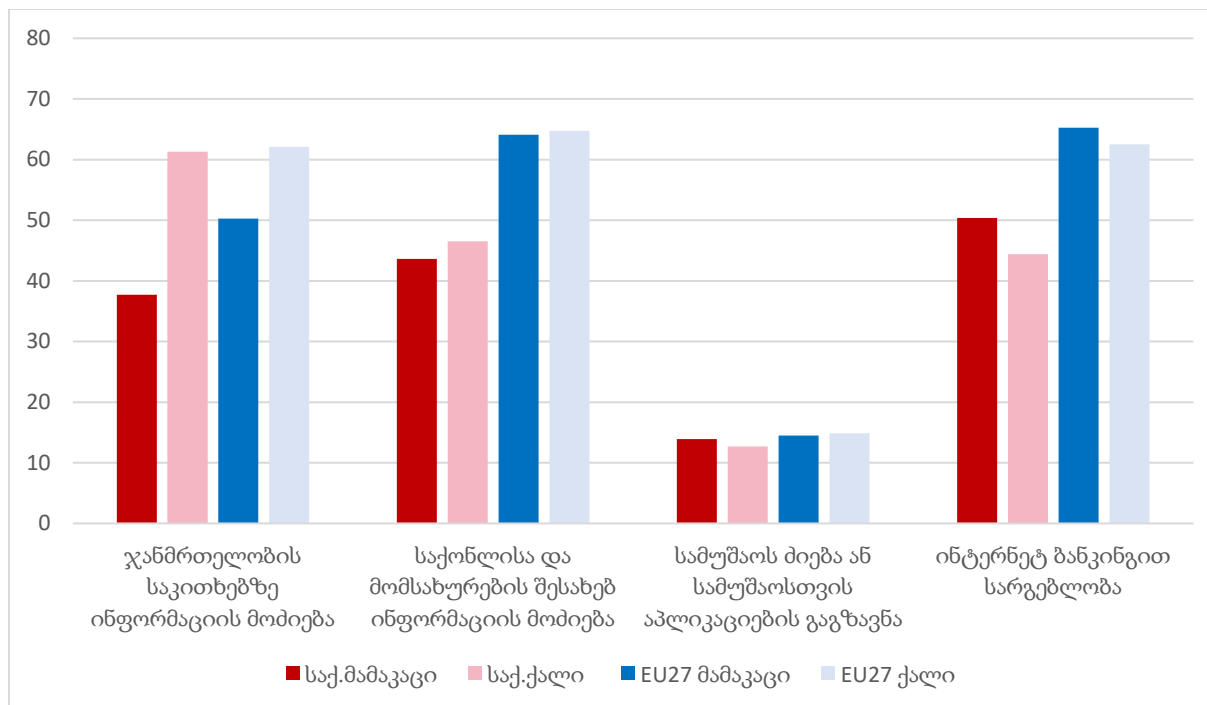
სურათი 8: საქართველოში და ევროკავშირში ინტერნეტის გამოყენება აქტივობების მიხედვით(მამაკაცები და ქალები)³¹

²⁸ ტექნოლოგიების გამოყენების გამოკვლევა შინამეურნეობებში, 2023

²⁹ საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენების გამოკვლევა შინამეურნეობებში, 2023

³⁰ საქსტატი: საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენების გამოკვლევა შინამეურნეობებში, 2023

³¹ საქსტატი, ევროსტატი

ციფრულ გარიყულობას აქვს მნიშვნელოვანი შედეგები როგორც ინდივიდუალურ, ისე სოციალურ დონეზე. ეს იწვევს ოფიციალური წყაროებიდან მნიშვნელოვანი ინფორმაციის მიღების შესაძლებლობის ნაკლებობას, სოციალურ შეღავათებსა და სერვისებზე წვდომის შეზღუდვას, საჯარო სერვისებზე წვდომისთვის საჭირო დროისა და ფულადი სახსრების დამატებით ხარჯებს, დეზინფორმაციის რისკს და საჯარო ადმინისტრაციის არაეფექტურობას. ამ გამოწვევების გადაჭრით საქართველოს აქვს პოტენციალი გააუმჯობესოს დემოკრატიული პროცესები, გაზარდოს ხელმისაწვდომობა ძირითად სერვისებზე და გაზარდოს საჯარო ადმინისტრაციის ეფექტურობა.

პრობლემა: ციფრული გარიყულობა

ციფრული გარიყულობა საქართველოში რჩება პრობლემად. ეს ხელს უშლის ქვეყანას გაციფრულების სრული პოტენციალის რეალიზებაში და აფერხებს მოსახლეობის დემოკრატიული უფლებების რეალიზებას.

არსებობს გენდერული განსხვავება ინტერნეტით სარგებლობასა და ციფრულ სერვისებზე ხელმისაწვდომობაში, რაც ხაზს უსვამს მეტი ძალისხმევის აუცილებლობას ციფრული ინკლუზიის გასაზრდელად.

საქართველოში კონკრეტული ჯგუფები ციფრული გარიყულობის მაღალი რისკის ქვეშ არიან, მათ შორის სოფლად მცხოვრები ადამიანები, დაბალი შემოსავლის მქონე პირები, შეზღუდული

შესაძლებლობის მქონე პირები, ხანდაზმულები და ეთნიკური უმცირესობები. ფაქტორები, როგორცაა დაბალი შემოსავლის დონე სოფლად, ციფრული ინფრასტრუქტურის განვითარების ჯერ კიდევ არსებული განსხვავება და ენობრივი ბარიერები ხელს უწყობს ამ ჯგუფების ციფრულ გარიყულობას.

ციფრული გარიყულობის გამომწვევი ფაქტორები

საქართველოში ციფრულ გარიყულობაზე გავლენას ახდენს მრავალი ფაქტორი, მათ შორის ინტერნეტზე შეზღუდული წვდომა, მოწყობილობებზე ხელმისაწვდომობა, საჯარო სექტორის ვებგვერდების შესახებ არასაკმარისი ინფორმირებულობა და ციფრული სერვისების ხარისხი.

არსებობს ციფრული შესაძლებლობების მხრივ განსხვავება სოფლად და ქალაქში მცხოვრებ ოჯახებს შორის, რაც ხელს უწყობს ეკონომიკურ დუალიზმს და შეიძლება გაამწვავოს სხვა სოციალური უთანასწორობები. ხარვეზი არსებობს ინტერნეტთან წვდომის, მაგრამ ასევე გამოყენების თვალსაზრისით, რისი მიზეზიც შესაძლოა იყოს უნარებში განსხვავება და ხელმისაწვდომობის მხრივ ხარვეზები/ფინანსური დაბრკოლებები.

ციფრულ გარიყულობას აქვს მნიშვნელოვანი შედეგები როგორც ინდივიდუალურ, ისე სოციალურ დონეზე. ეს იწვევს ოფიციალური წყაროებიდან მნიშვნელოვანი ინფორმაციის მიღების შესაძლებლობის ნაკლებობას, სოციალურ შეღავათებსა და სერვისებზე წვდომის შეზღუდვას, საჯარო სერვისებზე წვდომისთვის საჭირო დროისა და ფულადი სახსრების დამატებით ხარჯებს, დეზინფორმაციის რისკს და საჯარო ადმინისტრაციის არაეფექტურობას. ამ გამოწვევების გადაჭრით საქართველოს აქვს პოტენციალი გააუმჯობესოს დემოკრატიული პროცესები, გაზარდოს ხელმისაწვდომობა ძირითად სერვისებზე და გაზარდოს საჯარო ადმინისტრაციის ეფექტურობა.

1.7 ციფრული ეკონომიკის განვითარების ხელშემწყობი გარემო

როგორც წინამდებარე სტრატეგიაშია აღწერილი, საქართველომ მიაღწია პროგრესს ციფრული ეკონომიკის განვითარების მიმართულებით. სხვადასხვა სამთავრობო პროგრამებმა, კერძო სექტორის ინიციატივებმა და სამოქალაქო საზოგადოებისა და აკადემიური წრეების აქტივობებმა ხელი შეუწყო საქართველოს ციფრული ეკონომიკის განვითარებას. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიზანი, რომელიც საქართველოს მთავრობის პოლიტიკის მთავარი კომპონენტია, არის ევროკავშირთან დაახლოება და ინტეგრაცია. აქედან გამომდინარე, საქართველოს მთავრობა ქვეყნის ციფრული ტრანსფორმაციის პროცესების დაჩქარებისთვის მიისწრაფის გამოიყენოს საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკა საქართველოში, ევროკავშირის და სხვა ქვეყნების გამოცდილების და პრაქტიკის საფუძველზე.

ციფრული ტრანსფორმაციის დღის წესრიგის მართვა უაღრესად რთული ამოცანაა, რომელიც მოიცავს მრავალ ასპექტს, გამოწვევებთან და რისკებთან განმკლავებას, იმისათვის, რომ საქართველოს მთავრობამ ციფრული ტრანსფორმაციის ერთიანი პოლიტიკის შემუშავება,

განხორციელება, ეფექტური კოორდინაცია გაუწიოს ციფრული ტრანსფორმაციის ინიციატივებს და მართოს გამოწვევები, აუცილებელია გადახედოს და გაუმჯობესდეს არსებული ინსტიტუციური სტრუქტურა.

კარგად შემუშავებულ ინსტიტუციურ სტრუქტურას შეუძლია უზრუნველყოს ციფრული ტრანსფორმაციის დღის წესრიგის მკაფიო ლიდერობა, რომელსაც შეუძლია ხელი შეუწყოს სხვადასხვა სამთავრობო უწყებებს, კერძო სექტორს და სხვა დაინტერესებულ მხარეებს შორის ეფექტურ კოორდინაციას, რათა მოხდეს ძალისხმევის და რესურსების ეფექტურად გამოყენება საერთო მიზნების მისაღწევად, ძალისხმევის დუბლირების თავიდან აცილება და რესურსების ეფექტური გამოყენება.

პრობლემა: ციფრული ლიდერობის და სახელმწიფო უწყებებს შორის კოორდინაციის ნაკლებობა

მიუხედავად ძალისხმევისა, საქართველო დგას ციფრული ტრანსფორმაციის გარკვეული უპირატესობების გამოტოვების რისკის წინაშე, არსებობს ყოვლისმომცველი ციფრული ლიდერობის ნაკლებობა, რომელიც ხელს შეუწყობს კოორდინაციას და თანამშრომლობას სხვადასხვა დაინტერესებულ მხარეებს შორის.

ციფრული ლიდერობის და სახელმწიფო უწყებებს შორის კოორდინაციის ნაკლებობის გამომწვევი ფაქტორები

საქართველოში არც ერთი კონკრეტული უწყება არ არის პასუხისმგებელი ქვეყნის ერთიან ციფრულ ტრანსფორმაციის პოლიტიკის შემუშავებაზე, განხორციელებაზე და მის კოორდინაციაზე, ფუნქცია არათანაბრად ნაწილდება სხვადასხვა უწყებებს შორის, რაც აფერხებს ციფრული სფეროს განვითარების ერთიანი პოლიტიკის შემუშავებასა და განხორციელებას.³²

უარყოფითი შედეგები

განვითარებული ფართოზოლოვანი ციფრული კავშირისა და მოწინავე ტექნოლოგიების, საჯარო და კერძო სექტორების ციფრული სერვისებისა და საიმედო ინფრასტრუქტურის გარეშე, ციფრული მეწარმეობის წინსვლა, საწარმოთა ევოლუცია ციფრული ტრანსფორმაციის გზით და ინოვაციების განვითარება მნიშვნელოვანი დაბრკოლებების წინაშე აღმოჩნდება. შედეგად, ციფრული ეკონომიკის და საზოგადოების განვითარება შეიზღუდება, რაც

³² თითოეულ შეფასებაში (მსოფლიო ბანკის ტექნიკური დახმარება, USAID ციფრული ეკონომიკის შეფასება) კოორდინაციის ნაკლებობა იდენტიფიცირებულია როგორც პრობლემა. საშუალო შემოსავლის ქვეყნებსა და ევროკავშირის მასშტაბით არსებობს ეროვნულ დონეზე დანიშნული სტრუქტურები კოორდინაციის განსახორციელებლად.

გამოიწვევს ზოგადად ეკონომიკურ ზრდისა და გლობალურ ასპარეზზე კონკურენტუნარიანობის შესუსტებას.

გარდა ამისა, ციფრულ ფინანსურ სერვისებზე დაბალი ხელმისაწვდომობა და საჭირო ციფრული უნარების ნაკლებობა მოსახლეობაში, მათ შორის სამუშაო ძალაში, სერიოზულად შეზღუდავს ციფრულ ინკლუზიას და შეაფერხებს სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას. ინკლუზიურობის ნაკლებობა გააფართოვებს უფსკრულს ციფრულად დაკავშირებულ და კავშირის არ მქონე მოსახლეობას შორის, რაც გაამწვავებს ჯერ კიდევ არსებულ ციფრულ უთანასწორობას და შეაფერხებს პროგრესს ციფრული მომავლისკენ.

წინამდებარე სტრატეგიით განსაზღვრული პრიორიტეტების განვითარების წინაშე მდგარი გამოწვევების დაუძლეველობა, გაამყარებს ციფრულ უთანასწორობას, შეაფერხებს წინსვლის შესაძლებლობებს და ინკლუზიური საინფორმაციო საზოგადოების რეალიზაციას.

2. სტრატეგიის ხედვა

საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს ეკონომიკის შემდგომი ზრდისა და ინკლუზიური განვითარებისთვის საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ინოვაციური ტექნოლოგიების საშუალებით საქართველოს ციფრული ეკონომიკის და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარება წარმოადგენს, რომლის მთავარი ქვაკუთხედიცაა განვითარებული ფართოზოლოვანი ციფრული კავშირი და ტექნოლოგიები, ციფრული სერვისები და სანდო ინფრასტრუქტურა, ციფრული მეწარმეობა, საწარმოების ციფრული ტრანსფორმაცია და ინოვაციები ციფრული ფინანსური სერვისები, ციფრული უნარები, ციფრული ინკლუზია და ციფრული ეკონომიკის განვითარების ხელშემწყობი გარემო.

შესაბამისად, აღნიშნულის უზრუნველსაყოფად, სახელმწიფოს მიერ ხელი შეეწყობა ხელმისაწვდომი და უნივერსალური ფართოზოლოვანი კავშირის, მათ შორის „ბოლო-მილის“ კავშირის განვითარებას (ავტორიზებულმა პირებმა საბითუმო ქსელის საშუალებით მომსახურება მიაწოდონ ბოლო მომხმარებელს (მოსახლეობას და ორგანიზაციებს), რომელიც წარმოადგენს ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარების საფუძველს და საშუალებას მისცემს უფრო მეტ ადამიანს და ბიზნესებს ისარგებლონ საჯარო და კერძო ციფრული სერვისებით, მიიღონ ინფორმაცია და ჰქონდეთ წვდომა ციფრულ ბაზრებზე, რაც უზრუნველყოფს სოციალურ ურთიერთქმედებას, ციფრული სერვისების შექმნას, საერთაშორისო და ადგილობრივ ბაზრებზე წვდომის გამარტივებას, ეკონომიკური აქტივობების უწყვეტობას შესაძლო კრიზისების დროს. გაგრძელდება ხელშემწყობი აქტივობები საჯარო ციფრული სერვისების განვითარებისა და ფართო გამოყენების, მცირე, საშუალო და მიკრო ბიზნესების გაციფრულებისა და ციფრული ინკლუზიურობის უზრუნველყოფის მიმართულებით;

სახელმწიფოს მიერ ხელი შეეწყობა ციფრული პლატფორმებისა და ფინანსური სერვისების განვითარებას, რომლებიც უზრუნველყოფენ კომპანიებისა და ინდივიდების გლობალურ ბაზრებსა და ღირებულების ჯაჭვებთან დაკავშირებაში და გლობალურ ციფრულ ეკონომიკაში ინტეგრაციას. ციფრული პლატფორმებისა და სერვისების განვითარების უზრუნველყოფით

შესაძლებელი გახდება მეტად ინოვაციური და ინტეგრირებული სერვისების მიწოდება ბიზნესისთვის და მოსახლეობისთვის საქართველოში.

გაგრძელდება მუშაობა ციფრული მარეგულირებელ გარემოს სრულყოფისთვის, რომ ციფრული ბიზნესები, რომლებიც ავითარებენ ინოვაციურ პროდუქტებსა და სერვისებს, მნიშვნელოვანი მონაწილეები გახდნენ ციფრული გლობალური ეკონომიკის. ხელი შეეწყობა ტრადიციული სექტორების, როგორიცაა ვაჭრობა, ტრანსპორტი, ლოგისტიკა და ჯანდაცვა და სხვა ციფრულ ტრანსფორმაციას და მუშახელის ციფრული კვალიფიკაციის ზრდას, კერძოდ IT ინდუსტრიის თანამშრომლების კვალიფიკაციის ზრდას, რომლებიც უზრუნველყოფენ ციფრული პროდუქტების შექმნას, გამოყენებას და ტრადიციული ბიზნესების გაციფრულებას.

კონკურენტული ციფრული ეკონომიკის გარდაუვალ საჭიროებას წარმოადგენს სანდო ინფრასტრუქტურის უზრუნველყოფა, სადაც სისტემები, აპტივები, სერვისები და პერსონალური მონაცემები დაცულია. მსოფლიოში, სადაც მონაცემები სულ უფრო მეტად ღირებული რესურსი ხდება, მათი დაცვა და მათ მიმართ ნდობის ზრდა უზრუნველყოფს, რომ ბიზნესების და კერძო პირების ჩართულობა დაჩქარდეს ციფრულ ეკონომიკაში;

საჯარო სექტორის სერვისები უნდა იყოს ინკლუზიური და ყველასთვის მისაწვდომი, მათ შორის მათთვის ვისაც აქვთ ციფრული ტექნოლოგიის გამოყენების სირთულეები. ამიტომ განხორციელდება აღნიშნული კატეგორიის ადამიანებისთვის შესაბამისი დახმარებით უზრუნველყოფა, რათა მათაც მიიღონ დიგიტალიზაციის სარგებელი. ამასთან, არსებითია საჯარო სერვისების წვდომის შესაძლებლობების გაფართოება, რათა უზრუნველყოფილი იქნას მათი მაღალი გამოყენებადობა, განსაკუთრებით მოწყვლადი ჯგუფებისთვის.

განსაკუთრებული ძალისხმევა იქნება მიმართული ევროკავშირის ციფრულ კანონმდებლობასთან დასაახლოვებლად, რათა ევროკავშირის ერთიანი ციფრული ბაზრის სარგებელი გავრცელდეს საქართველოზე და მოქალაქეებმა და ბიზნესებმა ისარგებლონ პან-ევროპული ონლაინ სერვისებით, გაგრძელდება მუშაობა ევროკავშირთან ტრანსსასაზღვრო ელექტრონული ვაჭრობის სტიმულირების, საერთო როუმინგული სივრცის შექმნის, ევროკავშირის ქვეყნებთან ციფრული ხელმოწერების აღიარების, ელ-ჯანდაცვის სისტემების ჰარმონიზების, ევროპა-აზიის დამაკავშირებელი ციფრული სატრანზიტო დერეფნების შექმნის, ციფრული ინოვაციების სტიმულირების და ა.შ. მიმართულებებით. ყოველივე ზემოთქმული გაამარტივებს ბიზნესებისთვის ევროკავშირის ბაზარზე შესვლის პროცედურებს.

ციფრულ შესაძლებლობათა მაქსიმალურად ეფექტიანი გამოყენებით და ციფრული ტრანსფორმაციით, საქართველო უნდა იქცეს რეგიონულ ციფრულ ჰაბად, რომელიც ერთმანეთთან დააკავშირებს, სამხრეთ კავკასიის, ევროპისა და აზიის ქვეყნებს.

საქართველოს ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარების სტრატეგია ქმნის მყარ საფუძველს მომდევნო წლებში ქვეყნის ციფრული ტრანსფორმაციის და ევროკავშირის ერთიანი ციფრულ ბაზართან ინტეგრაციის მიზანთან დაახლოების.

3. სტრატეგიული პრიორიტეტები, მიზნები და ამოცანები

არსებული სიტუაციის ანალიზიდან გამომდინარე, გამოვლინდა როგორც პრობლემები, ასევე ახალი შესაძლებლობები. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა როგორც არსებული მდგომარეობის გაუმჯობესების, ასევე არსებული შესაძლებლობებით სარგებლობის მიზნით.

საქართველოს მთავრობამ წინამდებარე სტრატეგიაში განსაზღვრა პრიორიტეტული მიმართულებები, შესაბამისი მიზნები და ამოცანები, რომელთა შესრულებითაც 2030 წლისთვის ქვეყანამ უნდა მიაღწიოს დასახულ სამიზნე მაჩვენებლებს. განსაზღვრული მიზნები სრულად პასუხობს ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარების მთავარ გამოწვევებს და მათი მიღწევა უზრუნველყოფს ქვეყნის ციფრულ ტრანსფორმაციას და სოციალურ და ეკონომიკურ კეთილდღეობას.

მიზნები და ამოცანები წარმოდგენილია თითოეული ციფრული პრიორიტეტის მიხედვით შემდეგ ქვეთავებში.

3.1 ფართოზოლოვანი ციფრული კავშირის განვითარება

მიზანი 1: ციფრული სატელეკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურის განვითარებით ციფრული უთანასწორობის დაძლევა

განვითარებული ციფრული ფართოზოლოვანი ციფრული ინფრასტრუქტურა წარმოადგენს ქვეყნის ციფრული ტრანსფორმაციის საფუძველს.

ამასთან, ციფრული ინფრასტრუქტურა, რომელიც ემსახურება მოქალაქეებს, მცირე და საშუალო ბიზნესს, საჯარო სექტორს და მსხვილ კომპანიებს, მოითხოვს ღრუბლოვანი ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული მაღალი ხარისხის გამოთვლით და მონაცემთა ცენტრების ინფრასტრუქტურას მომხმარებელთან რაც შეიძლება ახლოს, რაც აუცილებელი წინაპირობაა ქვეყნის ციფრული ტრანსფორმაციისთვის. მონაცემთა ცენტრების და ღრუბლოვანი ინფრასტრუქტურის მნიშვნელობის გათვალისწინებით, ციფრული ტრანსფორმაციის პროცესებზე, გატარდება ხელშემწყობი ზომები საქართველოში დეცენტრალიზებული, ენერგოეფექტური და დაცული ჰიპერ-მასშტაბური მონაცემთა ცენტრების (TIER III/IV) ინფრასტრუქტურის შესაქმნელად;

საკომუნიკაციო მომსახურებების ხელმისაწვდომობის გაზრდის თვალსაზრისით და საჯარო სერვისების გაციფრულების პერსპექტივაში, მნიშვნელოვანია, საქართველოში უნივერსალური მომსახურების დირექტივის დანერგვის განხორციელება. „ელექტრონული კომუნიკაციების შესახებ“ საქართველოს კანონში შესაბამისი ცვლილებების განხორციელების შემდეგ ეტაპზე ამ მომსახურებების დანერგვა კომისიის ერთ-ერთი პრიორიტეტული ამოცანა იქნება.

საქართველოსა და ევროკავშირს შორის გაფორმებული ასოცირების შეთანხმებით ნაკისრი ვალდებულებების შესაბამისად, საქართველოს საკანონმდებლო და მარეგულირებელი ჩარჩო სრულად უნდა დაუახლოვდეს ევროპულს, რისთვისაც აუცილებელია კომუნიკაციების კომისიამ, საცალო ბაზარზე კონკურენციის ეფექტიანობისა და ქსელის საბითუმო

ელემენტებზე დაშვების გაუმჯობესებისათვის, ევროკომისიის რეკომენდაციების შესაბამისად დაადგინოს რეგულირების მიზნებისთვის სავალდებულოდ შესასწავლი ბაზრები.

ფიქსირებული ფართოზოლოვანი ინტერნეტ მომსახურების ბაზრის გახსნა კვლავ ერთ-ერთ გამოწვევად რჩება. შესაბამისი პროდუქტებისა და სერვისების რეგულირებადი ბაზრების შესახებ ევროკომისიის რეკომენდაციის მიხედვით, ფიქსირებულ ლოკაციაზე ადგილობრივი და ცენტრალური საბითუმო დაშვების ე.წ. ფართოზოლოვანი ინტერნეტის ბაზრის „Bitstream“-ის საბითუმო მომსახურების სეგმენტი რეგულირების მიზნებისთვის სავალდებულოდ შესასწავლი ბაზარია. შესაბამისად, საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის კომპლექსური კვლევის ფარგლებში, მოხდება აღნიშნულ რეგულირებას დაქვემდებარებული ბაზრის ანალიზი, მნიშვნელოვანი საბაზრო ძალაუფლების მქონე ავტორიზებული პირების გამოვლენა და სპეციფიკური ვალდებულებების განსაზღვრა, რაც მომსახურების ბაზრის ამ სეგმენტზე უზრუნველყოფს შესვლის ბარიერების მოხსნას და გაზრდის კონკურენციას.

თუ ფართოზოლოვანი ციფრული კავშირი ციფრული ტრანსფორმაციის წინაპირობაა, მიკროპროცესორები არის ციფრული პროცესების ღირებულების ჯაჭვების საწყისში, რომლებიც განუყოფელი ელემენტები არიან თანამედროვე ტექნოლოგიების, მაგალითად 5G მოწყობილობების, ტელეფონების, კომპიუტერული ტექნიკის, ნივთების ინტერნეტის, ხელოვნური ინტელექტის და სხვა. საქართველოში არ იწარმოება მიკროპროცესორები თუ სხვა კომპონენტები, საწყის ეტაპზეა ხელოვნური ინტელექტის სისტემების განვითარება და გამოყენება, რაც არის მნიშვნელოვანი ხარვეზი, რაც საქართველოს მოწყვლადობას უქმნის თანამედროვე ციფრულ მსოფლიოში, შესაბამისად განხორციელდება სანდო და უსაფრთხო ხელოვნური ინტელექტის (AI) სერვისების განვითარების, ციფრული და მაღალი ტექნოლოგიების წარმოების ხელშეწყობა.

ამოცანა 1.1: სატელეკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურის, მათ შორის მონაცემთა ცენტრების და ღრუბლოვანი ტექნოლოგიების განვითარების ხელშეწყობა

ფართოზოლოვანი ციფრული კავშირის სხვადასხვა არსებული გამოწვევების დასაძლევად გაგრძელდება ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურის განვითარების სახელმწიფო პროგრამა; განხორციელდება „ბოლო-მილის“ ინფრასტრუქტურის განვითარების ხელშეწყობი ღონისძიებები, პოლიტიკის საკანონმდებლო ჩარჩოს გაუმჯობესება ფართოზოლოვანი ქსელებისა და მომსახურებების განვითარების ხელშეწყობისთვის, მათ შორის, ქსელების განვითარებისთვის ხარჯების შემცირების, სექტორში ინვესტიციების მოზიდვის და 5G და შემდგომი თაობის ქსელების განვითარების მიმართულებით; გაგრძელდება ინტერნეტ მომსახურებების მოთხოვნის სტიმულირებისთვის ღონისძიებების მხარდაჭერა და ინტერნეტ კავშირის სერვისების მიღების ხელშეწყობა; სატელეკომუნიკაციო ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურის გამოყენებით სატრანზიტო პოტენციალის მაქსიმალური ათვისება და საქართველოს გავლით ევროპა-აზიის დამაკავშირებელი ციფრული ჰაბის ჩამოყალიბება, განხორციელდება ქმედებები, რომ შავ ზღვაში გაიზარდოს ევროპისა და აზიის დამაკავშირებელი ოპტიკურ ბოჭკოვანი მაგისტრალების რაოდენობა, ხოლო მეორეს მხრივ საქართველოში შეიქმნას ტექნოლოგიური გიგანტების დატა ცენტრების დაფუძნებისთვის მიმზიდველი გარემო.

განხორციელდება ძალისხმევა საქართველოში მონაცემთა დამუშავების და შენახვის შესაძლებლობების გაზრდისთვის, მონაცემთა ცენტრების დეცენტრალიზაციისკენ მიმართული მსოფლიო ტენდენციების გათვალისწინებით, ქართული ბიზნესისა და საჯარო უწყებების საჭიროებების შესაბამისი ენერგოეფექტური და დაცული ღრუბლოვანი ტექნოლოგიების და მონაცემთა ცენტრების გამოყენების ხელშესაწყობად;

განხორციელდება ინფრასტრუქტურის უსაფრთხოების მონიტორინგის მექანიზმების დანერგვა NIST შესაბამისი სტანდარტის (800-53) და ISO 27001 უსაფრთხოების კონტროლების (Annex A) გათვალისწინებით.

ამოცანა 1.2: სანდო და უსაფრთხო ხელოვნური ინტელექტის (AI) სერვისების განვითარების ხელშეწყობა

განხორციელდება მხარდაჭერა ხელოვნური ინტელექტის სისტემების განვითარებისთვის, რაც სარგებლის და პროდუქტიულობის მომტანი იქნება საქართველოს მოქალაქეებისთვის და ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორებისთვის.

AI განვითარების მხარდაჭერის პროცესში გათვალისწინებული იქნება კანონის უზენაესობის პრინციპები, ადამიანის უფლებების დაცვის და დემოკრატიულ ღირებულებების, ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის და საკითხები, რომ ხელოვნური ინტელექტის სისტემები განვითარდნენ და ფუნქციონირებდნენ, უსაფრთხოდ და სანდოდ მათი ფუნქციონირების მთლიანი ციკლის განმავლობაში და პოტენციური რისკები მუდმივად იყოს შეფასებული და მართვადი.

ხელოვნური ინტელექტის უსაფრთხო ფუნქციონირებისთვის და განვითარებისთვის გათვალისწინებული იქნება საერთაშორისო ორგანიზაციების, მათ შორის ევროკავშირის შესაბამისი საკანონმდებლო აქტები და რეგულაციები. დაწყებულია მოსამზადებელი სამუშაოები საქართველოს ხელოვნური ინტელექტის სტრატეგიის შესამუშავებლად, რომელიც იქნება პირველი ჩარჩო დოკუმენტი, რომელიც განსაზღვრავს ქვეყნის ხედვასა და პრიორიტეტებს ხელოვნური ინტელექტის განსავითარებლად და გამოკვეთილი გამოწვევების საპასუხო კონკრეტულ ღონისძიებებს.

განისაზღვრება AI კვლევისა და ინოვაციების პროგრამების მხარდაჭერის ღონისძიებები, შემდგომში განხორციელდება AI პროდუქტების კომერციალიზაციის მხარდაჭერა.

განისაზღვრება საწარმოების, მათ შორის მცირე და საშუალო საწარმოების მიერ, მათ საჭიროებაზე მორგებული AI გადაწყვეტილებების დანერგვის ხელშეწყობის და დეველოპერების მიერ შესაბამისი პროდუქტების შექმნის მხარდაჭერი ღონისძიებები;

2024 წელს საქართველოს მთავრობამ ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების სფეროში სამი პრიორიტეტული მიმართულება განსაზღვრა - ხელოვნური ინტელექტი, ბაქტერიოფაგები და აგროტექნოლოგიები. მიმდინარეობს მოსამზადებელი სამუშაოები ხელოვნური ინტელექტის

კვლევითი ცენტრის შესაქმნელად, რომელიც, მათ შორის, მიზნად ისახავს ქართულენოვანი ხელოვნური ინტელექტის განვითარებასა და მის დანერგვას საფინანსო, ჯანდაცვისა და აგრო სექტორებში, ხელოვნური ინტელექტის მოდულების სასწავლო პროგრამებში ინტეგრაციასა და სხვა კვლევით საქმიანობებს AI ინდუსტრიაში.

ამოცანა 1.3: საქართველოში ციფრული და მაღალი ტექნოლოგიების წარმოების ხელშეწყობა

განხორციელება ძალისხმევა საქართველოში ციფრული და მაღალი ტექნოლოგიური ინდუსტრიის განვითარების ხელშეწყობად და მის ექსპორტზე გასატანად. განისაზღვრება და განხორციელება, კომპანიების, ორგანიზაციების, ინოვაციებისა და მკვლევარების შესაძლებლობების ზრდის აქტივობები, ამასთან, ციფრული და მაღალი ტექნოლოგიების წარმოების საჭიროებები, დახმარების სხვადასხვა საშუალებები და მექანიზმები.

3.2 ციფრული სერვისების და სანდო ინფრასტრუქტურის განვითარება

მიზანი 2: მოსახლეობისთვის და ბიზნესებისთვის მეტი და გაუმჯობესებული ციფრული სერვისების მიწოდება, ღია მონაცემების უზრუნველყოფა და სისტემების უსაფრთხოების და პერსონალური მონაცემების დაცვა

განვითარებული ციფრული ეკოსისტემის უზრუნველსაყოფად, საქართველოს მთავრობა მიმართავს ძალისხმევას, რათა მოქალაქეებისთვის უზრუნველყოს მომდევნო თაობის საჯარო სერვისები და გარდაქმნას საჯარო ადმინისტრირების სექტორი მეტი ეფექტურობისთვის. ციფრული განვითარების განმტკიცება მოხდება სახელმწიფო სერვისების (ელექტრონული მმართველობა) დონეზე, არსებული ციფრული საჯარო ინფრასტრუქტურის შექმნისა და გაუმჯობესების გზით.

საჯარო სექტორის გაციფრულების შემდეგი ეტაპი იქნება ერთიანი ციფრული საჯარო ინფრასტრუქტურის (DPI) განვითარებაში განხორციელებულ ინვესტიციებზე დაფუძნება და სტანდარტიზებული მიდგომის მიღება, რათა გაიზარდოს სამინისტროების ეფექტიანობა და მოქნილობა ციფრული საჯარო სერვისების დიზაინის მიმართულებით. მაგალითად, მოქალაქეებისთვის ციფრული სერვისების მიწოდების თვალსაზრისით, საჯარო სააგენტოებმა შესაძლოა მიიღონ მოქალაქეებზე ორიენტირებული მიდგომა, რომელიც საშუალებას მისცემს პერსონალიზაციას ცხოვრებისეული მოვლენების შესაბამისად, ხოლო ზოგადი მომხმარებლის გამოცდილების ჰარმონიზაცია უზრუნველყოფილი იქნება საჯარო სექტორის დიგიტალიზაციის სტანდარტებზე დაფუძნებული მიდგომის მიღებით.

ადმინისტრაციული პროცესების რეინჟინერინგი და ავტომატიზაცია, ისევე როგორც ადგილობრივი ციფრული საჯარო სერვისების განვითარება და ოპტიმიზაცია მოქალაქეებისა და ბიზნესისთვის, ასევე წარმოადგენს სახელმწიფო სერვისების განვითარების შემდეგ ეტაპს.

ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ ციფრული სერვისების განვითარება/დახვეწა მოქალაქეებთან და ბიზნესებთან პირდაპირი ურთიერთობისთვის. ამასთან, მნიშვნელოვანია ეფექტური ინსტიტუციური კოორდინაცია და ციფრული ტექნოლოგიებისთვის მეტი პრიორიტეტის მინიჭება.

საჯარო სერვისებზე წვდომის ინტეგრირებული, „ერთი ფანჯრის“ ტიპის სისტემების შემდგომი განვითარება, მნიშვნელოვნად გაუადვილებს მოსახლეობას და ბიზნესებს მთავრობასთან ურთიერთობას.

მომსახურებების უწყვეტობის უზრუნველსაყოფად, ყველა საჯარო დაწესებულება ინტეგრირდება my.gov.ge პლატფორმაზე. მოხდება საჯარო სექტორის მონაცემთა ცენტრებისა და არსებული ღრუბლოვანი ინფრასტრუქტურის ურთიერთთავსებადობის გაძლიერება. ეფექტიანობისა და საჯარო რესურსების ეკონომიის მიზნით, ისინი შეიძლება განთავსდეს ნეიტრალურ, დაცულ და სერტიფიცირებულ მონაცემთა გაცვლის ცენტრებში (მინიმუმ Tier 3). აღნიშნული ინიციატივა მოიცავს მთავრობის ყოვლისმომცველი არქიტექტურის შექმნას და თანამედროვე ურთიერთთავსებადობის ჩარჩოს ჩამოყალიბებას, რომელიც დააკავშირებს ყველა სახელმწიფო უწყებას.

განხორციელდება არსებული ელექტრონული სერვისების და სისტემების მოდერნიზაცია. ამასთან, გატარდება შესაბამისი ღონისძიებები ინტეგრირებული პლატფორმების შესახებ მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლების მიზნით.

განხორციელდება სამთავრობო უწყებების მიერ მონაცემთა შეგროვების, დამუშავების, გაზიარებისა და გაცვლის ხელშეწყობა და მონაცემების დამუშავების სანდოობის გაძლიერება.

მთავრობა ხელს შეუწყობს ერთიანი სტანდარტებისა და მონაცემთა მართვის პრაქტიკის შექმნას არა მხოლოდ საჯარო, არამედ კერძო სექტორშიც. ძალისხმევა იქნება მიმართული, რომ კერძო სექტორის მონაწილეებმა, რომლებიც აგროვებენ დიდი რაოდენობით მაღალი ღირებულების ბიზნეს მონაცემებს, საბანკო, ტელეკომუნიკაციის და საცალო მონაცემების ჩათვლით, მიაღწიონ მნიშვნელოვან სინერგიას დარგების და მთავრობის მონაცემთა გაზიარების მიმართულებით. ხელი შეეწყობა სახელმწიფო და კერძო სექტორს შორის დიალოგს მონაცემთა გაზიარების მიმართულებით.

მონაცემთა სექტორში ღია მონაცემების პოლიტიკის და ინოვაციების ხელშეწყობასთან ერთად, კიბერუსაფრთხოების და პერსონალური მონაცემების დაცვის პოლიტიკა საქართველოს ციფრული განვითარების ეკოსისტემის ძირითადი საყრდენი გახდება. მთავრობა საკვანძო ფუნქციას შეასრულებს მონაცემთა გამოყენების სარგებლის დაბალანსებაში და ეკონომიკაში ციფრული მონაცემების უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში, განხორციელდება მონაცემთა დამუშავების რეგულაციებისა და სტანდარტების განახლება საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად და მათი თანმიმდევრული დაცვა.

ამასთან, მთავრობა ხელს შეუწყობს ფაქტებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილების მიღებისათვის მონაცემების გამოყენების შესაძლებლობების განვითარებას როგორც საჯარო,

ისე კერძო სექტორში. მონაცემთა ანალიტიკის პრაქტიკის შემუშავების პრიორიტეტული ღონისძიებები მოიცავს მონაცემთა პროგრამების შექმნის ხელშეწყობას უნივერსიტეტებში, მონაცემთა ლაბორატორიების შექმნის ხელშეწყობას (პოტენციურად კერძო სექტორთან თანამშრომლობით) და ღია მონაცემების წყაროების შექმნას ინტეგრირებული ანალიტიკური ინსტრუმენტებით.

ამოცანა 2.1: ციფრული მმართველობის ძირითადი ხელშემწყობი მექანიზმების გაძლიერება და ერთი ფანჯრის პრინციპის პლატფორმის გაუმჯობესება

საჯარო სექტორის სერვისების შემდგომი გაციფრულებისთვის, გაგრძელება მუშაობა სახელმწიფო სტანდარტების, პროტოკოლების და პროცესების განსასაზღვრად, როგორიცაა საწარმოს არქიტექტურა (EA), თავსებადობის ჩარჩო, მონაცემთა მართვის ჩარჩო და სტანდარტები, IT პოლიტიკა, ბიზნესის უწყვეტობა და ა.შ.

გაგრძელება ძალისხმევა ელექტრონული სერვისების ერთი ფანჯრის პრინციპის პლატფორმის სერვისების გაზრდისთვის, რომელიც მიეწოდება მოქალაქეებს და ბიზნესს (მაგ., პლატფორმის ფუნქციონალის გაუმჯობესება, ყველა ურთიერთდაკავშირებული საჯარო სერვისის ინტეგრირება, რათა შესაძლებელი გახდეს მომსახურებების ერთი წერტილიდან მიღება და ა.შ.)

დაიხვეწება პლატფორმის უკუკავშირის მექანიზმები, რათა მუდმივად გაუმჯობესდეს მომხმარებლის მომსახურება, უზრუნველყოფილი იქნება ციფრული სერვისის მიწოდების სხვადასხვა მოდელი, მათ შორის მობილური აპლიკაციებით; პლატფორმებზე შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა წვდომის უზრუნველყოფა და სხვა.

გაგრძელება ძალისხმევა პლატფორმის შესახებ საზოგადოების ინფორმირებულობასა და მოქალაქეთა ჩართულობაში, განსაკუთრებით სოფლად, რათა შეიქმნას ნდობა და მოხდეს მოქალაქეებისა და ბიზნესის მიერ ციფრული სერვისების საშუალებების გამოყენების სტიმულირება.

ამოცანა 2.2: ელექტრონული იდენტიფიკაციის (eID) და სანდო სერვისების განვითარება მოქალაქეებისთვის

გაგრძელება ძალისხმევა სანდო ელექტრონულ იდენტიფიკაციის (eID) სერვისების განვითარებაზე და საზღვარგარეთის (განსაკუთრებით ევროკავშირის) ქვეყნების მიერ მის აღიარებაზე, რაც, მისცემს მოქალაქეებს და ბიზნესს შესაძლებლობას გამოიყენონ თავიანთი ეროვნული eID და სანდო სერვისები შეუფერხებლად საქართველოს საზღვრებს მიღმა კერძო და საჯარო სერვისებზე წვდომისთვის, შეინარჩუნონ სრული კონტროლი განხორციელებულ ტრანზაქციებზე და გაზიარებულ პერსონალურ მონაცემებზე. გარდა ამისა, განხორციელდება აქტივობები eID სერვისების ინტეგრაციის მიმართულებით მობილური ტელეფონების ტექნოლოგიებში. ამასთან, დაინერგება საჯარო სექტორში ავთენტიფიკაციის ერთიანი

მექანიზმი (Single Sign On), რაც ელექტრონული სერვისის მომხმარებლებს სიმარტივისა და მოქნილობის გარანტია იქნება.

საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში განსაკუთრებული ძალისხმევა დაეთმოა ციფრული იდენტიფიცირების საფულის - GeWallet-ის დანერგვას, რომელიც თანამედროვე ტიპის აპლიკაციაა და მაღალი დაცულობის იდენტიფიკაციის საშუალებას წარმოადგენს.

უზრუნველყოფილი იქნება აპლიკაციის სრული შესაბამისობა საქართველოს კანონმდებლობასა და ევროკავშირის რეგულაციებთან. GeWallet, ასევე, თავსებადი იქნება პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ საქართველოს კანონსა და ევროკავშირის მონაცემების დაცვის ზოგადი რეგულაციის (GDPR) მოთხოვნებთან. შესაბამისად, მომხმარებელი სრულად გააკონტროლებს საკუთარ პერსონალურ მონაცემებს და სერვისებით სარგებლობისას თავად გადაწყვეტს, პერსონალური მონაცემების გაზიარების პროპორციულობას.

ამოცანა 2.3: ჯანდაცვის ელექტრონული სერვისების განვითარება

გაგრძელდება მუშაობა ჯანდაცვის ელექტრონული სერვისების გასავითარებლად, რაც მოიცავს ჯანმრთელობის ელექტრონული ჩანაწერების სისტემების ეტაპობრივ დანერგვას და მათ მუდმივ განვითარებას, ჯანმრთელობის იდენტიფიკატორების გამოყენებას თითოეული პაციენტისთვის უნიკალური ჩანაწერების შესაქმნელად, განვითარდება ელექტრონული ფარმაციის და ელექტრონული რეცეპტის გადაწყვეტილებები, ტელემედიცინა და პაციენტის დისტანციურად მონიტორინგის გადაწყვეტილებები და სხვა.

ამოცანა 2.4: ღია მონაცემების და დიდი მონაცემების შეგროვების, დამუშავების, გაზიარების და გაცვლის პრაქტიკის დახვეწა

საჯარო სექტორისთვის შეიქმნება მონაცემთა მმართველობის წესები და სახელმძღვანელო პრინციპები, რაც ხელს შეუწყობს მონაცემების შეგროვებას, სტანდარტიზაციასა და კლასიფიკაციას, მეტად ეფექტური გადაწყვეტილებების მიღებას და აუცილებელი მონაცემების ხელმისაწვდომობას მთავრობის პროექტებისთვისა და კერძო სექტორისთვის. ხელი შეეწყობა მონაცემების გაზიარებას სხვადასხვა სექტორს შორის, ასევე დიალოგი და ძალისხმევა განხორციელდება ამ პრაქტიკის ეფექტიანობის გასაზრდელად საჭირო მხარდაჭერის უზრუნველსაყოფად. განხორციელდება კერძო და საჯარო სექტორების მიმართ დიდი მონაცემების შეგროვება/დამუშავება/გამოყენების ხელშეწყობი აქტივობები.

ამოცანა 2.5: ღია მონაცემთა გამოყენების სანდოობის გარემოს გაძლიერება

განხორციელდება მონაცემთა დამუშავების/დაცვის რეგულაციების და სტანდარტების პერიოდული განახლება საერთაშორისო პრაქტიკის მიხედვით.

შეიქმნება შესაძლებლობები, რათა მონაცემების გამოყენება მოხდეს მტკიცებულებებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილების მისაღებად როგორც საჯარო, ისე კერძო სექტორში.

ხელი შეეწყობათ უნივერსიტეტებს, რომ შემუშავდეს მონაცემებთან დაკავშირებული სასწავლო პროგრამები, შეიქმნას მონაცემთა ლაბორატორიები, კერძო სექტორთან პარტნიორობით შეიქმნას ღია მონაცემების ბაზები ინტეგრირებული ანალიტიკური ინსტრუმენტებით.

დაიგეგმება და განხორციელდება მონაცემთა ანალიზის ძირითადი უნარების გაუმჯობესების აქტივობები საჯარო სექტორში დასაქმებულთა მომზადების გეგმაში.

ამოცანა 2.6: სახელმწიფო ფინანსური მართვის სისტემაში (PFMS) ინტეგრირებული საჯარო სექტორის ერთეულების გაზრდილი რაოდენობა, რომლებიც შემოსულობების მიღებისა და გადასახდელების გადახდის მიზნებისათვის, იყენებენ ხაზინის ელექტრონულ სისტემას (E-treasury)

მიუხედავად იმისა, რომ სახელმწიფო სექტორში შემოსულობების მიღებისათვის და გადასახდელების გადასახდელად დანერგილი სახელმწიფო ხაზინის ელექტრონული მომსახურების სისტემაში ჩართულია საბიუჯეტო ორგანიზაციების უმრავლესობა, სისტემის გარეთ რჩება საჯარო სკოლების ნახევარზე მეტი და სამთავრობო სექტორს მიკუთვნებული საწარმოები (2024 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით, ხაზინის მომსახურებაზე გადმოყვანილია 585 საჯარო სკოლა). აღნიშნული სუბიექტების ხაზინის მომსახურებაზე გადმოსაყვანად, სახაზინო სამსახური განახორციელებს შემდეგ ღონისძიებებს:

- ხაზინის ელექტრონულ სისტემაში ინტეგრირების ხელშესაწყობად, ხაზინის მოდულებთან მუშაობის უნარ-ჩვევების განვითარების მიზნით, საჯარო სკოლების და სამთავრობო სექტორს მიკუთვნებული საწარმოების წარმომადგენლების გადამზადება ხაზინის ელექტრონული სისტემის გამოყენებასთან დაკავშირებით;
- საჯარო სკოლების და სამთავრობო სექტორს მიკუთვნებული საწარმოების გადმოყვანა ხაზინის მომსახურებაზე, რაც გულისხმობს შემდეგს: შემოსულობების სწორად და დეტალურად აღრიცხვისათვის ბიუჯეტის შემოსულობების სახაზინო კოდების შექმნას, ასევე, ორგანიზაციებისთვის ხაზინის ერთიანი ანგარიშის სისტემის ქვეშ შესაბამისი ანგარიშების გახსნას, ანგარიშებზე სახსრების კონტროლის მექანიზმების და პროცედურების განსაზღვრას და ა. შ

ამოცანა 2.7: ანგარიშების პორტალის განვითარება

გაგრძელდება მუშაობა „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“ საქართველოს კანონში 2024 წლის ივნისში განხორციელებული ცვლილების შესაბამისად, კერძოდ, სამართალდარღვევის გამოვლენისა და შემდგომი სამართლიანი, თანმიმდევრული აღსრულების მიზნით www.reportal.ge-ს (ბაზაზე) ვებგვერდზე დამატებით აეწყობა სამართალდარღვევებთან დაკავშირებული აქტების გასაჯაროების ფუნქციონალი. ასევე,

პროგრამაში ჩაშენდება მცირე კატეგორიის საწარმოთა მიერ წარდგენილი ანგარიშგებების რისკზე დაფუძნებული მიდგომით შემოწმების ფუნქციონალი, რაც მნიშვნელოვნად დააჩქარებს და ეფექტიანს გახდის ადმინისტრირების პროცესს.

ამოცანა 2.8: ანგარიშგებების სრული გაციფრულება - XBRL სტანდარტის დანერგვა

ანგარიშგებების სრული გაციფრულების მიზნით, განხორციელდება XBRL სტანდარტის დანერგვა, რომელიც მოიცავს ფასის სტანდარტების ტაქსონომიის თარგმნასა და დამუშავებას. პროგრამისტებისა და სარასის ტექნიკური ჯგუფის კვალიფიკაციის გაზრდა, რათა უზრუნველყოფილ იქნას პროგრამის ტექნიკური იმპლემენტაცია. თავად პროგრამის ანალიტიკური და ტექნიკური დამუშავება და დანერგვა. საწარმოთათვის და აუდიტორებისთვის ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების უზრუნველყოფა. აღსანიშნავია, რომ აღნიშნული ცვლილება საწარმოებს შეეხება ეტაპობრივად და პირველ რიგში ეს ცვლილება მოიაზრება მაღალი კატეგორიის საწარმოებისთვის.

3.3 ციფრული მეწარმეობა, საწარმოების ციფრული ტრანსფორმაციის ხელშეწყობა და ინოვაციების განვითარება

მიზანი 3: ბიზნესების გაციფრულების ხელშეწყობა

დარგების და კომპანიების გაციფრულების გაძლიერება ხელს შეუწყობს ინოვაციებს და პროდუქტიულობას, განსაკუთრებით მიმდინარე რეფორმების პარალელურად, ღია ბაზრებზე კონკურენციის უზრუნველსაყოფად, უნარებსა და ინფრასტრუქტურაში ინვესტირებით. აღნიშნული შეეხება როგორც ციფრულ ბიზნესებს, რომლებიც ქმნიან ციფრულ პროდუქტებს და სერვისებს, ასევე გაციფრულების პროცესში მყოფ ტრადიციული სექტორების ბიზნესებს. ორივე შემთხვევაში, საქართველოს ხელისუფლება შეიმუშავებს ზრდის მექანიზმებს და ბიზნესებს გაუწევს საჭირო მხარდაჭერას განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე.

მთავრობა გააძლიერებს მხარდამჭერ მექანიზმებს, შექმნის და განავითარებს არსებულ პროგრამებს და ინიციატივებს, რომლებიც დაეხმარება ბიზნესებს გაციფრულებაში, ციფრულ ბიზნესებს შემდგომ განვითარებაში და ეკონომიკის პრიორიტეტულ სექტორებზე მორგებული პროდუქტების და მომსახურებების შესაქმნელად. ამასთან, საქართველო გაციფრულების გზაზე ორიენტირებული იქნება ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის ზოგიერთი ხარვეზის დამღევაზე. ასევე, გაძლიერდება დახმარების პროგრამები ქართული სტარტაპების პოპულარიზაციის მხრივ გლობალურ სტარტაპების მხარდაჭერის ეკოსისტემებში. სტრატეგიაში დასახელებულ გამოწვევებზე საპასუხოდ, საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო შეიმუშავებს სრულად განახლებულ სქემას საქართველოში სტარტაპ ეკოსისტემის ხელშესაწყობად და გლობალური პოტენციალის მქონე სტარტაპების წასახალისებლად. კერძოდ, განხორციელდება ადრეული განვითარების ეტაპზე მყოფი სტარტაპების 4 საერთაშორისო აქსელერატორის მიერ აქსელერაცია, რომელიც გულისხმობს წლიურად 160 სტარტაპის გადამზადებას, რომლებიც გაივლიან 12 თვიან [სამ ფაზიან] აქსელერაციის პროგრამას. ასევე, აქტიურად მიმდინარეობს მუშაობა „START UP IN GEORGIA“

კონცეფცია/პროექტზე, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყანაში ინვესტიციების შემოსვლასა და ადგილობრივი სტარტაპ ეკოსისტემის გაძლიერებას. გარდა ამისა, გაგრძელდება არსებული პროგრამები, კერძოდ, „ინოვაციების გრანტები რეგიონებისთვის“, „500 Georgia“-ს საერთაშორისო აქსელერაციის პროგრამა, ასევე, ტექნოლოგიების გადაცემის პროგრამა და სხვ.

მცირე და საშუალო ბიზნესებს, განსაკუთრებით საქართველოს რეგიონებში დასჭირდება მხარდაჭერა ციფრული ტექნოლოგიების შესწავლის და დანერგვისთვის, რომელიც განხორციელდება გაციფრულების ტრენინგებისა და საკონსულტაციო სერვისებით, წახალისდება საჯარო და კერძო სექტორების თანამშრომლობა სხვადასხვა მექანიზმებით.

სახელმწიფო შესყიდვებისა და ტენდერების პროცესს აქვს პოტენციალი ხელი შეუწყოს უფრო კონკურენტუნარიანი ადგილობრივი IT ინდუსტრიის ჩამოყალიბებას, ახალი პროდუქტებისა და სერვისების განვითარებას კერძო სექტორში, რაც საშუალებას აძლევს IT კომპანიებს განახორციელონ საჯარო უწყებების IT პროექტები და განვითარდნენ. ეს, თავის მხრივ, საშუალებას მისცემს სამთავრობო სექტორის IT პროფესიონალებს შეუერთდნენ კერძო სექტორის სამუშაო ძალას და ერთობლივი ძალისხმევით წვლილი შეიტანონ მათ პროგრესში.

არსებულ გამოწვევებთან გასამკლავებლად შეიქმნება სტანდარტები, რაც ხელს შეუწყობს საჯარო უწყებებს სტანდარტიზებული წესით საკუთარი სისტემების შემუშავებაში და თავსებადობის უზრუნველყოფაში, ასევე გაამარტივებს პროცესს საჯარო უწყებებისთვის, მოთხოვნების განსაზღვრაში და კერძო კომპანიებისთვის ტენდერებში მონაწილეობისთვის მომზადებას. მეორეს მხრივ, როგორც საჯარო უწყებების, ისე კერძო კომპანიების ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების აღსრულებას, მონაცემთა უსაფრთხოებისა და დაცვის წესების შემუშავებას, შეიქმნება სანდო გარემო. განხორციელდება საჯარო და კერძო სექტორების რეგულარული დიალოგი, რაც დაეხმარება პოტენციურ პროექტებზე, მოთხოვნებსა და ტექნოლოგიებში მიღწევებზე ცნობიერების ამაღლებას და ადგილობრივი IT პროდუქტების განვითარებას.

მთელი ამ პროცესის განმავლობაში, მთავრობისთვის (და სხვა ძირითადი IT სისტემების შემსყიდველებისთვის) მნიშვნელოვანი იქნება ციფრული პროდუქტის მიმწოდებელზე და ტექნოლოგიებზე დაკავშირებული რისკების მართვა. ასეთი დამოკიდებულება უზრუნველყოფს გაზრდილ ხარჯებთან და შემცირებული მოქნილობასთან დაკავშირებულ რისკების მართვას. მაგალითად, როდესაც ინერგება ტექნოლოგია, რომლის მომწოდებლების რაოდენობა შეზღუდულია, ან როდესაც მიწოდების კონტრაქტები ან სალიცენზიო შეთანხმებები (მაგ., პროგრამული უზრუნველყოფის შესახებ) ზღუდავს ცვლილებებს ტექნოლოგიებში ან მომწოდებლებში, რაც პოტენციურად ზღუდავს მონაცემთა მფლობელობას და მონაცემებზე წვდომას. გამყიდველზე დამოკიდებულების კიდევ ერთი ფაქტორია ციფრული პროდუქტის მიმწოდებლის მიერ ცოდნის და შესაძლებლობების მთავრობისთვის არ გაზიარება, რაც უფრო მაღალ რისკს წარმოადგენს არასწორად შემუშავებულ საჯარო-კერძო პარტნიორობის და „შექმნა-ოპერირება-გადაცემის“ მოდელებში. გამყიდველზე და ტექნოლოგიებზე დამოკიდებულების რისკების შერბილება მიღწეული იქნება ღია, საერთაშორისო სტანდარტების და კარგად დამუშავებული შესყიდვების პრაქტიკის დანერგვით, რაც მინიმუმამდე შეამცირებს ტექნოლოგიის ან მიმწოდებლის არჩევის შეზღუდვებს გრძელვადიან პერიოდში.

ამოცანა 3.1: ციფრული ბიზნესებისთვის და გაციფრულების პროცესში მყოფი ბიზნესების განვითარების ხელშეწყობა

განხორციელდება საკონსულტაციო, ტრენინგის, მხარდაჭერისა და უკუკავშირის მექანიზმების შემუშავება კერძო ტრადიციული სექტორებისთვის, მათ შორის ციფრული სერვისების სექტორისთვის, რათა ხელი შეეწყოს სექტორების ციფრულ ტრანსფორმაციას ციფრული ეკონომიკის განვითარებისთვის.

ძალისხმევა იქნება მიმართული კონკრეტული სექტორების გაციფრულების მხარდაჭერის პროგრამების შემუშავებისთვის, კერძო სექტორში ციფრული ტექნოლოგიების მეტად ათვისებისთვის.

განხორციელდება გაციფრულების ტრენინგები და კონსულტაციები მცირე ბიზნესისთვის, განსაკუთრებით საქართველოს რეგიონებში.

დაიწყება საინფორმაციო კამპანიები მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის, განსაკუთრებით რეგიონებში, ელექტრონულ ვაჭრობაზე მეტი წვდომის ხელშეწყობისთვის და გამოყენებისთვის.

განხორციელდება საჯარო სექტორის ციფრული სერვისების საჭიროებების კერძო სექტორზე აუთსორსინგის შესაძლებლობების იდენტიფიცირება, საჯარო-კერძო სექტორის პარტნიორობის მეშვეობით, ციფრულ სერვისების და უნარების განვითარების სტიმულირებისთვის.

განხორციელდება სახსრების მობილიზება კვლევასა და განვითარებაში ინოვაციების სტიმულირებისთვის და ციფრულ უნარებზე მოთხოვნის გასაზრდელად, რაც აუცილებელია ინოვაციის განვითარების და ათვისებისთვის, მათ შორის, აქტიურად გაგრძელდება მუშაობა ბაქტერიოფაგების, ხელოვნური ინტელექტისა და აგროტექნოლოგიების კვლევითი ცენტრების ჩამოსაყალიბებლად და შესაბამისი კომპეტენციის მქონე პერსონალით დასაკომპლექტებლად.

გაგრძელდება საბაჟო პროცედურების მოდერნიზება ავტომატიზაციის გზით, სამხრეთ კავკასიის რეგიონში დერეფნის გაციფრულების მხარდასაჭერად, ვაჭრობისა და ლოგისტიკის მიმართულებით.

ამოცანა 3.2: დამწყები ბიზნესებისთვის დაფინანსებაზე წვდომის ხელშეწყობა

უზრუნველყოფილი იქნება დამწყები ბიზნესებისთვის სხვადასხვა რესურსებზე წვდომის გაუმჯობესება (მაგ., გლობალური სარისკო კაპიტალი, საწყისი ინვესტიცია და ა.შ.) სხვადასხვა წყაროს მეშვეობით. გაგრძელდება გლობალურ ბაზრებზე წვდომა და ციფრულ ეკონომიკაში ინტეგრაციის ხელშეწყობა.

განხორციელდება არსებული პროგრამების განვითარება, როგორცაა ნაწილობრივი საკრედიტო გარანტიის პროგრამა; ფინანსური ინსტიტუტების წახალისებასთან/მხარდაჭერასთან ერთად, უზრუნველყოფილი იქნება პროდუქტების და სერვისების განვითარების ხელშეწყობა, რომლებიც მორგებული იქნება ეკონომიკის პრიორიტეტულ სექტორებზე.

ამოცანა 3.3: საჯარო სექტორში ადგილობრივი IT კომპანიების მომსახურებების მიღების ხელშეწყობა

შემუშავებული იქნება და დაინერგება სტანდარტები, პროტოკოლები და პროცესები, საჯარო უწყებების ხელშესაწყობად, რომლებიც ინვესტირებას მოახდენენ ადგილობრივი კომპანიების მომსახურებების მიღებაში.

დაიხვეწება საჯარო უწყებების და კერძო კომპანიების ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების და მონაცემთა უსაფრთხოების და დაცვის წესები.

შეიქმნება საჯარო-კერძო სექტორის რეგულარული დიალოგის პლატფორმა შესაძლო პროექტების, მოთხოვნილებებისა და ტექნოლოგიების მიღწევების შესახებ ცნობიერების ამაღლების და დაინტერესების მიზნით.

3.4 ციფრული ფინანსური სერვისების განვითარება

მიზანი 4: ციფრული ფინანსური სერვისების ბაზრის განვითარების ხელშეწყობა

საქართველოში ციფრული ფინანსური სერვისების ბაზრის განვითარებისთვის გატარდება ზომები როგორც მიწოდების, ისე მოთხოვნის მიმართულებით. ციფრული ფინანსური სერვისების გამოყენების მასშტაბი გაიზრდება, განსაკუთრებით მოწყვლად ჯგუფებში. ხელი შეეწყობა კონკურენციის განვითარებას და ციფრული ბიზნეს მოდელების მქონე მცირე კომპანიების წახალისებას მომხმარებლებს შესთავაზონ მეტი ციფრული სერვისი. ამავდროულად, ხელი შეეწყობა ციფრული ფინანსური სერვისების გამოყენებას როგორც მოსახლეობის, ასევე ბიზნესების სწავლების და სტიმულირების გზით.

ციფრული ფინანსური სერვისების განვითარებისათვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებაა საკანონმდებლო ბაზის შემდგომი სრულყოფა და კონკურენციის ხელშეწყობა საგადახდო სფეროში. PSD2 და მასთან დაკავშირებული რეგულაციების იმპლემენტაცია, ამ მხრივ, გადამდგმული მნიშვნელოვანი ნაბიჯი იყო, მათ შორის, გადმოტანილი საგადახდო სისტემაზე წვდომის ობიექტური, პროპორციული და არადისკრიმინაციული პირობების ქონის ვალდებულება, რაც ხელს შეუწყობს კონკურენციის ზრდას საგადახდო ბაზარზე. თუმცა

შემდგომშიც გაგრძელდება მუშაობა ხელსაყრელი სამართლებრივი და ბიზნეს გარემოს შექმნაზე მცირე ზომის ბანკებისთვის და არასაბანკო საგადახდო მომსახურების პროვაიდერები, მათ შორის ელექტრონული ფულის პროვაიდერების, ფინანსური ტექნოლოგიების კომპანიებისათვის და სხვ. განსახორციელებელი ქმედებები უზრუნველყოფს ბაზრის დივერსიფიკაციას, ინოვაციურ გადაწყვეტილებებს, ფინანსური ტექნოლოგიებით სარგებლობის ზრდას, ფინანსური მომსახურების ხარჯების შემცირებას და ხელმისაწვდომობის ზრდას. აღნიშნული საკითხების გადაწყვეტას ხელს შეუწყობს ეროვნული ბანკის მიერ დაწყებული პროექტების/ინიციატივების შემდგომი განვითარება, მათ შორის ციფრული ბანკი და ღია ბანკინგი (ღია API-ის გამოყენება), ციფრული ჩართულობა და მყისიერი გადახდების სისტემა..

მეორე მნიშვნელოვან მიმართულებას წარმოადგენს ფინანსური ბაზრის ინფრასტრუქტურების (საგადახდო და ანგარიშსწორების სისტემების) შემდგომი განვითარება, მათზე წვდომის უზრუნველყოფა არასაბანკო საგადახდო მომსახურების პროვაიდერებისათვის,. ამ მხრივ უკვე მიმდინარეობს მყისიერი გადახდების სისტემის იმპლემენტაცია, აგრეთვე არსებული RTGS სისტემის განახლება. გარდა აღნიშნულისა, მნიშვნელოვანია ასევე CPSS-IOSCO-ს ფინანსური ბაზრის ინფრასტრუქტურის პრინციპების იმპლემენტაცია. 2024 წლის 1 იანვრიდან ძალაში შევიდა ოვერსაიტის წესები, რომელიც ასევე ეფუძნება ევროპის ცენტრალური ბანკის საცალო საგადახდო სისტემების ზედამხედველობის (ოვერსაიტის) პრინციპებს. აღნიშნული წესები ადგენს მინიმალურ სტანდარტებს სხვადასხვა ტიპის ფინანსური ბაზრის ინფრასტრუქტურებისათვის რისკების მართვის (სამართლებრივი, საკრედიტო, ლიკვიდურობის, საოპერაციო, ანგარიშსწორების და სხვა რისკები) სისტემაზე წვდომის, გამჭვირვალობის მხრივ, აგრეთვე ორგანიზაციული სტრუქტურაში ანგარიშვალდებულების და ზოგადად ფინანსური ბაზრის ინფრასტრუქტურის ეფექტურობისა და ეფექტიანობის კუთხით. ფინანსური ბაზრის მნიშვნელოვანი საგადახდო სისტემების მიერ მიმდინარე პერიოდში ხორციელდება თვითშეფასება ოვერსაიტის წესის მოთხოვნების შესრულების თვალსაზრისით, რის საფუძველზეც შემუშავდება რეკომენდაციები, რაც ხელს შეუწყობს მათი ეფექტურობისა და ეფექტიანობის, ასევე საიმედოობისა და უსაფრთხოების ზრდას.

მესამე მნიშვნელოვან მიმართულებას წარმოადგენს საცალო საგადახდო სისტემების შემდგომი განვითარება და სრულყოფა. კერძოდ, საცალო საგადახდო ბაზარზე გადამხდელისა და მიმღების ინტერესების ადექვატურ დაცვას, გამჭვირვალობის ზრდას, დანახარჯების ეფექტიანობის გაუმჯობესებასა, და საცალო გადახდებისათვის საიმედო საფინანსო და საკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურის განვითარების ხელშეწყობას. ამასთან ასევე მნიშვნელოვანია, მოქმედი ფინანსური ბაზრის ინფრასტრუქტურების ინტეროპერაბელობის ხელშეწყობა, რაც საერთო ჯამში, ხელს შეუწყობს მთლიანად საგადახდო ბაზრის ეფექტიანობის ზრდასა და ბაზრის კონკურენციას.

მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით, საქართველოს ეროვნული ბანკი საქართველოს ერთიანი ფინტექ სტრატეგიის შექმნაზე მუშაობს, რომლის მიზანია, ხელი შეუწყოს ინოვაციური ციფრული ფინანსური სერვისების განვითარებას, ამ კუთხით საერთაშორისო თანამშრომლობის გაძლიერებასა და ქვეყნის ფინტექ-ბაზარზე არსებული გამოწვევების აღმოფხვრას.

სტრატეგიის იმპლემენტაციის გეგმა ხუთ ძირითად პილარს დაეყრდნობა:

პილარი 1: ინსტიტუციური მოწყობა - გულისხმობს კოორდინაციას საქართველოს ეროვნულ ბანკსა და სხვა კერძო და საჯარო უწყებებს შორის ფინტექ სტრატეგიის შემუშავების, განხორციელებისა და მუდმივი მონიტორინგის მიზნით.

პილარი 2: რეგულირება, ზედამხედველობა და კონტროლი/მონიტორინგი - აერთიანებს პოლიტიკისა და რეგულატორული ჩარჩოს უფრო ფართო ასპექტებს, რომლებიც საფუძვლად უდევს ციფრული ფინანსური სერვისებისა და ფინტექ აქტივობებს. ფინანსური სექტორის რეგულაციებსა და განვითარების პოლიტიკასთან ერთად, იგი ასევე გულისხმობს ისეთ საკითხებზე მუშაობას, როგორებიცაა მონაცემთა დაცვა და კონფიდენციალურობა, კიბერუსაფრთხოება, ციფრული იდენტიფიკაცია, ელექტრონული ხელმოწერები და კონკურენცია. ამასთან, პილარი ითვალისწინებს აღნიშნული აქტივობების ზედამხედველობისა და კონტროლის/მონიტორინგის მიდგომების შემუშავებას.

პილარი 3: ინფრასტრუქტურა – მოიცავს ფინანსური ინფრასტრუქტურისა (მაგ., საგადახდო სისტემები, საკრედიტო ბიურო/რეესტრი, გირაოს რეესტრი) და სხვა დამხმარე ინფრასტრუქტურის (მაგ., ციფრული იდენტიფიკაცია, KYC რეესტრი) განვითარებას, ასევე ინფრასტრუქტურაზე წვდომის კრიტერიუმების განსაზღვრას, ფინანსური სისტემების სტანდარტიზაციასა და მათ შორის ეფექტური კომუნიკაციის უზრუნველყოფას.

პილარი 4: ინოვაციების მხარდაჭერა – გულისხმობს აქსელერატორების პროგრამის, და საქართველოს ეროვნული ბანკის რეგულაციების ლაბორატორიისა და ინოვაციების ოფისის მსგავსი ინიციატივების განხორციელებას, რომლებიც სტარტაპებისა და ფინტექის მხარდაჭერას ისახავს მიზნად.

პილარი 5: საერთაშორისო თანამშრომლობა – მოიცავს საერთაშორისო თანამშრომლობის ჩარჩოსა და ინიციატივების ხელშეწყობას, ასევე საქართველოს ეროვნული ბანკისა და, საჭიროებისამებრ, სხვა ეროვნული უწყებების ჩართულობას აღნიშნულ პროცესებში.

ამოცანა 4.1: ციფრული ფინანსური სერვისების ბაზარზე კონკურენციის ზრდა -
“უნაღდო გადახდების ეკოსისტემის“ განვითარება

მცისიერი გადახდის სიტემის დანერგვასთან ერთად გაძლიერდება მუშაობა ციფრული ფინანსური სერვისების ფართო დანერგვის ხელშეწყობის მიმართულებით. ახალ საცალო საგადახდო სისტემაში პირდაპირი წვდომა ექნებათ საგადახდო ბაზრის ყველა მონაწილეს, რაც მათ საშუალებას მისცემს, მცისიერი საგადახდო სისტემისა და მისი ზედნაშენი სერვისების (overlay services) თანამედროვე ფუნქციონალობის გამოყენებით როგორც მომხმარებლებისთვის, ასევე სავაჭრო-მომსახურების ობიექტებისთვის შექმნან ახალი, ინოვაციური ციფრული პროდუქტები, აღნიშნულის მხარდაჭერისათვის ასევე მნიშვნელოვანია საზოგადოების ინფორმირებულობის ზრდა, აგრეთვე დამატებითი პროგრამების მეშვეობით სრულად ციფრულად შესრულებული ტრანზაქციების ხელშეწყობა,

როგორცაა მაგალითად ელექტრონული ინვოისის და ელექტრონული ქვითრის გამოყენების მხარდაჭერა.

საყურადღებოა, რომ ხშირ შემთხვევაში, განსაკუთრებით სოფლებში, ელექტრონული გადახდების მიღების ერთ-ერთი შემაფერხებელი ფაქტორი შესაბამისი ბარტის მიმღების მოწყობილობებისა და მათი მომსახურების სიძვირეა. აღნიშნულთან დაკავშირებით დაგეგმილია QR კოდის ერთიანი სტანდარტის დამკვიდრება, რომელიც ხელს შეუწყობს გადახდების მიღების შედარებით იაფი ალტერნატიული არხის დანერგვას QR კოდის გამოყენება გაუადვილებს მცირე სავაჭრო მომსახურების ობიექტებს ელექტრონული გადახდების მიღებას, გაზრდის კონკურენციას ექვაირინგის ბაზარზე და სტიმულს მისცემს უნაღდო გადახდების ზრდას. თავის მხრივ QR კოდით გადახდები იქნება ახალი მყისიერი გადახდების სისტემის მეშვეობით გადახდების მიღების ერთ-ერთი ალტერნატივა მცირე ბიზნესებისთვის, რაც გააუმჯობესებს მყისიერი გადახდების ადაპტაციას ბიზნესებისათვის.

გაგრძელება მუშაობა მომხმარებელთა უფლებების დაცვის მიმართულებით. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია გამჭვირვალობის ზრდა საგადახდო მომსახურებისათვის გადახდილი საკომისიოების მიმართულებით, რათა მომხმარებელმა შეძლოს ინფორმირებული გადაწყვეტილების მიღება ამა თუ იმ შეთავაზების მიმართ. აღნიშნული მიმართულებით ეროვნული ბანკი მუშაობს კომერციული ბანკების საგადახდო მომსახურების ტარიფებისა და გაცვლითი კურსების შედარების ვებ-გვერდის ამოქმედებაზე. მისი მეშვეობით მომხმარებელს შეეძლება ერთ ფანჯრის პრინციპით მიიღოს ინფორმაცია ბაზარზე მოქმედი კომერციული ბანკების არიფების/საკომისიოების და გაცვლითი კურსების შესახებ. ამასთან იგეგმება აღნიშნული მონაცემთა ბაზის გაზიარება ფინტექებისათვის, რომლებიც ამ ინფორმაციის საფუძველზე შექმნიან დამატებით პროდუქტებს, რაც გაუადვილებს მომხმარებლებს ინფორმირებული გადაწყვეტილების მიღებას, ხელს შეუწყობს გამჭვირვალობას საგადახდო მომსახურების ბაზარზე და შედეგად გაზრდის კონკურენციას. აღნიშნული პროექტი ეფუძნება საგადახდო ანგარიშის დირექტივას (PAD- 2014/92/EU). გასათვალისწინებელია, რომ აღნიშნული დირექტივა გარდა საკომისიოების/ტარიფების გამჭვირვალობის მიმართ მოთხოვნებისა შეიცავს საბაზისო საგადახდო ანგარიშის რეგულაციებს. შემდეგომ ეტაპზე აღნიშნული ნაწილის იმპლემენტაცია შესაძლებელია ასევე სასარგებლო იყოს ფინანსური ინკლუზიის ხელშეწყობისათვის.

მომავალში დაგეგმილია ასევე აღნიშნული შედარების გვერდის გაფართოება სხვა ფინანსური მომსახურებებითაც.

მომხმარებელთა დაცვის მეორე მიმართულებაა თანხის დაბრუნების პოლიტიკის სრულყოფა ციფრული ტრანზაქციებისადმი ნდობის გასაზრდელად. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია უკვე ამოქმედებული დავების განმხილველი კომისიის როლი, თუმცა მუშაობა გაგრძელდება ქვეყანაში მოქმედი საგადახდო სქემების, მათ შორის მყისიერი გადახდის სისტემების თანხების დაბრუნების პოლიტიკის სრულყოფაზე .

გაგრძელდება მუშაობა საკანონმდებლო ბაზის განახლებაზე, საბარათე სქემებისა ურთიერთგაცვლის საკომისიოს რეგულირების კუთხით. როგორც ბაზრის მონიტორინგის და საერთაშორისო პრაქტიკის შესწავლიდან ჩანს, მიმდინარე ეტაპზე ურთიერთგაცვლის საკომისიო შესამჩნევად აღემატება სხვა პარტნიორი ქვეყნების შესაბამის მაჩვენებლებს.

ქართული ექვარიინგის ბაზრის კონცენტრაციის გათვალისწინებით აღნიშნული წარმოადგენს ექვარიინგის ბაზარზე შესვლის ბარიერს მცირე კომპანიებისათვის. ურთიერთგაცვლის საკომისიოს შემცირება კი ხელს შეუწყობს ბაზარზე ახალი, ინოვაციური პროვაიდერების შესვლას და გაზრდის მის ეფექტიანობას და პოტენციურად ასევე დადებითად იმოქმედებს სავაჭრო-მომსახურების ობიექტების მიერ საბარათე გადახდების მიღებაზე.

ძალისხმევა იქნება მიმართული „იკნობდე შენს კლიენტს“ (KYC) ნორმების სტანდარტიზირების და ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენების (ელექტრონული ხელმოწერა, ელექტრონული პირადობის მოწმობა და სხვა) ხელშეწყობისთვის.

განვითარდება ციფრული ფინანსური სერვისებისთვის ხელშემწყობი გარემო, რომელიც უზრუნველყოფს კონკურენციასა და ინვესტიციების მოზიდვას, მათ შორის მცირე ზომის ბანკებისა და არასაბანკო ოპერატორებისთვის, როგორცაა საგადახდო მომსახურების პროვაიდერები, მათ შორის ელექტრონული ფულის პროვაიდერები, ფინტექ კომპანიები და სხვა.

ამოცანა 4.2: საგადახდო ინფრასტრუქტურის განვითარება და თავსებადობის მხარდაჭერა

მცისიერი გადახდების სისტემის დანერგვით გაიზრდება გადახდის ინფრასტრუქტურაზე ხელმისაწვდომობა არასაბანკო საგადახდო მომსახურების პროვაიდერებისათვის, მათ შორის ელექტრონული ფულის პროვაიდერებისათვის. საგადახდო ინფრასტრუქტურა ხელმისაწვდომი იქნება 24/7/365 რეჟიმში. მცისიერი გადახდების სისტემა ასევე შესაბამისობაში იქნება CPSS-IOSCO ფინანსური ბაზრის ინფრასტრუქტურის პრინციპებთან, რითაც იგი დააკმაყოფილებს რისკების მართვის, გამჭვირვალობის სისტემაზე წვდომისა და ეფექტიანობის უმაღლეს სტანდარტებს და ხელს შეუწყობს ბაზრის მონაწილეებისა და მომხმარებლების ნდობის ზრდას უნაღდო გადახდებისადმი.

სხვა საცალო საგადახდო სისტემების თვალსაზრისით გაგრძელდება მუშაობა მათი ინტეროპერაბელობის გაზრდის თვალსაზრისით, რათა შესაძლებელი იყო ქვეყნის შიგნით მოქმედი სისტემების ეფექტიანობის ზრდა, რაც შეამცირებს ბაზრის ფრაგმენტაციას და გაზრდის კონკურენციას.

განსაკუთრებული ძალისხმევა იქნება მიმართული როგორც ფიზიკური პირების, ასევე ბიზნესების ფინანსური ცოდნისა და ციფრული უნარების გაზრდისთვის. აღნიშნული მოიცავს მომხმარებლების განათლების მასალებისა და პროგრამების მომზადებას, სხვადასხვა საგადახდო ინსტრუმენტის/არხის მიხედვით კითხვა-პასუხის (FAQ) დოკუმენტების გამოქვეყნებასა და პოპულარიზაციას, აგრეთვე მომხმარებლების პასუხისმგებლობებისა და ვალდებულებების შესახებ ინფორმაციული კამპანიების წარმოებას.

განხორციელდება კიბერუსაფრთხოების და მონაცემთა კონფიდენციალურობის რეგულაციების გაძლიერება ციფრული ფინანსური ტექნოლოგიების გამოყენების რისკების

სამართავად ამ მხრივ მნიშვნელოვანია CPSS-IOSCO-ს ფინანსური ბაზრის ინფრასტრუქტურის კიბერ მდგრადობის გაიდლაინის (Guidance on cyber resilience for financial market infrastructures) მოთხოვნების იმპლემენტაცია, რაც ხელს შეუწყობს საგადახდო სისტემების კიბერუსაფრთხოების გაძლიერებასა და ზოგადად ფინანსური ბაზრის ინფრასტრუქტურებისადმი ნდობის ზრდას.

ამოცანა 4.3: ფინანსური ტექნოლოგიების და ინოვაციების განვითარების ხელშეწყობა

ღია ბანკინგის/ფინანსების შემდგომი განვითარებისთვის ერთ-ერთი პრიორიტეტი შესაბამის ტექნიკურ სტანდარტებზე პასუხისმგებელი სამუშაო ჯგუფის დამოუკიდებლობის გაზრდაა. კერძოდ, გაფართოვდება აღნიშნული ჯგუფის, როგორც ღია ბანკინგის/ფინანსების API სტანდარტების დამდგენი დამოუკიდებელი ორგანოს, მასშტაბები და იგი მეტად დივერსიფიცირებული გახდება. ამისათვის შეიქმნება სამუშაო ჯგუფის მმართველი დამოუკიდებელი საბჭო, რომელშიც თანაბრად იქნება წარმოდგენილი ყველა დაინტერესებული მხარე, როგორებიცაა ბანკები, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერები და სხვა მესამე მხარის პროვაიდერები. მეტიც, სამუშაო ჯგუფი დამოუკიდებელი იქნება საქართველოს საბანკო ასოციაციისგან და უნდა ფინანსდებოდეს არა კომერციული ბანკების ან მთავრობის მიერ, არამედ დამოუკიდებელი თვითდაფინანსების სქემით, რაც შესაძლოა, მოიცავდეს საერთაშორისო დონორების ფინანსურ მხარდაჭერას.

საქართველოს ეროვნული ბანკის რეგულირების ლაბორატორია, რომელიც საფინანსო სექტორის წარმომადგენლებს ინოვაციური პროდუქტებისა და სერვისების რეალურ, გამარტივებულ რეგულაციურ გარემოში ტესტირების საშუალებას აძლევს, მხოლოდ ეროვნული ბანკის საზედამხედველო უფლებამოსილებას დაქვემდებარებული ფინანსური ინსტიტუტებით შემოიფარგლება. სამომავლოდ განხორციელდება ლაბორატორიის მასშტაბების ეროვნული ბანკის მიერ არარეგულირებად სუბიექტებზე გავრცელებაც. შედეგად, ლაბორატორიის ფარგლებში ფინტექ-კომპანიებსა და სტარტაპებს შესაძლებლობა ექნებათ, ითანამშრომლონ როგორც საფინანსო, ისე არასაფინანსო სექტორის წარმომადგენელ სუბიექტებთან, რაც მათ ინოვაციური ფინანსური პროდუქტების/სერვისების განვითარებისთვის ბიზნეს იდეების უფრო ფართო არჩევანს შესთავაზებს.

გარდა ამისა, ეროვნული ბანკი რეგულირების ლაბორატორიის საერთაშორისო კონცეფციის ჩამოყალიბებაზე გააგრძელებს მუშაობას. აღნიშნული ინიციატივა ქვეყნებს შორის ფინანსური სექტორის მარეგულირებელი პოლიტიკისა და ტექნიკური სტანდარტების კოორდინაციასა და ჰარმონიზაციას გულისხმობს ისე, რომ უზრუნველყოფილი იყოს ევროკავშირის რეგულაციებთან და სტანდარტებთან შესაბამისობა. საწყის ფაზაში, საერთაშორისო ლაბორატორია განისაზღვრება, როგორც ინოვაციური ფინანსური პროდუქტების/სერვისების ტესტირების გამარტივებული ჩარჩო, რომელიც ხელმისაწვდომს გახდის ტესტირების შედეგებს ლაბორატორიაში მონაწილე სხვადასხვა იურისდიქციისთვის მათი სპეციფიკური რეგულაციური მოთხოვნების გვერდის ავლით. კერძოდ, ეროვნული ბანკი განიხილავს რეგიონის ქვეყნებთან ღია ბანკინგის საერთო პრინციპების დანერგვას, რაც ხელს შეუწყობს

საზღვრებს მიღმა ფინანსური მონაცემების მიმოცვლას. ამასთან, განხორციელდება მეზობელ ქვეყნებს შორის მყისიერი გადახდების სისტემების დაკავშირება, რაც გაამარტივებს QR კოდების საშუალებით საერთაშორისო გადარიცხვებს და გაზრდის ქვეყნებს შორის ფინანსური სისტემების თავსებადობას. საერთაშორისო დონეზე რეგულირების ლაბორატორიის მასშტაბების გავრცელება ასევე ხელს შეუწყობს ფინტექ-კომპანიების, სტარტაპებისა და შესაბამისად, ინოვაციური ტალანტის მოზიდვას ქვეყანაში.

3.5 ციფრული უნარების განვითარება

მიზანი 5: სამუშაო ძალის ციფრული უნარების ზრდა

მოქმედი და მომავალი ათწლეულის მუშახელის ციფრული უნარებისა ზრდის ინიციატივები გადაწყვეტი იქნება საქართველოში ეკონომიკური ზრდის, ინკლუზიურობის და პროდუქტიულობის ოპტიმიზაციისთვის. ინიციატივები საჭიროებს მუდმივ მონიტორინგს, შეფასებას და გაუმჯობესებას, დამსაქმებლებთან კონსულტაციას და საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებას, როგორცაა მოსწავლეებზე ფოკუსირების ხელშეწყობა და განათლების სექტორში არსებული პრობლემების გადაწყვეტა, ეფექტური მიმართვით, რაც ხელს უწყობს ციფრული ინოვაციების განვითარებასა და ციფრული ტრანსფორმაციის დაჩქარებას.

კერძო და საჯარო სექტორის არსებული ICT სფეროს სამუშაო ძალის კვალიფიკაციის ამაღლება დაეხმარება მათ ადაპტირდნენ თანამედროვე ტექნოლოგიებთან და დამსაქმებელი კომპანიების ციფრულ სისტემებთან. ციფრული უნარების ზრდის ინიციატივების ეფექტურობა გაიზრდება დამსაქმებლებთან თანამშრომლობით, სასწავლო პროგრამები არა მხოლოდ საშუალებას მისცემს დასაქმებულ პირებს დააკმაყოფილონ ციფრული უნარების ცვალებადი მოთხოვნები, არამედ კომპანიებს მათი თანამშრომლების ციფრული უნარების ზრდით საშუალებას მისცემს დანერგონ ინოვაციები მათ კომპანიებში, რადგან ხშირად, სამუშაო ძალის უნარების ნაკლებობა ხელს უშლის კომპანიების პროგრესს.

შემდგომი ინიციატივები ორიენტირებული იქნება ახალი თაობის სამუშაო ძალის მომზადებაზე. მსოფლიო ბანკის მოსაზრებით საქართველოში დაახლოებით 1 მილიონი 19 წლამდე ასაკის ახალგაზრდა შეუერთდება სამუშაო ძალას მომდევნო 20 წლის განმავლობაში. ავტომატიზაციისა და გაციფრულების მოსალოდნელი დაჩქარების გათვალისწინებით, დაძლეული იქნება რისკი, რომ ზოგიერთმა სამუშაო პოზიციამ, განიცადოს მნიშვნელოვანი ცვლილებები, ან ზოგიერთ შემთხვევაში, მთლიანად გაუქმდეს, ჩანაცვლდეს ტექნოლოგიური ინოვაციებით. ასეთი ვითარება მოითხოვს ურთიერთდაკავშირებული ინიციატივების გაერთიანებას: ტექნოლოგიების ადრეულ ეტაპზე ინტეგრირებას განათლების სისტემაში, ფუნდამენტური უნარების გაძლიერება, მათ შორის ინტერპერსონალური კომუნიკაციის, ანალიტიკური აზროვნების და გუნდური მუშაობის უნარების; გოგონების, ქალებისა და სოფლად მცხოვრები ახალგაზრდებისთვის ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება კარიერული ზრდის და სწავლის შესაძლებლობების შესახებ, „STEM“ და მასთან დაკავშირებულ სფეროებში. აღნიშნული პროგრამები მნიშვნელოვნად გახდება ეფექტური

დამსაქმებლის ჩართულობით, რაც უზრუნველყოფს უფრო მეტ ინფორმირებულობას კარიერული ზრდის შესახებ და პროცესში ნაკლებად წარმოდგენილი ჯგუფების მოსაზრებად.

ციფრული შესაძლებლობებით აღჭურვილი მასწავლებლებისა და ტრენერების მომზადება სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია მომავლისთვის მზადყოფი სამუშაო ძალის საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად. ტრენერების და ციფრული უნარების სასწავლო პროგრამების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით, მთავრობა ხელს შეუწყობს გადამზადების პროგრამების გაზრდას. მიუხედავად იმისა, რომ მოწინავე ციფრული უნარების განვითარების ძირითადი არხი სავარაუდოდ იქნება ფორმალური განათლების სისტემა, მრავალი საშუალება, მათ შორის არაფორმალური და არაფორმალური სწავლება, მნიშვნელოვანი იქნება არა სასკოლო ან სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის ციფრულ პროცესებში ჩასართავად.

ამოცანა 5.1: მომავლის პროფესიების მუშახელის მომზადება და ციფრული უნარების განვითარების ხელშეწყობა

გაგრძელება ძალისხმევა ციფრული ტექნოლოგიებისა და ინსტრუმენტების ფორმალურ განათლებაში გამოსაყენებლად, რათა მოსწავლეები გაეცნონ ციფრული ტექნოლოგიებით სარგებლობის მეთოდებს.

შემუშავდება პოლისტიკური მიდგომა ციფრული უნარების და კომპეტენციების განვითარების მიმართულებით, მომავლისთვის მზადყოფი მუშახელის მომზადებისთვის განხორციელდება დარგებთან და ინოვაციების ეკოსისტემის სუბიექტებთან თანამშრომლობა, ამასთან გლობალური მოთხოვნის პერიოდული შეფასება მოთხოვნის ტენდენციების დასადგენად.

განხორციელდება საჯარო საგანმანათლებლო დაწესებულებებისთვის ციფრული სერვისების ტექნიკური სტანდარტების შექმნა. საგანმანათლებლო დაწესებულებების, განსაკუთრებით დაწყებითი და საშუალო საფეხურების დაწესებულებების სასწავლო პროგრამების განახლება საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად.

ციფრული უნარების განვითარება სავალდებულოა ზოგადი განათლების საფეხურზე პირველიდან XII კლასამდე, განხორციელდება მასწავლებლების მომზადება საგნის ეფექტური სწავლებისთვის.

განისაზღვრება ციფრული უნარების მინიმალური მოთხოვნები.

უზრუნველყოფილი იქნება ციფრული უნარების პროგრამების და კამპანიების ზრდა, რომლებიც ხელს უწყობენ ციფრული ტექნოლოგიების უსაფრთხო გამოყენებას.

განხორციელდება ციფრული უნარების განვითარების გადამზადების პროგრამების გასაუმჯობესებლად სხვადასხვა დაინტერესებული მხარის, მათ შორის საჯარო და კერძო სექტორის და განვითარების პარტნიორების შესაძლებლობების გაერთიანება.

შეიქმნება სამეცნიერო წრეებსა და კერძო სექტორს შორის კოორდინაციისა და უკუკავშირის მექანიზმები.

3.6 ციფრული ინკლუზიის უზრუნველყოფა

მიზანი 6: ქალების და სოციალურად მოწყვლადი პირების ციფრული ინკლუზიის გაძლიერება

უწყვეტი ძალისხმევა იქნება მიმართული, რომ ციფრული ეკონომიკის შესაძლებლობები და სარგებელი ყველასთვის ხელმისაწვდომი იყოს და ყველა იყოს მაქსიმალურად დაცული ციფრულ ეკონომიკასთან დაკავშირებული რისკებისგან.

განისაზღვრება შესაბამისი ზომები და განხორციელება აქტივობები ციფრული ტექნოლოგიებისა და სერვისების ხელმისაწვდომობისა და გამოყენების კუთხით, სხვადასხვა ჯგუფებში, ქალებსა და მამაკაცებში, სოფლის და ქალაქის მაცხოვრებლებში, სხვადასხვა ასაკობრივ და დასაქმების ჯგუფებში.

გაიზრდება მოსახლეობის ინფორმირების დონე არსებულ ციფრულ ტექნოლოგიებზე, სხვადასხვა ციფრულ ინსტრუმენტებზე წვდომასა და გამოყენებაზე, ასევე შესაძლებლობა მიეცემათ სოციალურად მოწყვლად პირებს და ეთნიკურ უმცირესობებს, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს და რისკის ქვეშ მყოფ ჯგუფებს (მოხუცები, ღარიბი ოჯახები, სოფლის ან მაღალმთიანი რეგიონების მაცხოვრებლები) შეიძინონ ციფრული უნარები. პროგრამები იქნება ორიენტირებული კომუნიკაციის, ვაჭრობისა და საჯარო სერვისების ხელმისაწვდომობის საბაზისო ონლაინ ინსტრუმენტებზე წვდომის და გამოყენების უნარების გაზრდაზე; ასევე ჩატარდება ინტერნეტის უსაფრთხო გამოყენების ტრენინგები.

ამოცანა 6.1: სოციალურად მოწყვლადი სხვადასხვა ჯგუფების ციფრული შესაძლებლობების განვითარება

მამაკაცების და ქალების, სოფლის და ქალაქის მაცხოვრებლების, სხვადასხვა ასაკობრივი ჯგუფების, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების, დაბალი შემოსავლის მქონე ოჯახების ციფრული ტექნოლოგიებისა და სერვისებზე წვდომისა და გამოყენების კუთხით იდენტიფიცირებული იქნება შესაბამისი ზომები და დაიწყება განხორციელება.

მომზადებული იქნება პროგრამები საბაზისო ციფრული უნარების გასაუმჯობესებლად, არსებულ ციფრულ შესაძლებლობებზე წვდომის და გამოყენებისთვის, განსაკუთრებით სოციალურად დაუცველ, ეთნიკური უმცირესობების და რისკის ქვეშ მყოფი ჯგუფებისთვის (მაგ., ხანდაზმულები, ღარიბი, სოფლად, მთიან რეგიონებში მცხოვრები ოჯახები).

შეიქმნება სპეციალური პროგრამები, ისეთი უნარების შემუშავებასა და გამოყენებაზე, რომლებიც დაეხმარება მოწყვლად მოსახლეობას კომუნიკაციაში, ვაჭრობის მომსახურებების მიღებაში და სახელმწიფო სერვისებზე წვდომაში.

ამოცანა 6.2: წვდომის ზრდა კომპიუტერულ ტექნიკაზე და ვებმისაწვდომობა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისთვის

ხელი შეეწყობა მოქალაქეების წვდომას კომპიუტერულ ტექნიკაზე, რაც აუცილებელია საჯარო სექტორის მიერ მოწოდებულ ციფრულ სერვისების მიღებისთვის, რისთვისაც, საქართველოს მთავრობა ხელს შეუწყობს მაღალხარისხიან ინტერნეტზე დაერთებულ კომპიუტერულ ტექნიკაზე წვდომას ადგილობრივ საჯარო დაწესებულებებში, როგორიცაა ბიბლიოთეკები და სკოლები.

უზრუნველყოფილი იქნება, რომ ყველა საჯარო ციფრული გადაწყვეტა მოხდეს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის ვებმისაწვდომობის მოთხოვნების შესაბამისად. მოთხოვნები უკვე არსებობს საჯარო სექტორისთვის, მაგრამ შემდგომი ძალისხმევა უნდა მოხდეს მათი შესაბამისობის ზედამხედველობისთვის.

განხორციელდება საინფორმაციო მასალების მომზადება და გავრცელება ვებ მისაწვდომობის მოთხოვნების შესახებ, მასალების მომზადებაში მოხდება ყველა დაინტერესებული პირის და ორგანიზაციის ჩართვა;

საზოგადოების, მათ შორის დაინტერესებული მხარეების ჩართულობით, უზრუნველყოფილი იქნება სხვადასხვა ინსტრუმენტების შემუშავება, რომელიც ხელს შეუწყობს საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებას ვებ-მისაწვდომობის შესახებ.

ამოცანა 6.3: მოქალაქეებისა და მცირე და საშუალო ბიზნესების ცნობიერების ამაღლება ციფრული შესაძლებლობების შესახებ

მოქალაქეთა მიერ ციფრული სერვისების გამოყენების მოტივაციის ამაღლების მიზნის მისაღწევად განხორციელდება სისტემატური და მიზანმიმართული კამპანიები, რომ მოქალაქეებმა და მცირე და საშუალო ბიზნესებმა ქვეყნის ყველა კუთხეში, განსაკუთრებით სოფლად, მიიღონ მეტი მოტივაცია ციფრული სერვისებით სარგებლობისთვის, განსაკუთრებით ადამიანთა მოწყვლადმა ჯგუფებმა. კამპანიები დაიგეგმება, განვითარდება და კოორდინირებული იქნება ცენტრალიზებულად, მათ განხორციელებაში ადგილობრივი მუნიციპალიტეტებისა და მოხალისეთა ორგანიზაციების ჩართულობით.

3.7 ციფრული ეკონომიკის განვითარების ხელშეწყობი გარემოს უზრუნველყოფა

მიზანი 7: ციფრული ტრანსფორმაციის ხელშეწყობის ეფექტური მექანიზმის შემუშავება

ვინაიდან, ამჟამად, არც ერთი კონკრეტული უწყება არ არის პასუხისმგებელი ქვეყნის ერთიან ციფრულ ტრანსფორმაციის კოორდინაციაზე, ფუნქცია არათანაბრად ნაწილდება სხვადასხვა უწყებებს შორის.

საქართველოს მთავრობა ციფრული ტრანსფორმაციის მაკოორდინირებელი ფუნქციის შესრულებას დააკისრებს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს კავშირგაბმულობის, საინფორმაციო და თანამედროვე ტექნოლოგიების დეპარტამენტის საშუალებით.

ეფექტური კოორდინაციისთვის, საქართველოს მთავრობა შექმნის „საქართველოს ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარების უწყებათაშორის საბჭოს“, რომელიც სტრატეგიულ ზედამხედველობას და კოორდინაციას გაუწევს ქვეყანაში ციფრული მიმართულებით აქტივობების შესაბამისობას ციფრული ტრანსფორმაციის ეროვნული დღის წესრიგის საერთო მიზნებთან.

ამასთან, საქართველოს მთავრობა განახორციელებს საბჭოს სამდივნოს ფუნქციის დაკისრებას ასევე საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროზე (კავშირგაბმულობის, საინფორმაციო და თანამედროვე ტექნოლოგიების დეპარტამენტი) და გაამდიდრებს მის ადმინისტრაციულ რესურსს აღნიშნული ფუნქციის პროპორციულად. აღნიშნული ფუნქციით კონკრეტული უწყება, საბჭოს გადაწყვეტილებისა და მითითებების შესაბამისად წარმართავს და მონიტორინგს გაუწევს ციფრულ ტრანსფორმაციას ერთიანი და მიზანმიმართული მეთოდით, მთელი ქვეყნის მასშტაბით. აღნიშნული მიდგომა ასევე მოიცავს საჯარო და კერძო სექტორების, სამოქალაქო საზოგადოების, სამეცნიერო წრეების და საზოგადოების ფართო ჩართულობას და კოორდინირებულ ძალისხმევას ციფრული ეკონომიკის განვითარებისთვის.

ბოლო ორი ათწლეულის მანძილზე, საქართველო განუწყვეტლივ აახლებს თავის პოლიტიკას და მარეგულირებელ ჩარჩოებს წინამდებარე სტრატეგიული პრიორიტეტების მიმართულებით. მუშაობა მომავალშიც გაგრძელდება. მარეგულირებელი და პოლიტიკის ჩარჩოების დახვეწა მიმდინარეობს ევროკავშირის პოლიტიკის და საკანონმდებლო ჩარჩოების მიხედვით, რომ განხორციელდეს ევროკავშირის ერთიან ციფრულ ბაზართან საქართველოს ციფრული ბაზრის ინტეგრაცია. იმის გათვალისწინებით, რომ ევროკავშირის მარეგულირებელი ჩარჩოები ვითარდება ტექნოლოგიებისა და ბიზნეს მოდელების მიღწევების შესაბამისად და საჯარო პოლიტიკის გამოწვევებისა და რისკების საპასუხოდ, გაგრძელდება საქართველოს ციფრული პოლიტიკისა და მარეგულირებელი ჩარჩოების განახლება ევროკავშირში მიმდინარე პროცესების შესაბამისად.

ამოცანა 7.1: ციფრული ლიდერობის ჩარჩოს ჩამოყალიბება ქვეყნის ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარებისთვის

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო, კავშირგაბმულობის, საინფორმაციო და თანამედროვე ტექნოლოგიების დეპარტამენტის სახით, განისაზღვრება ქვეყანაში ციფრულ ტრანსფორმაციაზე პასუხისმგებელ და მაკოორდინირებელ უწყებად. საქართველოს მთავრობის მიერ, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს წარდგინებით, შეიქმნება „საქართველოს ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარების უწყებათაშორისი საბჭო“, რომელსაც უხელმძღვანელებს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრი. საბჭოს საშუალებით, კერძოდ, სამთავრობო უწყებების, კერძო სექტორთან, სამოქალაქო საზოგადოებასთან, სამეცნიერო წრეებთან, ადგილობრივ/უცხოელ ინვესტორებთან და განვითარების პარტნიორებთან თანამშრომლობით, გაძლიერდება მუშაობა ქვეყნის ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარების საერთო ხედვის განხორციელებისთვის, ქვეყანაში ციფრული ტრანსფორმაციისკენ მიმართული აქტივობების ეფექტურ კოორდინაციასა და განხორციელებისთვის, განვითარების პროგრესის მონიტორინგისთვის.

საბჭოს მუშაობაში აქტიური ჩართულობისა და ციფრულ ტრანსფორმაციაზე პასუხისმგებელი და მაკოორდინირებელი ფუნქციის და მასზე საქართველოს კანონმდებლობით დაკისრებული მოვალეობების შესრულების პარალელურად, საბჭოს სამდივნოს ფუნქციას განახორციელებს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს კავშირგაბმულობის, საინფორმაციო და თანამედროვე ტექნოლოგიების დეპარტამენტი. შესაბამისად, დაკისრებული ფუნქციის ეფექტურად განხორციელების მიზნით განხორციელდება მისი ადმინისტრაციული რესურსის გაძლიერება.

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს კავშირგაბმულობის, საინფორმაციო და თანამედროვე ტექნოლოგიების დეპარტამენტის ფუნქციები ციფრული ტრანსფორმაციის განხორციელებასა და კოორდინაციის მიმართულებით:

ა. მხარდაჭერის უზრუნველყოფა ციფრული პოლიტიკისა და წინამდებარე სტრატეგიით გათვალისწინებული მიზნების, ასევე ციფრული ტრანსფორმაციის მიმართულებით განსახორციელებელ სხვადასხვა სტრატეგიული დოკუმენტების, ციფრული პროგრამებისა და პროექტების განხორციელების პროცესში.

ბ. ქვეყანაში ციფრული პროგრამების, პროექტებისა და ინიციატივების შემუშავების, განხორციელებისა და შეფასების ზედამხედველობა.

გ. ციფრული ეკონომიკის განვითარების მიმართულებით საქართველოს მიმართ არსებული მიზნების და ამოცანების მიღწევის შეფასებისა და გაუმჯობესების საჭიროების იდენტიფიცირების მიზნით, მონაცემების გაზომვაში, შეგროვებასა, ანალიზში მონაწილეობა და ანგარიშის მომზადება ციფრული ტრანსფორმაციის ინიციატივების ეფექტურობისა და ეფექტურობის შესაფასებლად.

დ. ურთიერთობის დამყარება დაინტერესებულ მხარეებთან, მათ შორის სამთავრობო უწყებებთან, ინსტიტუციონალურ პარტნიორებთან, კერძო სექტორთან, არასამთავრობო სექტორთან და საზოგადოებასთან, ეფექტური თანამშრომლობისა და ციფრული ტრანსფორმაციის პროგრამებში და პროცესებში ჩართულობის უზრუნველსაყოფად.

ე. ციფრული პროექტების მართვაში მონაწილეობა, მათ შორის პროექტების დაგეგმვაში, რესურსების განაწილებაში და რისკების მართვაში.

ვ. საჯარო სექტორისთვის რეკომენდაციების და რჩევების მიწოდება ციფრული ტრანსფორმაციის მიმართულებით, მათ შორის სხვადასხვა ციფრული გადაწყვეტილებების ხარვეზების იდენტიფიცირება და ტექნოლოგიური გადაწყვეტილებების და პროცესების შესახებ რეკომენდაციების შეთავაზება.

თ. კომუნიკაცია დაინტერესებულ მხარეებთან, მათ შორის საზოგადოებასთან და მედიასთან, რათა ხელი შეეწყოს გამჭვირვალობას და უზრუნველყოს პროგრამებისა და პროექტების ფართო გაგება და მხარდაჭერა.

ამოცანა 7.2: მომავალზე ორიენტირებული პოლიტიკის გატარება და ინვესტორებთან პროაქტიული ურთიერთობა ციფრული ეკონომიკის განვითარების მხარდაჭერისთვის

გაგრძელდება შესაბამისი სამართლებრივი და მარეგულირებელი ჩარჩოების განახლება, კერძო და საჯარო სექტორებში ციფრული ტრანსფორმაციის პროცესების ხელშესაწყობად და შესაბამისი მექანიზმების შემუშავება ინვესტიციების და ინოვაციების დანერგვის ხელშესაწყობად, მათ შორის, განისაზღვრება ინოვაციური სტარტაპისა და მცირე და საშუალო ბიზნესის სამართლებრივი სტატუსი და დაწესდება რიგი საგადასახადო შეღავათები, რომელიც მეტ დაინტერესებულ პირს მისცემს სტარტაპ ეკოსისტემაში ჩართვის მოტივაციას და ბევრად წახალისებს ინოვაციური ბიზნესის განვითარებას.

გაგრძელდება ახალი კანონმდებლობის მიღება, ევროკავშირის საკანონმდებლო ბაზასთან ჰარმონიზების გასაგრძელებლად.

გაგრძელდება ციფრული სერვისების დარგის მხარდაჭერა, კერძო სექტორის მიერ მეტი ინვესტიციებისთვის და საერთაშორისო პარტნიორობის განვითარებისთვის.

4. სტრატეგიის განხორციელება, მონიტორინგი და შეფასება

წინამდებარე სტრატეგიის ეფექტიანი განხორციელებისათვის, შემუშავდება სტრატეგიის ყოველი მომდევნო 3 წლის სამოქმედო გეგმა, რომელიც თითოეული მიზნითა და ამოცანით განსაზღვრული შედეგის მისაღწევად კონკრეტულ აქტივობებს განსაზღვრავს.

სტრატეგიის საფუძველზე განსაზღვრული აქტივობები განხორციელდება სხვადასხვა სახელმწიფო უწყების მეშვეობით. სტრატეგია და მის საფუძველზე მომდევნო წლებში შემუშავებული სამოქმედო გეგმები განხორციელდება და მათი დაფინანსება უზრუნველყოფილი იქნება საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტით, ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტით (BDD) გათვალისწინებული პასუხისმგებელი უწყებების ასიგნებების ფარგლებში. სტრატეგიის ეფექტიანი განხორციელებისთვის, საჭიროების შემთხვევაში, უზრუნველყოფილი იქნება საერთაშორისო პარტნიორობისა და დონორი ორგანიზაციების ჩართულობა და მათთან აქტიური თანამშრომლობა.

სტრატეგიის განხორციელების პროცესს ზედამხედველობას და კოორდინაციას გაუწევს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო. სამინისტრო უზრუნველყოფს ამ პროცესში ყველა შესაბამისი პასუხისმგებელი სახელმწიფო უწყების ჩართულობას, რისთვისაც იგი მინისტრის ბრძანებით შექმნის „საქართველოს ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარების უწყებათაშორის საბჭოს შესაბამის სამუშაო ჯგუფს“. სამუშაო ჯგუფის სამდივნოს ფუნქციას უზრუნველყოფს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს კავშირგაბმულობის, საინფორმაციო და თანამედროვე ტექნოლოგიების დეპარტამენტი, რომელიც უზრუნველყოფს ანგარიშების მომზადებასა და უწყებებიდან შესაბამისი ინფორმაციის შეგროვების კოორდინაციას. თავის მხრივ, განმახორციელებელი უწყებები პასუხისმგებელი იქნებიან, დროულად და შეთანხმებული ფორმატით მიაწოდონ საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს ანგარიშებისათვის საჭირო მონაცემები.

სტრატეგიისა და მისი ყოველწლიური სამოქმედო გეგმის შესრულებისთვის პასუხისმგებელ უწყებებად განსაზღვრულნი არიან საქართველოს სამინისტროები, სახელმწიფო მინისტრის აპარატი, საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისია და სხვა სახელმწიფო უწყებები, ცალკეული აქტივობების შესაბამისად.

სტრატეგიისა და მისი შესაბამისი ყოველწლიური სამოქმედო გეგმის მონიტორინგი და შეფასება განხორციელდება პოლიტიკის დაგეგმვის, მონიტორინგისა და შეფასების სახელმძღვანელოს მიერ დადგენილი სტანდარტების შესაბამისად. კერძოდ, მომზადდება მონიტორინგის წლიური ანგარიშები.

ხოლო შეფასების შემთხვევაში ჩატარდება ერთი შუალედური და ერთი საბოლოო შეფასება.

სტრატეგიის შეფასება შეიძლება ჩატარდეს შიდა რესურსებით, რომელსაც განახორციელებს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს კავშირგაბმულობის, საინფორმაციო და თანამედროვე ტექნოლოგიების დეპარტამენტი ან შერეული მეთოდით, როდესაც საინფორმაციო და თანამედროვე ტექნოლოგიების დეპარტამენტს შესაძლებელია დაეხმარონ დამოუკიდებელი ადგილობრივი ან საერთაშორისო ექსპერტები, ან შესაბამისი პროფილის ორგანიზაციები. სტრატეგიის შეფასების შედეგად მზადდება ანგარიში, რომელიც სტრატეგიის განმახორციელებელ უწყებებთან შეჯერების შემდეგ წარედგინება უწყებათაშორის საბჭოს. ანგარიში, უწყებათაშორისი საბჭოს მოწონების შემდეგ, წარედგინება საქართველოს მთავრობას.

სტრატეგიის შეფასების ანგარიში, გამოქვეყნდება საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს ვებგვერდზე www.moesd.gov.ge

დეტალური ინფორმაცია ანგარიშების მომზადებისა და გამოქვეყნების შესახებ მოცემულია ცხრილის სახით:

ანგარიშის ტიპი	საანგარიშო პერიოდი	გამოქვეყნების პერიოდი
წლიური ანგარიში	ყოველი წლის 1 – 12 თვე	საანგარიშო პერიოდის დასრულებიდან 60 კალენდარულ დღის ვადაში (არა უგვიანეს 1 მარტისა)
შუალედური შეფასების ანგარიში	მომზადდება სტრატეგიის დამტკიცებიდან 3 საანგარიშო წლის გასვლის შემდეგ	2028 წლის 30 ივნისი
საბოლოო შეფასების ანგარიში	სტრატეგიის დამტკიცებიდან მისი მოქმედების ვადის ამოწურვამდე	სტრატეგიის დასრულებიდან 180 დღის ვადაში.

დანართი: საქართველოს ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარების 2025 - 2030 წლების ეროვნული სტრატეგიის განხორციელების 2025-2027 წლების სამოქმედო გეგმა